

Stratégia rozvoja cestovného ruchu v Košickom kraji do roku 2020

Zadávatel':
Košický samosprávny kraj,
rok: 2015

Spracovateľ:
e-PRO group a. s.

Spolupracovali:
Centrum pokročilých vizualizácií
Inštitút kreatívnej ekonomiky

Obsah

Obsah.....	3
Úvod.....	5
Analytická časť.....	7
Základné východiská	7
1 Rozvojové a koncepčné dokumenty v oblasti cestovného ruchu	8
Programové vyhlásenie vlády Slovenskej republiky pre oblasť cestovného ruchu.....	8
Strategické dokumenty na národnej úrovni	8
Strategické dokumenty na krajskej úrovni.....	12
Strategické dokumenty na regionálnej úrovni	13
2 Odvetvie cestovného ruchu v Košickom kraji.....	14
Základná štruktúra Košického kraja	14
Základné geografické koncentrácie v Košickom kraji.....	14
Košický kraj a výkonnosť cestovného ruchu	15
Zamestnanosť v cestovnom ruchu v Košickom kraji.....	24
Domáci cestovný ruch v Slovenskej republike a jeho preferencie	26
3 Identifikácia kľúčových aktérov cestovného ruchu v Košickom kraji	27
Kompetencie Košického samosprávneho kraja v oblasti cestovného ruchu.....	27
Kompetencie obcí	28
Kompetencie krajskej organizácie cestovného ruchu	28
Kompetencie oblastnej organizácie cestovného ruchu	29
Dopad zákona č. 91/2010 o podpore cestovného ruchu v Košickom kraji.....	30
Oblasťná organizácia cestovného ruchu SPIŠ	30
Oblasťná organizácia cestovného ruchu SLOVENSKÝ RAJ	31
Zemplínska oblasťná organizácia cestovného ruchu	32
Oblasťná organizácia cestovného ruchu KOŠICE – Turizmus	32
Krajská organizácia cestovného ruchu Košický kraj	33
Ostatní aktéri cestovného ruchu v kraji.....	34
Domáci incomingoví touroperátori	35
Podpora cestovného ruchu formou dotácie pre Oblastné organizácie cestovného ruchu a Krajské organizácie cestovného ruchu.....	36
4 Verejná infraštruktúra cestovného ruchu.....	37
5 Rozvojové a investičné aktivity v oblasti cestovného ruchu	41
Sumár tém plánovaných aktivít na úrovni Košického samosprávneho kraja	45

Sumár plánovaných aktivít na regionálnej úrovni:	45
6 SWOT analýza.....	46
Silné a slabé stránky regiónov Košického kraja	46
Silné a slabé stránky Košického kraja.....	53
7 Analýza problémov a príležitostí.....	55
Problémové oblasti.....	55
Príležitosti a trendy cestovného ruchu Košického kraja	59
8 Sumár ponuky cestovného ruchu územia	64
Existujúca ponuka v cestovnom ruchu	64
Existujúce produktové služby v rámci produktových línií	65
Strategická časť	69
1 Vízia cestovného ruchu Košického kraja do roku 2020	69
Cestovný ruch v roku 2020 tvorí dôležitú súčasť regionálnej ekonomiky Košického kraja	69
Krajina a prírodné prostredie sú neustále atraktívnymi pre turistov a poskytujú možnosti pre vznik nových produktov v cestovnom ruchu	69
Aktéri v cestovnom ruchu vrátane podnikateľov majú prospech zo vzájomnej podpory a spolupráce	69
Košický kraj je vnímaný ako žiadaný atraktívny cieľ pre turistov	70
Cestovný ruch v Košickom kraji je atraktívnym odvetvím a priťahuje pracovníkov aj ďalšie investície	73
2 Ciele a opatrenia na dosiahnutie vízie	74
Implementačný mechanizmus	75
1 Akčný plán rozvoja cestovného ruchu v Košickom kraji.....	76
Vytvoriť informačný systém pre projektové aktivity v oblasti CR.....	80
2 Model udržateľnosti realizácie stratégie.....	86
Inštitucionálny model spolupráce v regióne	86
3 Finančný model (systém zdieľania a generovania zdrojov)	88
4 Systém monitorovania a vyhodnocovania akčného plánu.....	93
Aktualizácia Stratégie a schvaľovanie zmien v Stratégii.....	93
Indikátory plnenia výsledkov.....	93
Návrh príkladov rozpočtov pre vybrané zadané aktivity v zmysle akčného plánu	95

Úvod

Cestovný ruch (ďalej len CR) je hospodárska činnosť, ktorá je schopná vytvárať rast a zamestnanosť, a súčasne prispievať k hospodárskemu a sociálnemu rozvoju a integrácii, najmä pokiaľ ide o vidiecke a horské oblasti, okrajové a veľmi vzdialené regióny alebo konvergentné regióny. Podľa Európskej komisie odvetvie európskeho cestovného ruchu, ktoré tvorí približne 1,8 milióna podnikov, najmä malých a stredných podnikov zamestnávajúcich okolo 5,2 % celkovej pracovnej sily (čo je asi 9,7 milióna pracovných miest s významným podielom mladých ľudí), vytvára v EÚ viac ako 5 % hrubého domáceho produktu (ďalej len HDP) a táto miera sa neustále zvyšuje (Európa, svetová turistická destinácia číslo 1 – nový politický rámec pre turizmus v Európe, 2010). Cestovný ruch tak predstavuje tretiu najrozsiahljšiu sociálnoekonomickú aktivitu v EÚ, a to po obchodnom a distribučnom odvetví a stavebníctve. S ohľadom na súvisiace odvetvia je prínos cestovného ruchu k HDP ešte väčší, ak zväžíme, že vďaka nemu vzniká viac ako 10% HDP Európskej únie a približne 12 % pracovných miest.

Keďže záujem o spoznávanie cudzích krajín, rekreáciu a oddych, či cestovanie za účelom práce patrí medzi neodmysliteľné súčasti sveta ako ho poznáme, cestovný ruch predstavuje významný atribút ekonomického rozvoja aj v prípade Slovenska, ako aj Košického kraja. Jeho súčasná úroveň 2,5% HDP Slovenska poukazuje na jednej strane na jeho nízku výkonnosť v porovnaní s Európskou úniou. Na strane druhej hovorí aj o potenciáli, ktorý je možné dosiahnuť.

Košický kraj z pohľadu výkonnosti cestovného ruchu v roku 2013 sa nachádza na nelichotivých priečkach v porovnaní s ostatnými krajinami Slovenska (5. miesto v počte návštevníkov v ubytovacích zariadeniach, 7. miesto v počte prenocovaní v ubytovacích zariadeniach, 5. miesto v objeme tržieb za ubytovacie služby, 8. miesto v objeme vývoja tržieb z pohostinskej činnosti), stagnuje priemerná doba prenocovania turistov (2 dni) a 39% prenocovaní všetkých turistov v kraji predstavujú prenocovania v meste Košice – východoslovenskej metropole s pomaly rastúcou, resp. stagnujúcou tendenciou prenocovaní v ostatných regiónoch.

Napriek negatívnym trendom však možno konštatovať viaceré pozitíva vývoja cestovného ruchu, medzi ktoré bezpochyby patrí v prvom rade projekt a titul Košice – Európske hlavné mesto kultúry ako dôležitý impulz v rozvoji nie len kultúry, ale aj cestovného ruchu, a vznik organizácií destinačného manažmentu- oblastných organizácií cestovného ruchu.

Stratégia rozvoja cestovného ruchu v Košickom kraji do roku 2020

Je nástrojom pre rýchlejší rozvoj cestovného ruchu a jeho prínosu pre ekonomiku

Predstavuje zabezpečenie budúceho riadenia rozvoja cestovného ruchu

Slúži ako podpora investorov vstúpiť do odvetvia

Tvorí základ pre podnikateľské plány a projektové zámery pre miestnych a regionálnych aktérov

Tvorí základ pre možnosť čerpania prostriedkov z podporných finančných nástrojov EÚ a Slovenska

Analytická časť

Základné východiská

Stratégia rozvoja cestovného ruchu v Košickom kraji do roku 2020 (ďalej aj „Stratégia“) je vypracovaná v súlade so Stratégiou rozvoja cestovného ruchu do roku 2020 (Ministerstva dopravy, výstavby a regionálneho rozvoja Slovenskej republiky) a ďalšími strategickými dokumentmi na národnej, krajskej a regionálnej úrovni. Analytická časť Stratégie sumarizuje situáciu cestovného ruchu v Košickom kraji z hľadiska súčasnej situácie a vývoja v rokoch 2009 až 2013. Opiera sa pri tom o aktuálne údaje, informácie verejne dostupné, ako aj spracované na základe stretnutí, komunikácie s kľúčovými regionálnymi aktérmi v cestovnom ruchu na území Košického kraja.

Medzi dôležité východiská Stratégie patria definície základných používaných pojmov:

- **produktom cestovného ruchu** je súbor služieb, ktoré produkuje a ponúka cieľové miesto, podniky a inštitúcie, ktoré majú schopnosť uspokojiť potreby návštevníkov, a vytvoriť tak komplexný súbor zážitkov,
- **podporou cestovného ruchu** sú aktivity smerujúce k zvýšeniu počtu domácich a zahraničných návštevníkov, predĺženiu ich pobytu na území Slovenskej republiky a zvýšeniu ich prínosu pre hospodárstvo,
- **integrovaným informačným systémom cestovného ruchu** je databáza informácií týkajúcich sa prírodných, kultúrnych a ostatných hodnôt a atraktivít územia, infraštruktúry a stredísk cestovného ruchu, zariadení a poskytovateľov služieb obvykle využívaných v cestovnom ruchu, o podujatiach týkajúcich sa cestovného ruchu,
- **prenocovaním** je prenocovanie fyzickej osoby v zariadení poskytujúcom služby prechodného ubytovania, ktoré prevádzkovateľ prihlásil do štatistickej evidencie a za ktoré odviedol obci miestnu daň za ubytovanie. *(Uvedené 4 definície v zmysle zákona č. 91/2010 Z. z. o podpore cestovného ruchu),*
- **regiónmi cestovného ruchu** sú vymedzené regióny z hľadiska charakteru ich vnútorných väzieb, súdržnosti a homogénnosti a s ohľadom na ich prírodné a kultúrno-historické podmienky, na základe ktorých boli v regiónoch určené hlavné aktivity cestovného ruchu a význam *(V zmysle Regionalizácie cestovného ruchu v Slovenskej republike),*
- **Subregiónmi** je časť regiónu, ktorá sa vyznačuje kvalitatívne výrazne lepšími, priaznivejšími podmienkami (prírodnými, kultúrno-historickými, atď.) pre turizmus, ako aj osobitnými, odlišnými možnosťami ich využitia, v porovnaní s ostatnou časťou regiónu, resp. regiónom ako celkom. Pritom má všetky hlavné znaky regiónu, ale navyše aj špecifické vlastnosti, odlišujúceho ho od ostatného územia regiónu,
- **Destináciou** sa stáva región s turistickým potenciálom, keď sa stane strategicky manažovateľnou jednotkou; sociálnym systémom, ktorý sa vedome, cielene a plánovite rozvíja, aby vhodnými stratégiami a partnerstvami zhodnotil svoj potenciál.

1 Rozvojové a koncepcné dokumenty v oblasti cestovného ruchu

Stratégia rozvoja cestovného ruchu v Košickom kraji do roku 2020 vychádza z existujúcich záväzných strategických dokumentov relevantných pre rozvoj cestovného ruchu v Košickom kraji na národnej, krajskej a regionálnej úrovni.

Programové vyhlásenie vlády Slovenskej republiky pre oblasť cestovného ruchu

Programové vyhlásenie vlády pre oblasť cestovného ruchu 2012 – 2016 zdefinovalo národné ciele pre rozvoj a posilnenie spoločenského a hospodárskeho postavenia Slovenska na domácom, ako aj zahraničnom trhu. Z dôvodu interdisciplinárneho hospodárskeho charakteru pozornosť cestovného ruchu je venovaná parciálne vo viacerých prioritných oblastiach programu vlády. V rámci hospodárskej politiky Slovenskej republiky cestovný ruch má osobitne zdefinované národné priority, ktoré hovoria:

„Cieľom hospodárskej politiky v oblasti cestovného ruchu bude zvyšovanie konkurencieschopnosti cestovného ruchu pri lepšom využívaní jeho potenciálu so zámerom vyrovnávať regionálne disparity a vytvárať nové pracovné príležitosti. Na realizáciu tohto cieľa bude potrebné:

- prehodnotiť inštitucionalizáciu riadenia a koordinácie činností subjektov zodpovedajúcich za rozvoj cestovného ruchu na všetkých úrovniach,*
- vypracovať novú stratégiu na oživenie cestovného ruchu, na zvýšenie jeho kvality a konkurencieschopnosti,*
- podporiť lepšie využitie turistického potenciálu Slovenska,*
- zvýšiť efektívnosť a transparentnosť využitia verejných zdrojov na podporu rozvoja cestovného ruchu, vrátane zefektívnenia využitia fondov EÚ,*
- zvážiť zavedenie podporných programov ohľadom aktívneho cestovného ruchu pre letiská a leteckých prepravcov so zámerom priamej podpory rozvoja leteckej dopravy a posilnenia podpory rozvoja leteckého priemyslu i v rámci turizmu.“*

Zdroj: Vláda Slovenskej republiky: Programové vyhlásenie vlády Slovenskej republiky pre oblasť cestovného ruchu. 2012.

Strategické dokumenty na národnej úrovni

Uvedené národné strategické dokumenty boli zaradené z dôvodu potreby zosúladenia potrieb rozvoja cestovného v Košickom kraji s prioritami príslušných štátnych politík zasahujúcich do oblasti cestovného ruchu na národnej úrovni.

Stratégia rozvoja cestovného ruchu do roku 2020

Základný národný dokument pre rozvoj cestovného ruchu vychádzajúci z koncepčných dokumentov prijatých Vládou Slovenskej republiky a jej orgánmi stanovuje strategický cieľ ako ***„potrebu zvyšovania konkurencieschopnosti cestovného ruchu pri lepšom využívaní***

jeho potenciálu, so zámerom vyrovnávať regionálne disparity a vytvárať nové pracovné príležitosti“. Konkrétne čiastkové ciele do roku 2020 boli zadefinované ako:

- 1. sústrediť pozornosť na inovácie existujúcich produktov cestovného ruchu na základe trendov v dopyte po cestovnom ruchu,*
- 2. lepšie využívať prírodný a kultúrohistorický potenciál Slovenska podporou cieľových miest, kde už existuje stabilizovaný dopyt kľúčových trhov (nepodporovať nové cieľové miesta s nestabilnými segmentmi trhu, ktoré neprinesú dostatočný synergický efekt),*
- 3. podporovať cieľové miesta s dostatočným prírodným a kultúrohistorickým potenciálom v zaostávajúcich regiónoch s vysokou mierou nezamestnanosti a tak vytvárať nové pracovné príležitosti.*

Stratégia rozvoja cestovného ruchu do roku 2020 stanovuje **národné produktové skupiny cestovného ruchu na Slovensku ako:**

- 1. Letný cestovný ruch;*
- 2. Zimný cestovný ruch;*
- 3. Kúpeľný a zdravotný cestovný ruch;*
- 4. Kultúrny a mestský cestovný ruch;*
- 5. Vidiecky cestovný ruch a agroturistika;*
- 6. Geoparky a geoturistika.*

Stratégia rozvoja cestovného ruchu do roku 2020 stanovila 3 základné oblasti s príslušnými skupinami úloh, ktoré majú naplňať dosahovanie národných cieľov v oblasti rozvoja cestovného ruchu na Slovensku ako:

- 1. Oblasť kvality;*
- 2. Oblasť podpory dopytu a ponuky;*
- 3. Oblasť zvýšenia atraktívnosti Slovenska ako dovolenkového cieľa, rozvoj informačných služieb cestovného ruchu.*

Zdroj: Ministerstvo dopravy, výstavby a regionálneho rozvoja Slovenskej republiky: STRATÉGIA ROZVOJA CESTOVNÉHO RUCHU DO ROKU 2020. 2013.

Marketingová stratégia Slovenskej agentúry pre cestovný ruch na roky 2014 – 2020

Marketingová stratégia Slovenskej agentúry pre cestovný ruch (ďalej len SACR) na roky 2014 – 2020 vychádza z hlavných druhov – produktových skupín cestovného ruchu zadefinovaných v národnej Stratégii rozvoja cestovného ruchu do roku 2020, na základe ktorých boli vytvorené produktové línie (témy) propagácie Slovenska. V rámci komunikačnej stratégie produktových línií sú zadefinované konkrétne odporúčané lokalizácie ponuky parciálnych častí Košického kraja na jednotlivé roky podľa cieľových trhoch. V rámci komunikačnej stratégie zo strednodobého a dlhodobého hľadiska boli v rámci Marketingovej stratégie Slovenskej agentúry pre cestovný ruch identifikované produktové línie koncentrované v Košickom kraji :

1. Košice
 - a. Kultúrne dedičstvo a zážitková kultúra
 - b. Mestá a kultúra, spoločenské podujatia
2. Spiš
 - a. Zimné športy / Letná turistika
 - b. Kultúrne dedičstvo
 - c. Mestá a kultúra, spoločenské podujatia
 - d. Krásy vidieka a pokoj v prírode
 - e. Zážitková gastronómia
3. Gemer
 - a. Hory a turistika
 - b. Kultúrne dedičstvo
 - c. Zážitková gastronómia
4. Zemplín a Tokaj
 - a. Zážitková gastronómia
 - b. Spoločenské podujatia

Zdroj: Slovenská agentúra pre cestovný ruch, Marketingová stratégia Slovenskej agentúry pre cestovný ruch na roky 2014 – 2020. 2013

Národná stratégia rozvoja cyklistickej dopravy a cykloturistiky v Slovenskej republike

„Základným smerovaním, víziou cyklostratégie je uznanie cyklistickej dopravy ako rovnocenného druhu dopravy a jej integrácia s ostatnými druhmi dopravy, ako aj zlepšenie vnímania cyklistov ako plnohodnotných účastníkov cestnej premávky. Súčasťou vízie je tiež výrazné posilnenie cykloturistiky ako dôležitého segmentu cestovného ruchu s veľkým potenciálom najmä pre vidiecke oblasti, ich rozvoj, zvýšenie zamestnanosti a konkurencieschopnosti, teda ich trvalo udržateľný rozvoj.“

Národná stratégia rozvoja cyklistickej dopravy a cykloturistiky v Slovenskej republike do roku 2020 zadefinovala priority na úrovni štátnej politiky, od ktorej sa odvíja aj Stratégia rozvoja cestovného ruchu v Košickom kraji do roku 2020 v oblasti rozvoja cykloturistiky.

Priorita 1 Riadenie a legislatívna podpora

- Riadenie a koordinačná činnosť cyklodopravy a cykloturistiky
- Strategický rámec budovania cyklistickej infraštruktúry
- Legislatívna podpora integrácie cyklodopravy a jej bezpečnosti

Priorita 2 Rozvoj cyklistickej infraštruktúry

- Hlavná cyklistická infraštruktúra
- Doplnková cyklistická infraštruktúra

Priorita 3 Zabezpečenie financií pre rozvoj cyklistickej a cykloturistickej infraštruktúry

- Vytvorenie trvalého finančného mechanizmu na implementáciu cyklostratégie
- Nastavenie Programovacieho obdobia ŠF EÚ 2014 – 2020 na čerpanie financií pre rozvoj cyklistickej a cykloturistickej infraštruktúry

Priorita 4 Osveta, výskum a vzdelávanie

- Osvetová činnosť na zlepšenie všeobecného povedomia a bezpečnosti cyklodopravy a cykloturistiky
- Výskum v oblasti cyklodopravy a cykloturistiky
- Vzdelávanie

Zdroj: Ministerstvo dopravy, výstavby a regionálneho rozvoja Slovenskej republiky: Národná stratégia rozvoja cyklistickej dopravy a cykloturistiky v Slovenskej republike. 2013

Regionalizácia cestovného ruchu v Slovenskej republike

V rámci spracovania sú vzaté do úvahy regióny cestovného ruchu, ktoré sú zadané v rámci územia Košického samosprávneho kraja prostredníctvom Regionalizácie cestovného ruchu Slovenskej republiky.

1. Región Gemerský – okres Rožňava
 - a. Strednodobé subregióny:
 - i. Jaskyňa Domica s presahom na Aggtelek (Maďarsko)
 - ii. Rožňava a okolie
 - b. Dlhodobé subregióny:
 - i. Slovenský kras s presahom na Maďarsko
2. Región Spišský – okresy Spišská Nová Ves, Gelnica a Rožňava
 - a. Strednodobé subregióny:
 - i. Slovenský raj
 - ii. Sústredenie pamiatok UNESCO
 - iii. Plejsy lyžiarske stredisko
3. Región Košický – okresy Košice I-IV, Košice okolie
 - a. Strednodobé subregióny:
 - i. Košice a okolie
 - b. Dlhodobé subregióny:
 - i. Slovenský kras (Zádielska dolina, okolie)
4. Región Dolnozemplínsky – okresy Michalovce, Sobrance, Trebišov
 - a. Strednodobé subregióny:
 - i. Zemplínska Šírava, vodná plocha s národným perspektívne až medzinárodným významom
 - b. Dlhodobé subregióny:
 - i. Tokajské vrchy a Zabodrožie (Medzibodrožie), vinárska oblasť
 - ii. Súbor drevených kostolíkov

Subregióny strednodobého horizontu sú už vyprofilované, **subregióny v dlhodobom časovom horizonte** predstavujú predpoklad určitých území ako subregióny vytvoriť, to znamená odlišiť sa kvalitatívne smerom nahor od ostatného územia regiónu, ktorého sú súčasťou. Čiže zaradenie subregiónu v dlhodobom horizonte vyjadruje skôr možnosť dlhodobého využitia prírodného potenciálu s osobitným prístupom k tomuto cennému prírodnému prostrediu ako časový odhad jeho využitia.

Zdroj: Ministerstvo hospodárstva SR, odbor cestovného ruchu: Regionalizácia cestovného ruchu v Slovenskej republike. 2005

Strategické dokumenty na krajskej úrovni

Stratégia rozvoja cyklistickej dopravy a cykloturistiky v Košickom samosprávnom kraji

Stratégia rozvoja cestovného ruchu v Košickom kraji do roku 2020 v oblasti cykloturistiky vychádza primárne z prioritných osí predmetného dokumentu:

Prioritná os č.1 – Cyklodoprava

Prioritná os č.2 – Cykloturistika

Prioritná os č.3 – Partnerstvo

Stratégia rozvoja vidieka Košického samosprávneho kraja

Stratégia rozvoja cestovného ruchu v Košickom kraji do roku 2020 je spracovaná s dôrazom na rozvojové aktivity Stratégie rozvoja vidieka Košického samosprávneho kraja v oblasti cestovného ruchu. Predovšetkým s dôrazom na opatrenie - Opatrenie 1.3 Podpora tvorby regionálneho produktu vidieckeho turizmu v pilotných územiach so špecifickou kultúrnou identitou a multikulturálnym dedičstvom.

Koncepcia rozvoja cestovného ruchu v Košickom samosprávnom kraji na roky 2005 – 2009

V rámci predmetnej koncepcie boli zadefinované strategické osi

- Marketingové smerovania
- Výber klientely cestovného ruchu v KSK
- Nosné formy cestovného ruchu
- Zhodnocovanie ubytovacích kapacít
- Oživenie domáceho cestovného ruchu
- Cielená propagácia kraja
- Vzdelávanie

Strategické dokumenty na regionálnej úrovni

V rámci tvorby syntézy, analýzy problémov parciálnych subregiónov, ako aj vízie a cieľov Košického kraja z hľadiska cestovného ruchu, Stratégia rozvoja cestovného ruchu v Košickom kraji do roku 2020 vychádza aj z nižšie uvedených dokumentov:

1. Stratégia rozvoja CR v regióne Národného parku Slovenský kras (2008);
2. Stratégia rozvoja CR v regióne Dolný Zemplín (2009);
3. Stratégia rozvoja CR v regióne Národného parku Slovenský raj (2009);
4. Stratégia rozvoja Medzibodrožia (2009);
5. Marketingová štúdia Medzev (2013);
6. Marketingová stratégia destinácie Slovenský raj (2014);
7. Stratégia rozvoja územia Slovenský raj s dôrazom na rozvoj cestovného ruchu na obdobie rokov 2015 – 2020 (2014);
8. Stratégia rozvoja cestovného ruchu v oblasti Tokaj (2014).

Implementáciou Stratégie rozvoja cestovného ruchu v Košickom kraji do roku 2020 dôjde aj k naplneniu cieľov existujúcich strategických dokumentov na regionálnej úrovni.

2 Odvetvie cestovného ruchu v Košickom kraji

Základná štruktúra Košického kraja

Košický kraj s rozlohou 6 755 km² je štvrtým najväčším a 794 756 obyvateľmi druhým najľudnatejším vyšším územným celkom Slovenskej republiky. Územie rozprestierajúce sa v juhovýchodnej časti krajiny susedí na juhu s Boršodsko-Abovsko-Zemplínskou župou (Maďarsko), na východe so Zakarpatskou oblasťou (Ukrajina), na sever s Prešovským a na západ Banskobystrickým krajom.

Zdroj: Štatistický úrad Slovenskej republiky: Regionálna databáza RegDat. 2014

Z územno-správneho hľadiska sa Košický kraj v zmysle zákona č. 302/2001 Z. z o samospráve vyšších územných celkov Slovenskej republiky a zmysle zákona č. 221/1996 Z. z. o územnom a správnom usporiadaní Slovenskej republiky člení na 11 okresov: Gelnica, Košice I, Košice II, Košice III, Košice IV, Košice - okolie, Michalovce, Rožňava, Sobrance, Spišská Nová Ves a Trebišov.

Zdroj: Štatistický úrad Slovenskej republiky: Košický kraj - charakteristika regiónu. 2013.

Zo 440 obcí v Košickom kraji je 26 obcí združených v oblastných organizáciách cestovného ruchu tzv. organizáciách destinačného manažmentu. Predmetné organizácie zastrešujú územia Košický región, Dolnozemplínsky región, územie Slovenského raja, územie Spiša (podľa MDVaRR SR: register OOCR).

Územie kraja sa skladá z historického regiónu Abova a z parciálnych častí historických regiónov Spiša (Južný), Gemera (Horný) a Zemplína (Dolný). Z hľadiska Regionalizácie cestovného ruchu v Slovenskej republike Košický kraj sa skladá z regiónov cestovného ruchu resp. z ich častí patriacich do územia Košického kraja spracovaných v kapitole Východiskové strategické dokumenty (podkapitola 1.2.5 Regionalizácia cestovného ruchu v Slovenskej republike).

Zdroj: Ministerstvo hospodárstva SR, Odbor cestovného ruchu: Regionalizácia cestovného ruchu v Slovenskej republike. 2005.

Základné geografické koncentrácie v Košickom kraji

Na území Košického kraja sú vyhlásené 4 veľkoplošné chránené územia a to národný park Slovenský raj a Slovenský kras a chránené krajinné oblasti Latorica a Vihorlat. Prírodným unikátom európskeho významu je Dobšinská ľadová jaskyňa i Herlianský gejzír. Hospodársky i rekreačný význam majú vodné nádrže Zemplínska šírava, Bukovec, Ružín a Palcmanská Maša. Lesy pokrývajú dve pätiny povrchu územia, v najviac zalesnenom okrese Slovenska - Gelnici až tri štvrtiny. Nachádzajú sa najmä v horských a podhorských oblastiach kraja v severnej a juhozápadnej časti kraja. Na juhovýchode územia sú lužné lesy, východná a južná časť má nížinato-pahorkovitý charakter.

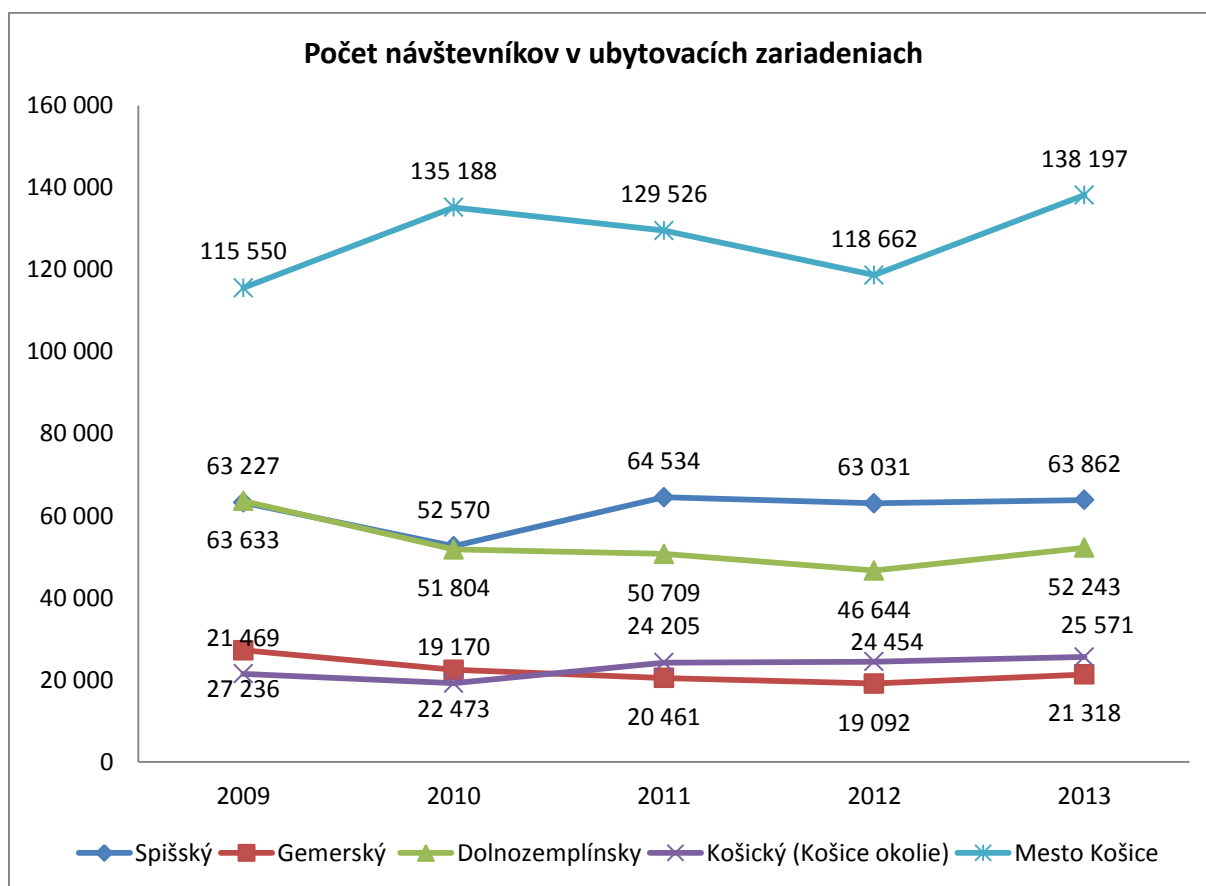
Najvyšším bodom kraja je 1 476 metrov (ďalej len m) vysoká Stolica v Slovenskom rudohorí, najnižšie položené je miesto pri vyústení rieky Bodrog zo Slovenskej republiky

pri obci Klin nad Bodrogom, 94 m nad morom. Vodné toky patria k typu nížinných, vrchovinných a stredohorských riek. Najväčšou riekou je Bodrog, ktorý spolu so sútokmi odvodňuje najvýchodnejšiu časť kraja. Hornádsku a Košickú kotlinu odvodňuje rieka Hornád s prítokmi, západnú časť rieka Slaná a juhovýchodným cípom územia preteká rieka Tisa. Z hľadiska vodohospodárskeho a rekreačného využitia sú významné vodné nádrže. Významnejšie geotermálne pramene sa nachádzajú v Košickej kotline (okres Košice-okolie) a v podhorí Vihorlatu (okres Michalovce). Košická kotlina patrí k najperspektívnejším oblastiam z hľadiska využívania geotermálnej energie. V hĺbke 3 000 m sa predpokladá voda s teplotou 150 stupňov Celzia.

Zdroj: Štatistický úrad Slovenskej republiky: Košický kraj - charakteristika regiónu. 2013.

Košický kraj a výkonnosť cestovného ruchu

Počet návštevníkov v ubytovacích zariadeniach v Košickom kraji

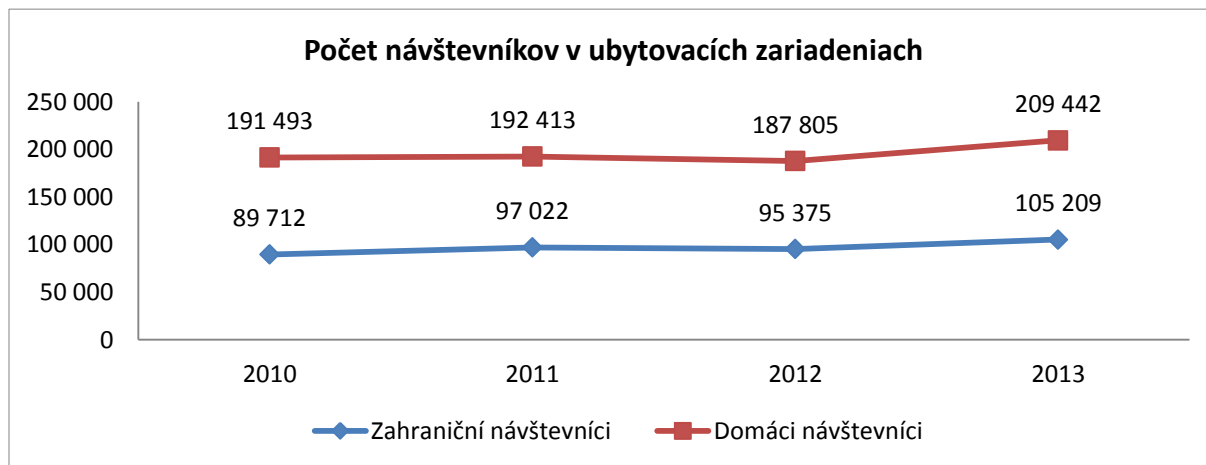
Zdroj: Štatistický úrad Slovenskej republiky, Regionálna databáza. 2014. Vlastné spracovanie

Počet návštevníkov v ubytovacích zariadeniach na úrovni krajov SR

	2009	2010	2011	2012	2013
Bratislavský kraj	765 019	767 981	879 878	939 328	1 073 854
Žilinský kraj	643 290	658 148	717 041	756 621	819 016
Prešovský kraj	586 447	611 663	618 470	664 863	700 248
Banskobystrický kraj	366 122	362 480	366 982	401 869	400 251
Košický kraj	291 115	281 205	289 435	283 180	314 651
Trnavský kraj	219 301	228 359	238 110	266 216	263 709
Nitriansky kraj	242 861	235 037	220 525	217 952	238 440
Trenčiansky kraj	267 199	247 488	240 652	244 033	238 336

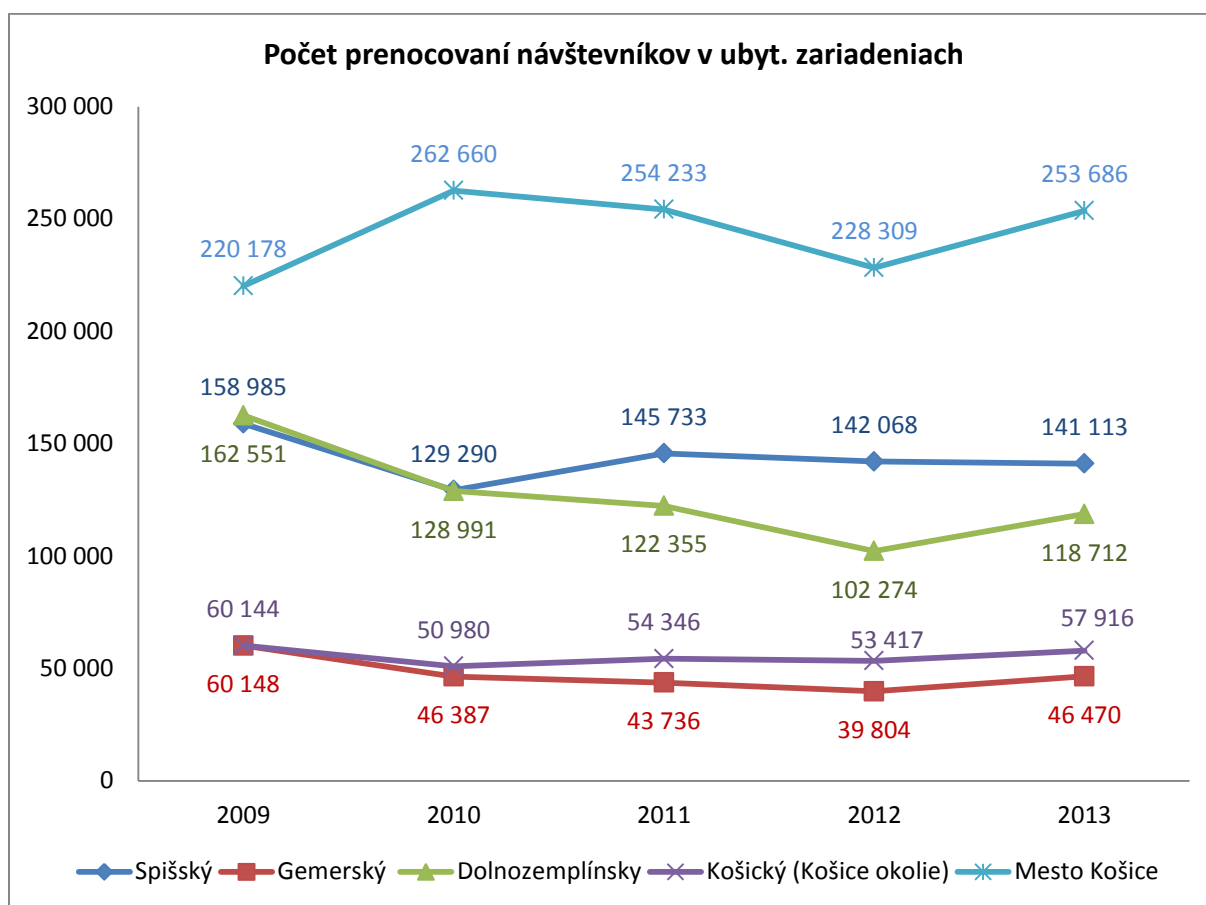
Zdroj: Štatistický úrad Slovenskej republiky, Regionálna databáza. 2014. Vlastné spracovanie

Podiel domácich a zahraničných návštevníkov v ubytovacích zariadeniach v Košickom kraji

Zdroj: Slovenská agentúra pre cestovný ruch: Ubytovacia štatistika na Slovensku - Kapacity a výkony ubytovacích zariadení podľa krajov SR v roku 2013. Vlastné spracovanie. 2014.

Počet prenocovaní v Košickom kraji

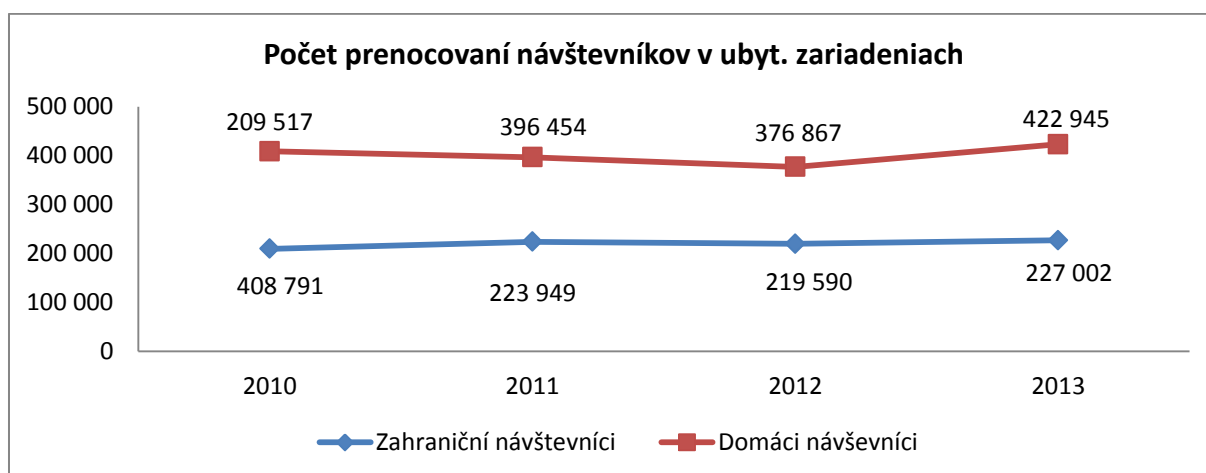
Zdroj: Štatistický úrad Slovenskej republiky, Regionálna databáza. Vlastné spracovanie. 2014.

Počet prenocovaní v ubytovacích zariadeniach na úrovni krajov SR

	2009	2010	2011	2012	2013
Žilinský kraj	2 106 609	2 135 892	2 227 731	2 270 966	2 397 984
Prešovský kraj	2 008 277	2 024 817	2 027 582	2 112 644	2 256 759
Bratislavský kraj	1 575 664	1 569 404	1 743 196	1 961 389	2 184 586
Banskobystrický kraj	1 371 169	1 357 156	1 360 168	1 341 786	1 335 415
Trnavský kraj	981 084	997 376	985 625	1 083 888	1 076 726
Trenčiansky kraj	1 034 864	972 937	928 461	964 664	972 493
Košický kraj	662 006	618 308	620 403	596 457	649 947
Nitriansky kraj	651 396	691 440	631 572	576 406	612 661

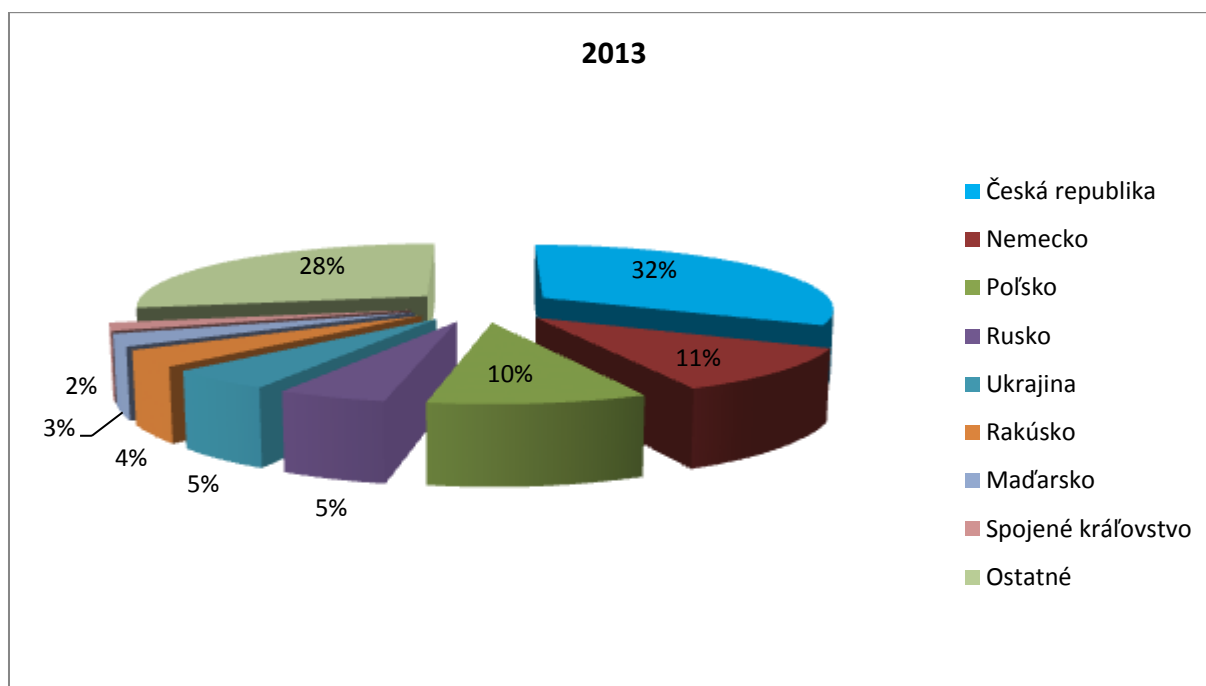
Zdroj: Štatistický úrad Slovenskej republiky, Regionálna databáza. 2014. Vlastné spracovanie

Podiel domácich a zahraničných návštevníkov na počte prenocovaní v Košickom kraji

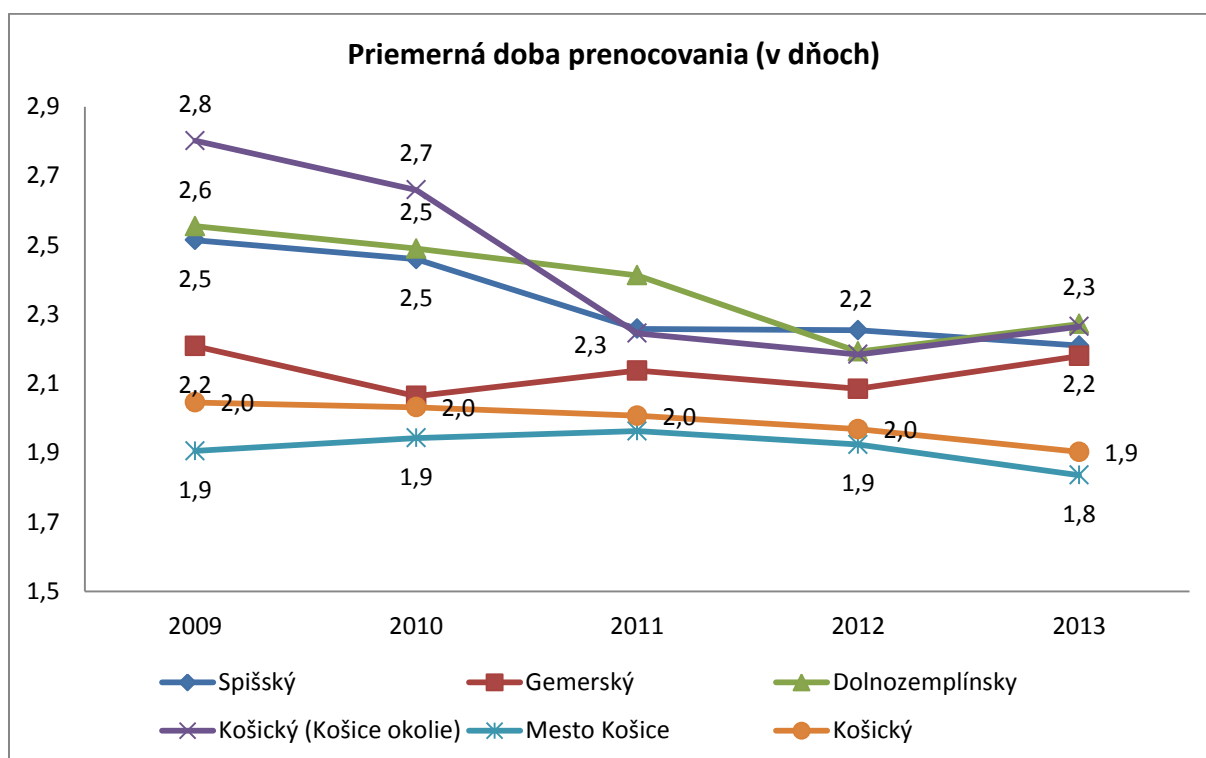
Zdroj: Slovenská agentúra pre cestovný ruch: Ubytovacia štatistika na Slovensku - Kapacity a výkony ubytovacích zariadení podľa krajov SR v roku 2013. Vlastné spracovanie. 2014.

Najvýznamnejšie zdrojové trhy z hľadiska aktívneho zahraničného cestovného ruchu SR (počet prenocovaní)

Zdroj: Vlastné spracovanie na základe verejne dostupných údajov

Vývoj priemernej doby prenocovania v Košickom kraji

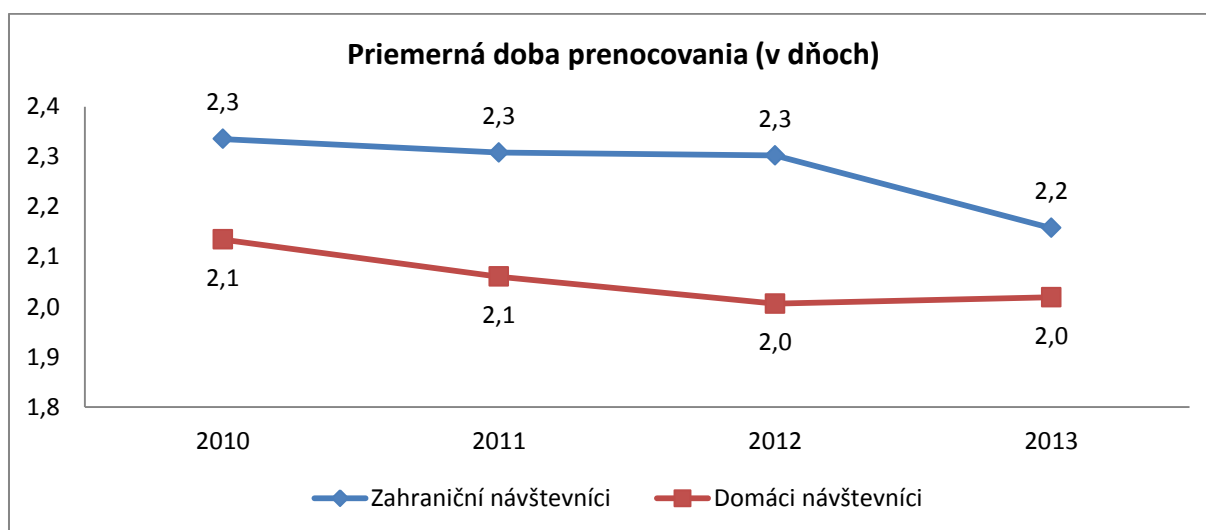
Zdroj: Štatistický úrad Slovenskej republiky, Regionálna databáza. 2014. Vlastné spracovanie

Priemerná doba prenocovania na úrovni krajov SR

	2009	2010	2011	2012	2013
Trnavský kraj	4,5	4,4	4,1	4,1	4,1
Trenčiansky kraj	3,9	3,9	3,9	4,0	4,1
Banskobystrický kraj	3,7	3,7	3,7	3,3	3,3
Prešovský kraj	3,4	3,3	3,3	3,2	3,2
Žilinský kraj	3,3	3,2	3,1	3,0	2,9
Nitriansky kraj	2,7	2,9	2,9	2,6	2,6
Košický kraj	2,3	2,2	2,1	2,1	2,1
Bratislavský kraj	2,1	2,0	2,0	2,1	2,0

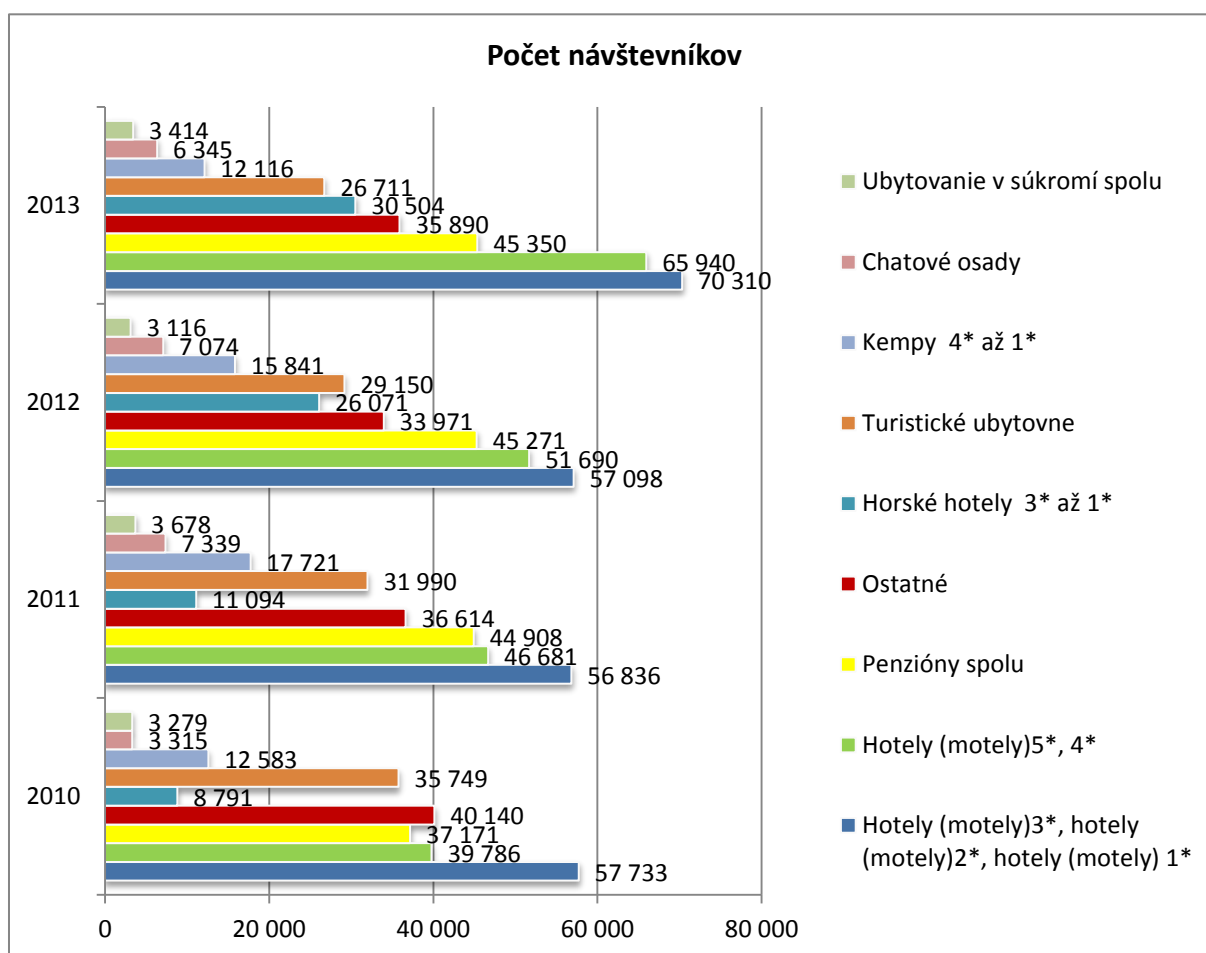
Zdroj: Štatistický úrad Slovenskej republiky, Regionálna databáza. 2014. Vlastné spracovanie.

Priemerná doba prenocovania domácich a zahraničných návštevníkov v Košickom kraji

Zdroj: Slovenská agentúra pre cestovný ruch: Ubytovacia štatistika na Slovensku - Kapacity a výkony ubytovacích zariadení podľa krajov SR v roku 2013. Vlastné spracovanie. 2014.

Počet návštevníkov v Košickom kraji podľa kategórie ubytovacích zariadení

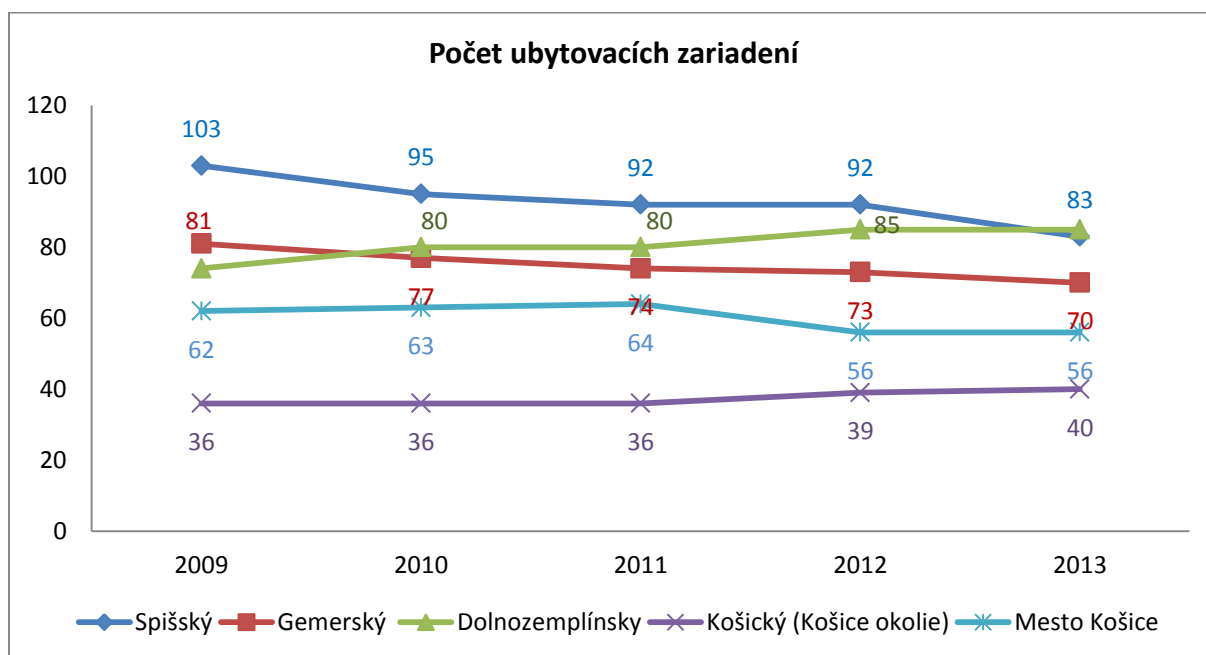
Zdroj: Slovenská agentúra pre cestovný ruch: Ubytovacia štatistika na Slovensku - Kapacity a výkony ubytovacích zariadení podľa krajov v roku 2013. Vlastné spracovanie. 2014.

Vytaženosť kapacít ubytovacích zariadení a priemerná cena ubytovacích zariadení v Košickom kraji

Využitie celkovej kapacity stálych lôžok v Košickom kraji v roku 2013 bolo na úrovni 11 %. Najlepšie sa darilo hotelovým zariadeniam vyššej triedy, ktorých obsadenosť od roku 2010 (21%) medziročne rástla až úroveň 27 % (2013). Na druhej strane obsadenosť ubytovacích zariadení nižšieho štandardu od roku 2010 mierne klesá na úrovni 1 - 2 %. (Slovenská agentúra pre cestovný ruch: Kapacity a výkony ubytovacích zariadení v členení podľa druhu za rok 2010 – 2013.)

Z hľadiska cenovej dostupnosti ubytovacích zariadení v Košickom kraji priemerná cena za lôžko sa pohybovala v roku 2013 v cenovej hladine 25 eur. Priemerná cena lôžka v hotelových zariadeniach najvyšších tried (5*,4*) bola 57 Eur. Na druhej strane hotely kategórie 3* boli v priemere dostupné za 26 Eur. Lôžka v penziónoch sa v priemere predávali za 28 Eur. Ubytovacie zariadenia nižšej kategórie boli v priemere dostupné do 15 Eur za lôžko.

Vývoj počtu ubytovacích kapacít v Košickom kraji

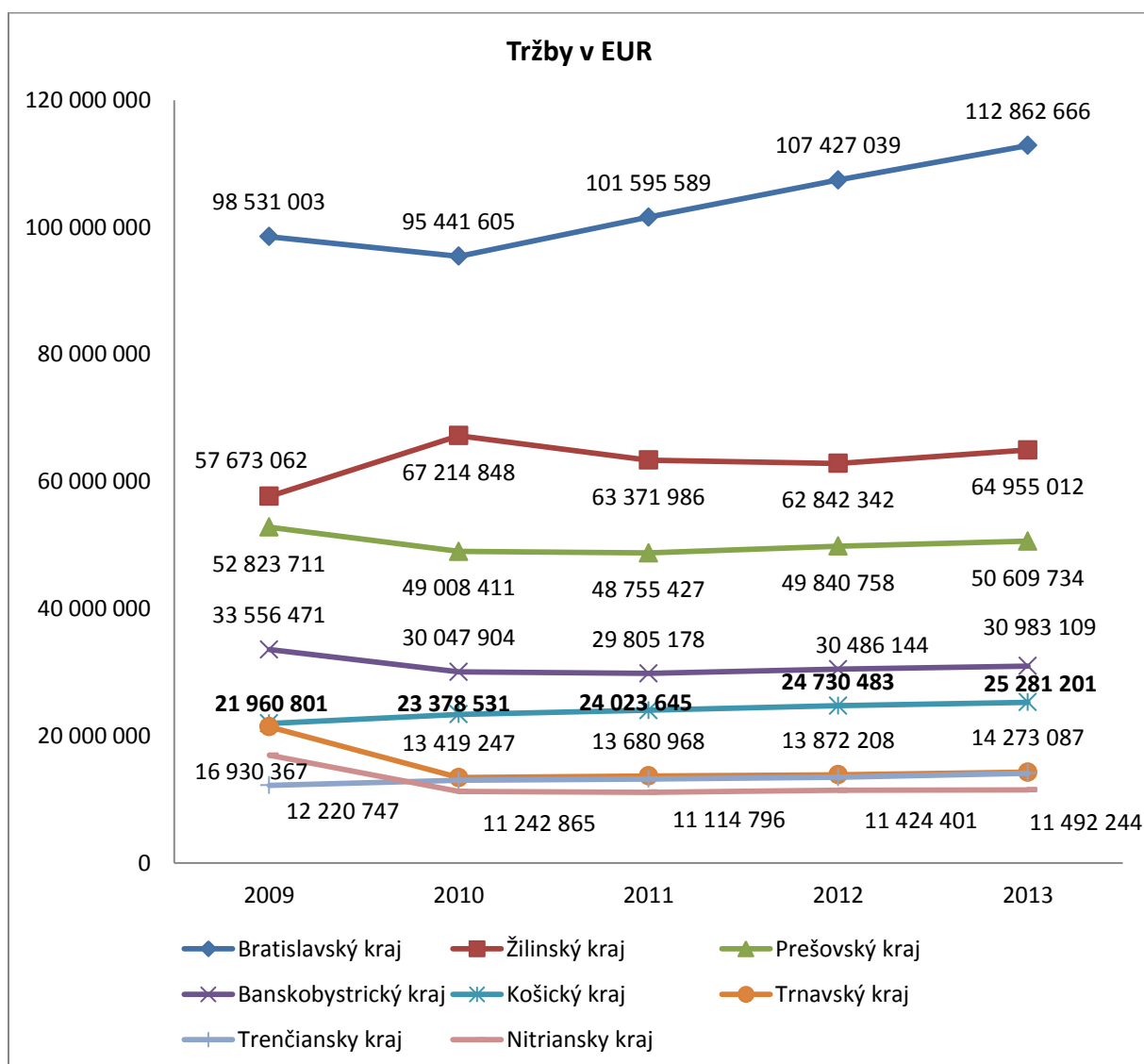
Zdroj: Štatistický úrad Slovenskej republiky, Regionálna databáza. 2014. Vlastné spracovanie.

Počet ubytovacích zariadení na úrovni krajov SR

	2009	2010	2011	2012	2013
Žilinský kraj	895	826	781	930	882
Prešovský kraj	605	585	551	724	701
Banskobystrický kraj	473	436	424	527	494
Košický kraj	356	351	346	357	346
Nitriansky kraj	282	270	262	322	307
Trnavský kraj	212	208	195	281	276
Trenčiansky kraj	271	253	249	259	246
Bratislavský kraj	198	197	203	243	233

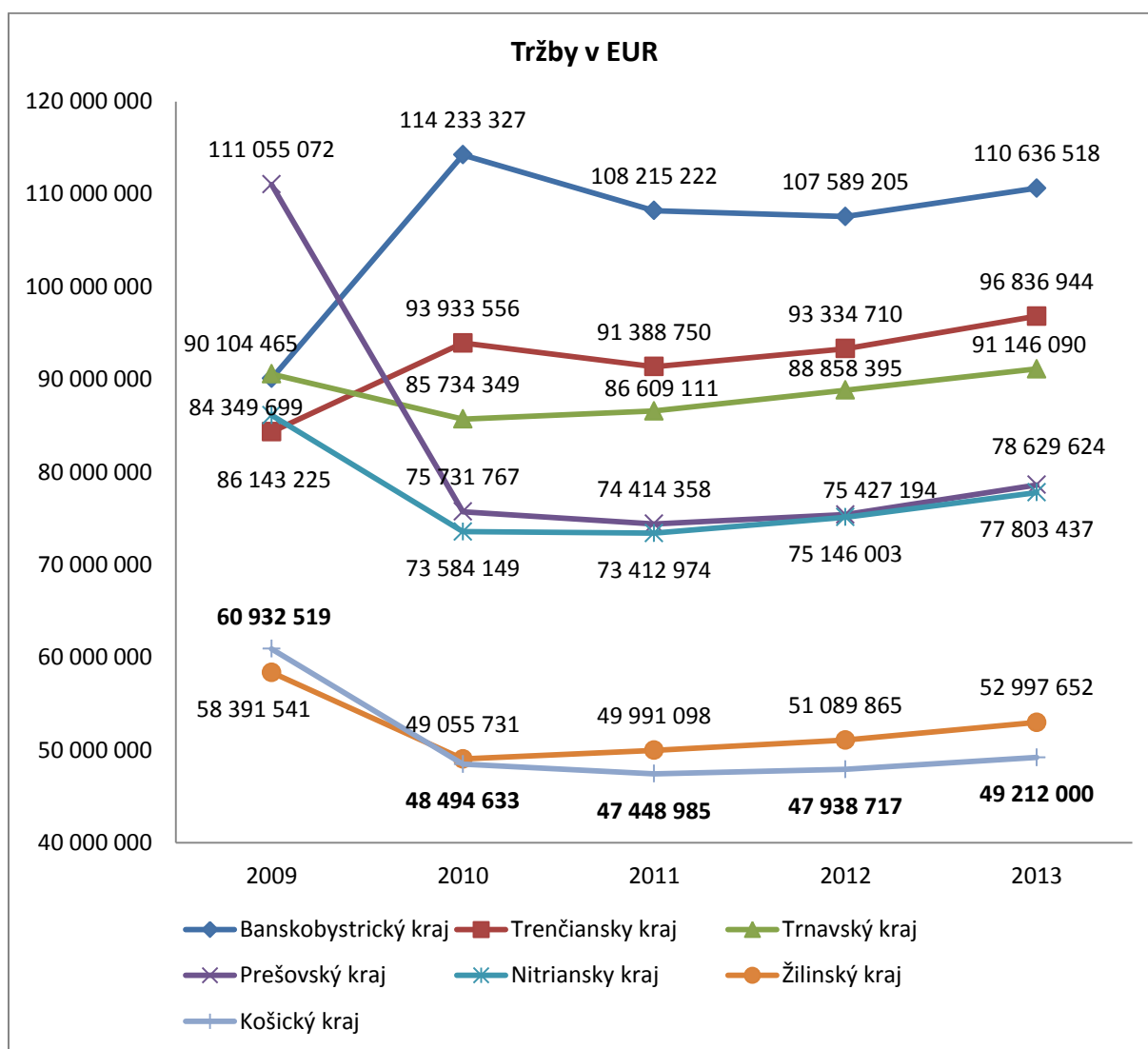
Zdroj: Štatistický úrad Slovenskej republiky, Regionálna databáza. 2014. Vlastné spracovanie.

Vývoj tržieb za ubytovacie služby na úrovni krajov SR

Zdroj: Štatistický úrad Slovenskej republiky, Regionálna databáza. 2014. Vlastné spracovanie.

Vývoj tržieb z pohostinskej činnosti na úrovni krajov SR

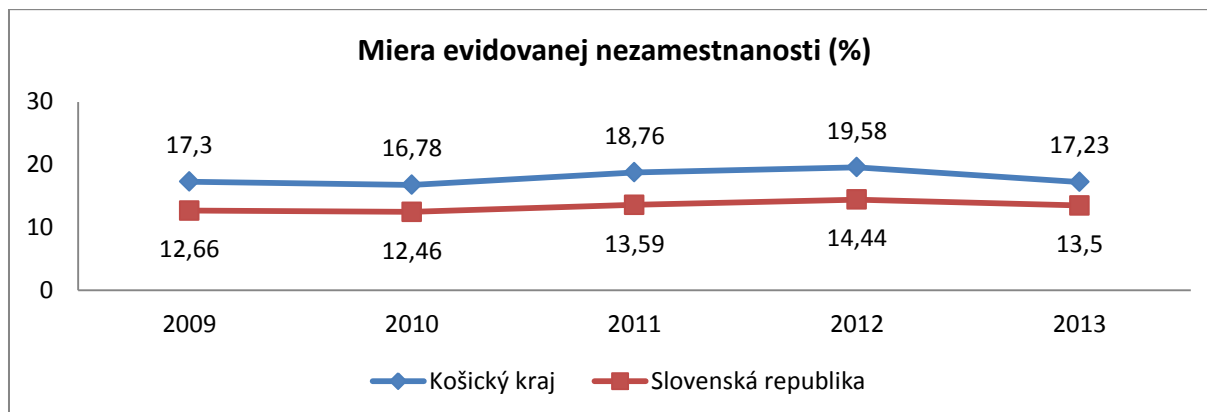

Zdroj: Štatistický úrad Slovenskej republiky, Regionálna databáza. 2014. Vlastné spracovanie.

Z dôvodu výrazného vyššieho objemu tržieb Bratislavského kraja (289 mil. EUR v roku 2013) oproti ostatným krajom, graf z dôvodu prehľadnosti údaje za Bratislavský kraj neuvádza.

Zamestnanosť v cestovnom ruchu v Košickom kraji

Vývoj celkovej nezamestnanosti v Košickom kraji

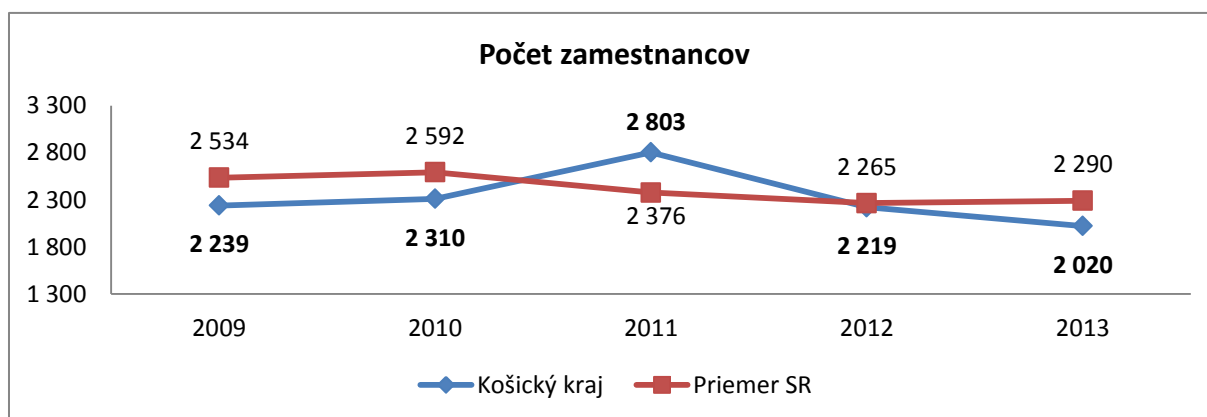
Zdroj: Štatistický úrad Slovenskej republiky, Regionálna databáza. 2014. Vlastné spracovanie.

Platobná bilancia cestovného ruchu SR 2013/2012

Ukazovateľ	2012	2013	Index
Príjmy z aktívneho zahraničného CR (mil. EUR)	1789,0	1 924,5	107,6
Výdavky na pasívny zahraničný CR (mil. EUR)	1666,3	1 782,0	106,9
Saldo zahraničného cestovného ruchu (mil. EUR)	122,6	142,5	116,2
Podiel aktívneho zahraničného CR na HDP (%)	2,5	2,7	108,0
Podiel aktívneho zahraničného CR na exporte služieb (%)	32,1	34,4	107,2
Podiel aktívneho zahraničného CR na exporte tovarov (%)	2,9	3,0	103,4
Podiel aktívneho zahr. CR na exporte tovarov a služieb (%)	2,6	2,7	103,8

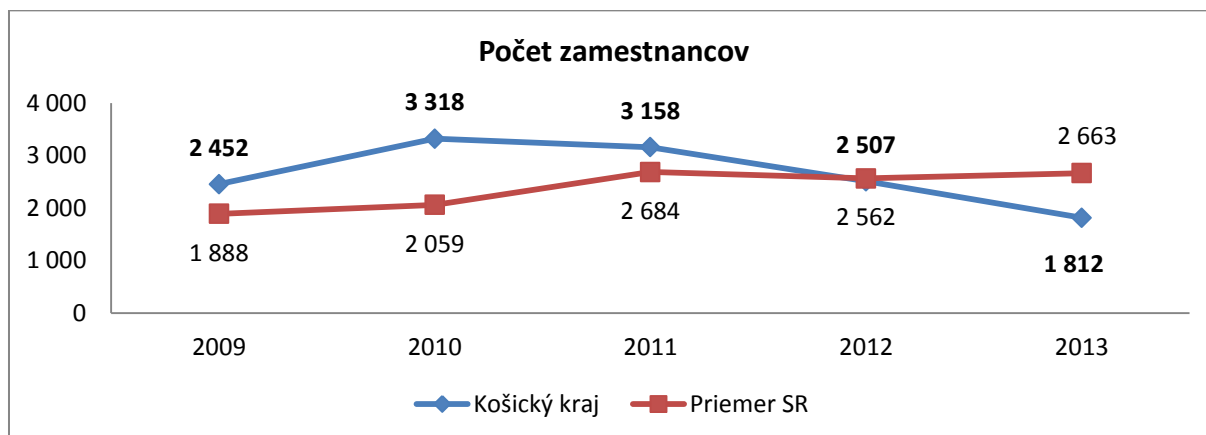
Zdroj: Ing. Ivana Magátová, Sekcia cestovného ruchu, Ministerstvo dopravy, výstavby a regionálneho rozvoja: Príchodový a domáci cestovný ruch SR.2014.

Počet zamestnancov v Košickom kraji v odvetví - Umenie, zábava a rekreácia

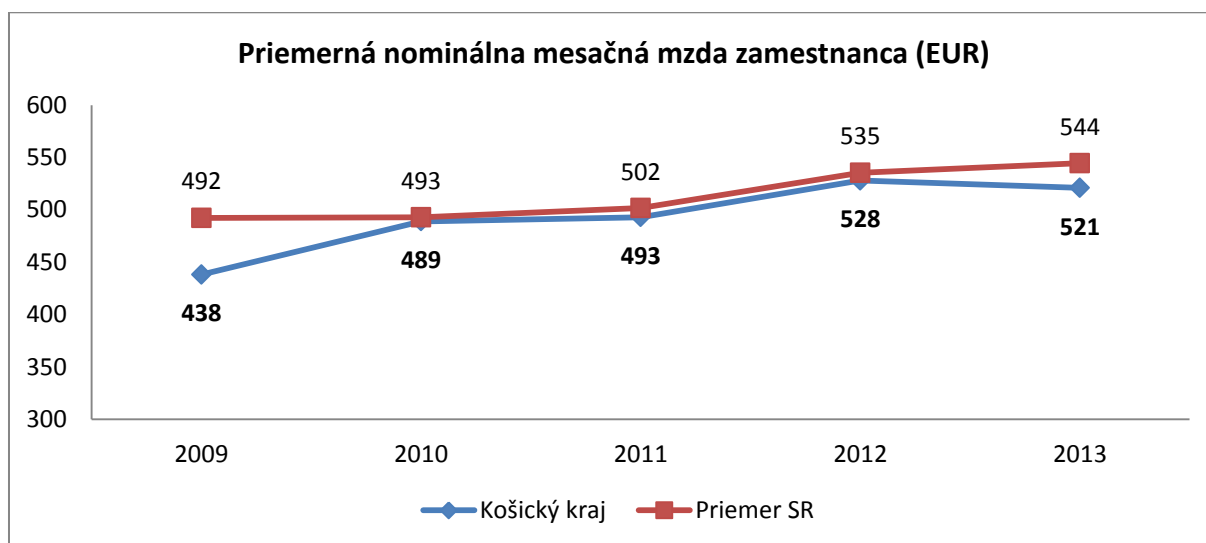
Zdroj: Štatistický úrad Slovenskej republiky, Regionálna databáza. 2014. Vlastné spracovanie.

Počet zamestnancov v Košickom kraji v odvetví - Ubytovacie a stravovacie služby

Zdroj: Štatistický úrad Slovenskej republiky, Regionálna databáza. 2014. Vlastné spracovanie.

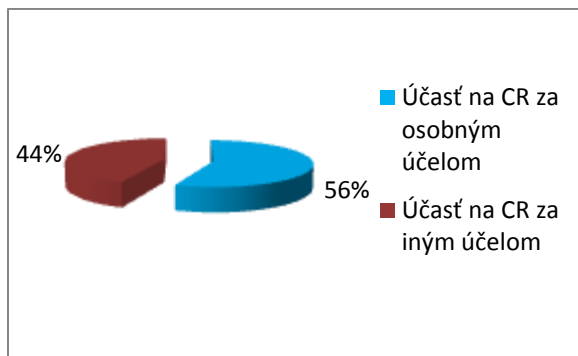
Vývoj priemernej nominálnej mzdy v podnikoch ubytovacích zariadení a pohostinstiev

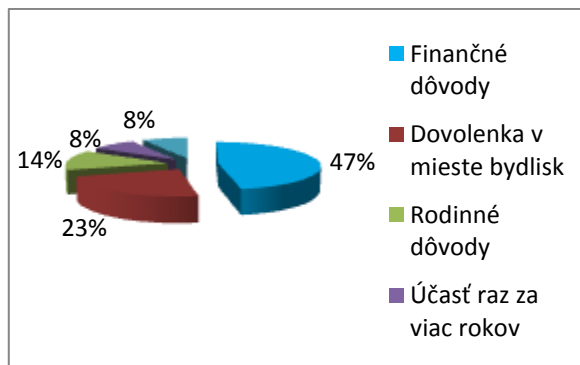
Zdroj: Vlastné spracovanie, Štatistický úrad Slovenskej republiky, Regionálna databáza. 2014.

Domáci cestovný ruch v Slovenskej republike a jeho preferencie

Dôvod účasti na domácom CR

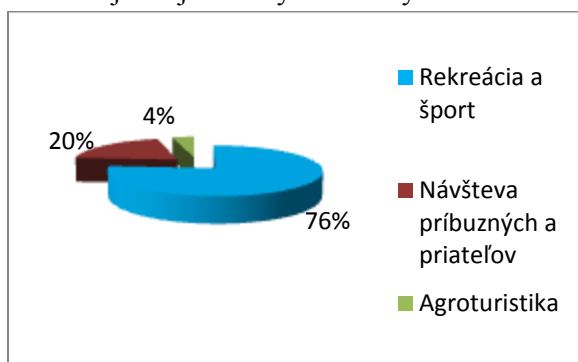

4 najčastejšie dôvody neúčasti na domácom CR

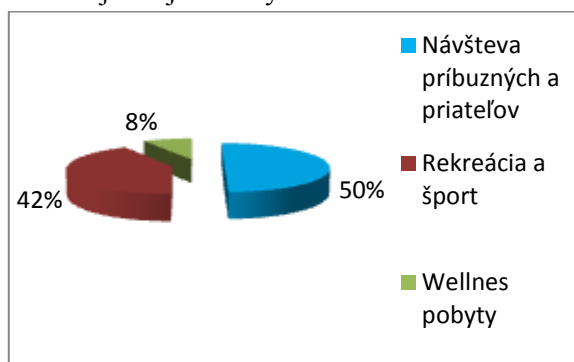
Dlhodobé cesty

3 najčastejšie účely za osobným účelom

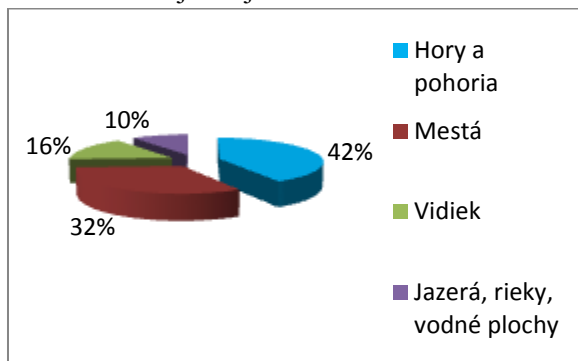

Krátkodobé cesty

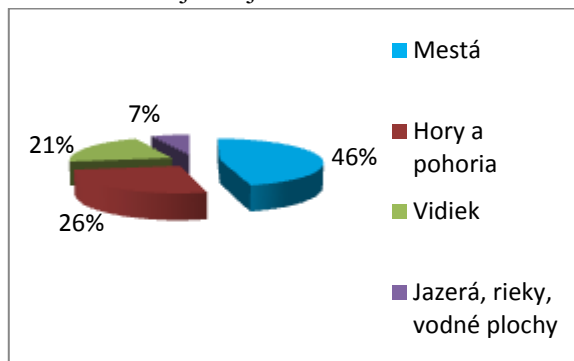
3 najčastejšie účely v rámci domáceho CR

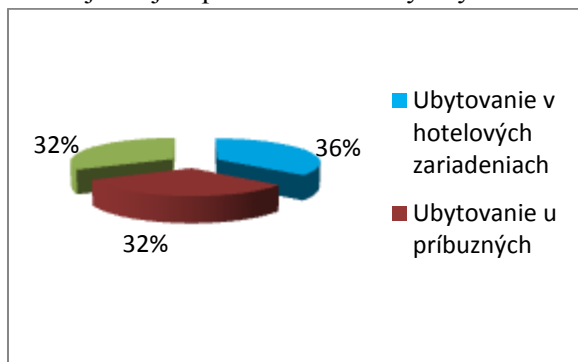
4 najčastejšie cieľové miesta

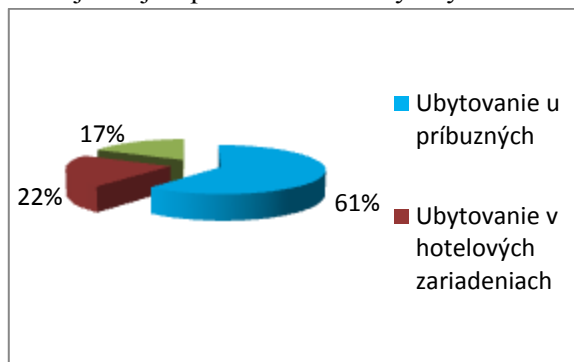
4 najčastejšie cieľové miesta

3 najčastejšie preferované formy ubytovania

3 najčastejšie preferované formy ubytovaniach

Zdroj: Ing. Ivana Magátová, Sekcia cestovného ruchu, Ministerstvo dopravy, výstavby a regionálneho rozvoja: Príchodový a domáci cestovný ruch SR.2014

3 Identifikácia kľúčových aktérov cestovného ruchu v Košickom kraji

Identifikácia kľúčových aktérov cestovného ruchu na úrovni Košického kraja vychádza v prvom rade z plnenia úloh v cestovnom ruchu na základe zákonov č.302/2001 Zb. z. **o samospráve vyšších územných celkov** a zákona č.91/2010 Zb. z. **o podpore cestovného ruchu**.

V zmysle zákona č.302/2001 Zb. z o vyšších územných celkoch Košický samosprávny kraj:

- *utvára podmienky na rozvoj cestovného ruchu a koordinuje tento rozvoj,*
- *vykonáva vlastnú investičnú činnosť a podnikateľskú činnosť v záujme zabezpečenia potrieb obyvateľov samosprávneho kraja a rozvoja samosprávneho kraja;;*
- *obstaráva, prerokúva a schvaľuje územnoplánovacie podklady samosprávneho kraja a územné plány regiónov;*
- *utvára podmienky na tvorbu, prezentáciu a rozvoj kultúrnych hodnôt a kultúrnych aktivít a stará sa o ochranu pamiatkového fondu,*
- *utvára podmienky na rozvoj výchovy a vzdelávania, najmä v stredných školách, a na rozvoj ďalšieho vzdelávania.*

Plnenie úloh v cestovnom ruchu na krajskej úrovni v zmysle zákona č.91/2010 o Zb. z. o podpore cestovného ruchu je prerozdelené medzi týmito kľúčovými aktérmi:

- Vyšší územný celok;
- Obce;
- Krajská organizácia cestovného ruchu;
- Oblastné organizácie cestovného ruchu;
- Turistické informačné centrá.

Kompetencie Košického samosprávneho kraja v oblasti cestovného ruchu

Na základe podmienok § 5 príslušného zákona Košický samosprávny kraj v cestovnom ruchu:

- môže založiť krajskú organizáciu a podieľa sa na jej spolufinancovaní,
- spolupracuje s krajskou organizáciou pri tvorbe koncepcie rozvoja cestovného ruchu, ročného plánu aktivít a monitorovacej správy o vývoji cestovného ruchu na území kraja,
- vytvára podmienky na spoluprácu s podnikateľskými subjektmi pôsobiacimi na jeho území,
- vytvára podmienky na osvetu a výchovu obyvateľstva k podnikaniu v cestovnom ruchu,
- spolupracuje s ústrednými orgánmi štátnej správy pri realizácii štátnej politiky cestovného ruchu v Slovenskej republike,
- podporuje rozvoj cezhraničnej, medziregionálnej a nadnárodnej spolupráce v cestovnom ruchu,

- vytvára podmienky na podporné mechanizmy a nástroje, ktoré motivujú subjekty na jeho území k rozvoju cestovného ruchu, zvyšovaniu kvality služieb a konkurencieschopnosti,
- podieľa sa na vytváraní mechanizmu fungovania jednotnej prezentácie Slovenskej republiky v zahraničí.

Kompetencie obcí

Na základe podmienok § 6 príslušného zákona obec v cestovnom ruchu:

- môže iniciovať vznik oblastnej organizácie a podieľa sa na spolufinancovaní jej aktivít,
- spolupracuje s organizáciami cestovného ruchu pri tvorbe koncepcie rozvoja cestovného ruchu na území obce, ročného plánu aktivít a monitorovacej správy o vývoji cestovného ruchu na území obce,
- tvorí programy, plány, stratégie a koncepcie rozvoja cestovného ruchu,
- vytvára vlastné finančné zdroje na realizáciu aktivít v cestovnom ruchu,
- buduje infraštruktúru podporujúcu aktivity v cestovnom ruchu, ktorá spadá do pôsobnosti obce,
- sústreďuje štatistické údaje o cestovnom ruchu v obci,
- spolupracuje s ústrednými orgánmi štátnej správy a s orgánmi vyššieho územného celku pri realizácii štátnej politiky cestovného ruchu v Slovenskej republike,
- podieľa sa na uplatňovaní mechanizmu fungovania jednotnej prezentácie Slovenskej republiky v zahraničí.

Kompetencie krajskej organizácie cestovného ruchu

Na základe podmienok § 9 príslušného zákona krajská organizácia cestovného ruchu podľa § 11 citovaného zákona vykonáva činnosti:

- a) vykonáva činnosť podľa stanov a v súlade so strategickými dokumentmi vyšších územných celkov,
- b) podporuje činnosť svojich členov pri tvorbe a realizácii koncepcie rozvoja cestovného ruchu na území vyššieho územného celku,
- c) tvorí a realizuje marketing a propagáciu cestovného ruchu pre svojich členov doma a v zahraničí,
- d) presadzuje spoločné záujmy svojich členov,
- e) pri svojej činnosti spolupracuje s orgánmi vyššieho územného celku,
- f) podporuje kultúrny, spoločenský a športový život a zachovanie prírodného a kultúrneho dedičstva,
- g) organizuje podujatia pre obyvateľov a návštevníkov,
- h) poskytuje svojim členom poradensko-konzultačné služby,
- i) presadzuje trvalo udržateľný rozvoj cestovného ruchu tak, aby sa chránilo a zachovávalo životné prostredie a rešpektoval sa spôsob života miestneho obyvateľstva a vlastnícke práva,
- j) spolupracuje pri zostavovaní a realizácii koncepcie rozvoja cestovného ruchu vyššieho územného celku,

- k) v spolupráci s orgánmi vyššieho územného celku vypracúva a realizuje ročný plán aktivít krajskej organizácie,
- l) vypracúva rozpočet, ktorý schvaľuje najvyšší orgán krajskej organizácie,
- m) iniciuje alebo zabezpečuje tvorbu, manažment a prezentáciu produktov cestovného ruchu,
- n) zostavuje výročnú správu, ktorú zverejňuje na svojich internetových stránkach,
- o) môže zriadiť alebo založiť turisticko-informačnú kanceláriu,
- p) vedie za územie vyššieho územného celku evidenciu turisticko-informačných kancelárií
- q) spolupracuje s ústrednými orgánmi štátnej správy, ktoré sa podieľajú na plnení úloh cestovného ruchu, s orgánmi vyššieho územného celku a s organizáciami pôsobiacimi na území kraja v otázkach rozvoja cestovného ruchu.

Kompetencie oblastnej organizácie cestovného ruchu

Na základe podmienok § 14 a § 15 príslušného zákona č. 91/2010 o podpore cestovného ruchu vykonáva tieto činnosti:

- a) podporuje činnosť svojich členov pri tvorbe a realizácii koncepcie rozvoja cestovného ruchu na území svojej pôsobnosti,
- b) tvorí a realizuje marketing a propagáciu cestovného ruchu pre svojich členov a obec doma a v zahraničí,
- c) presadzuje spoločné záujmy svojich členov,
- d) spolupracuje s orgánmi obcí pri rozvoji územia v rámci svojej pôsobnosti vrátane spracúvania a realizácie programov jeho podpory a rozvoja,
- e) podporuje kultúrny, spoločenský a športový život a zachovanie prírodného a kultúrneho dedičstva,
- f) organizuje podujatia pre obyvateľov a návštevníkov,
- g) poskytuje svojim členom poradensko-konzultačné služby,
- h) spracúva a predkladá projekty rozvoja cestovného ruchu a zabezpečuje ich realizáciu,
- i) presadzuje trvalo udržateľný rozvoj cestovného ruchu tak, aby sa chránilo a zachovávalo životné prostredie zo všetkých jeho stránok a rešpektoval sa spôsob života miestneho obyvateľstva a rešpektovali sa vlastnícke práva,
- j) zostavuje a realizuje dlhodobú a krátkodobú stratégiu regiónu pre cestovný ruch, pričom vychádza z vlastných analýz, krajskej a národnej koncepcie rozvoja cestovného ruchu,
- k) v spolupráci s orgánmi obcí, ktoré sú jej členmi, vypracúva a realizuje ročný plán aktivít a monitorovaciu správu o vývoji cestovného ruchu na svojom území,
- l) iniciuje alebo zabezpečuje tvorbu, manažment a prezentáciu produktov cestovného ruchu na svojom území,
- m) zostavuje ročný plán aktivít, ktorý schvaľuje valné zhromaždenie,
- n) aktualizuje integrovaný informačný systém vo svojej pôsobnosti,

- o) mapuje produkty, aktivity a hodnoty cieľového miesta vo svojom území v spolupráci s obcami, členmi oblastnej organizácie a zástupcami odbornej verejnosti,
- p) zostavuje výročnú správu, ktorú zverejňuje na svojich internetových stránkach,
- q) môže zriadiť alebo založiť turisticko-informačnú kanceláriu.

Dopad zákona č. 91/2010 o podpore cestovného ruchu v Košickom kraji

Predmetný zákon z roku 2010 zadefinoval základné kompetencie štátu, vyšších územných celkov, obcí a organizácií cestovného ruchu v oblasti podpory a rozvoja cestovného ruchu na Slovensku. V súčasnosti na základe uvedeného zákona v Košickom kraji funguje Krajská organizácia cestovného ruchu Košický kraj , a 4 oblastné organizácie cestovného ruchu (KOŠICE – Turizmus, SPIŠ, Slovenský raj a Zemplínska oblastná organizácia cestovného ruchu), ktoré sú členmi krajskej organizácie cestovného ruchu.

Oblastné organizácie cestovného ruchu združujú:

- mestá a obce,
- mestské príspevkové organizácie,
- mikroregionálne združenia obcí,
- neziskové organizácie,
- súkromné podniky,
- štátne príspevkové organizácie,
- živnostníkov.

Oblastná organizácia cestovného ruchu SPIŠ

(ďalej OOCR SPIŠ)

Zloženie zakladajúcich členov: <ul style="list-style-type: none"> - Mestá: Spišská Nová Ves, Krompachy a Gelnica - 5 obcí - 2 Mestské príspevkové organizácie - 1 mestský podnik - 1 nezisková organizácia - 8 súkromných podnikov 	Personálne obsadenie: Výkonný riaditeľ
Zastrešované územie: územie Spiša	Návštevnosť územia OOCR: 141 113 prenocovaní ubytovaných návštevníkov (2013)
Komunikačné nástroje: Web spis-region.sk – momentálne v prestavbe	
Výstupy aktivít organizácie 2013 <ul style="list-style-type: none"> - Cyklomapa - CYKLOREGION SPIŠ – južná časť - Cyklosprievodca - CYKLOREGION JUŽNÝ SPIŠ 	Produkty: <ul style="list-style-type: none"> - SPIŠ CARD – zima 2014
	Externí partneri: OOCR SLOVENSKÝ RAJ
Počet predmetov podnikania: 7	

<ul style="list-style-type: none"> - Kúpa tovaru na účely jeho predaja konečnému spotrebiteľovi (maloobchod) alebo iným prevádzkovateľom živnosti (veľkoobchod) - Sprostredkovateľská činnosť v oblasti obchodu - Sprostredkovateľská činnosť v oblasti služieb - Oprava a údržba potrieb pre domácnosť, športových potrieb a výrobkov jemnej mechaniky - Prenájom hnutelných vecí - Činnosť podnikateľských, organizačných a ekonomických poradcov - Vykonávanie mimoškolskej vzdelávacej činnosti
--

Oblasťná organizácia cestovného ruchu SLOVENSKÝ RAJ

(ďalej OOCR SLOVENSKÝ RAJ)

Zloženie zakladajúcich členov: <ul style="list-style-type: none"> - Mesto Dobšiná - 10 obcí - 2 mikroregionálne združenia - 1 nezisková organizácia - 17 súkromných podnikov 	Personálne obsadenie: Výkonný riaditeľ Pracovník TIC Dobšinská ľadová jaskyňa
Zastrešované územie: územie Slovenského raja	Návštevnosť zastrešovaného územia: 50 000 prenocovaní ubytovaných návštevníkov (2013)
Komunikačné nástroje: <ul style="list-style-type: none"> - Destinačný portál www.vraji.sk obsahujúci okrem klasickej ponuky: <ul style="list-style-type: none"> o rezervačný systém o kalendár podujatí o e-shop o newsletter o externé komunikačné nástroje prostredníctvom sociálnych sietí: - Facebook 7066 odberateľov - TIC Dobšinská ľadová jaskyňa 	
Výstupy aktivít organizácie 2013: <ul style="list-style-type: none"> - Mapa ubytovania a chodníkov Cykloregión Spiš – južná časť - Leto <ul style="list-style-type: none"> a. Mapa atrakcií b. Mapový sprievodca c. Kreslená mapa - Zima <ul style="list-style-type: none"> a. Mapa atrakcií b. Mapový sprievodca c. Kreslená mapa - Mobilná aplikácia - Štatistiky 	Zorganizované podujatia: <ul style="list-style-type: none"> a. Pešov v raji b. Otvorenie letnej turistickej sezóny c. Majstrovstvá v pečení čučoriedkových koláčov d. Sériá podujatí čistenie Slovenského raja
	Projekty: OOCR Slovenský raj je výstupom projektu „Slovenský raj“ - <i>Klaster cestovného ruchu NP Slovenský raj a TIC Dobšinská ľadová jaskyňa</i> podporeného zo Švajčiarskeho finančného mechanizmu (projekt realizovaný 2012 – 2015)
Produkty: <ul style="list-style-type: none"> - jednoduchý zájazd po Slovenskom raji - turistická karta do raja 	
Externí partneri: OOCR SPIŠ	Počet predmetov podnikania: 0

Zemplínska oblastná organizácia cestovného ruchu

(ďalej Zemplínska OOCR)

Zloženie zakladajúcich členov: <ul style="list-style-type: none">- Mesto Michalovce- 4 obce- 7 súkromných podnikov- 3 živnostníci	Personálne obsadenie: Výkonný riaditeľ bez nároku na mzdu
Zastrešované územie: Šírava a Dolný Zemplín	Návštevnosť zastrešovaného územia: 118 712 prenocovaní ubytovaných návštevníkov (2013)
Komunikačný nástroj: Hlavný komunikačný nástroj destinačný portál www.dolnyzemplin.sk s prepojením na sociálnu sieť Facebook (436 odberateľov)	
Výstupy aktivít organizácie 2013: <ul style="list-style-type: none">- Vlastný propagačný produkt Kráčaj s rodinou Dolným Zemplínom (Súťaž pre návštevníkov Zemplína)- Podpora 10 podujatí- Tvorba propagačných materiálov	Počet predmetov podnikania: 0

Oblastná organizácia cestovného ruchu KOŠICE – Turizmus

(ďalej OOCR KOŠICE- Turizmus)

Zloženie zakladajúcich členov: <ul style="list-style-type: none">- Mesto Košice- 1 mestská príspevková organizácia- 1 mestský podnik- 1 nezisková organizácia- 20 súkromných podnikov- 1 štátna príspevková organizácia	Personálne obsadenie (platné od 1.1.2015): <ol style="list-style-type: none">1. Výkonný riaditeľ2. Manažér rozvoja produktov<ol style="list-style-type: none">a. Manažér eventov a produktov3. Manažér predaja a marketingu<ol style="list-style-type: none">a. Manažér marketingub. Manažér komunikácie4. Manažér Návštevníckeho centra Košice5. Manažér pre riadenie kancelárie
Zastrešované územie: Mesta Košice a Košice okolie (Košický región – Región Abov)	Návštevnosť územia zastrešovaných členov: 311 602 prenocovaní ubytovaných návštevníkov (2013) v Košickom region (Z toho 253 686 prenocovaní v meste Košice)
Hlavný komunikačný nástroj: Destinačný portál www.visitkosice.eu , ktorý obsahuje: <ol style="list-style-type: none">1. rezervačný systém2. monitoring médií<ol style="list-style-type: none">a. tlačové správyb. destinačné správy3. Ponuka ubytovania podľa kategorizácie	

4. Ponuka stravy a pitia podľa kategorizácie 5. Komplexné zastrešenie promo primárnej ponuky a sekundárnych služieb 6. Prepojenie na externé komunikačné nástroje sociálnych sietí: a. Facebook 3 218 odberateľov b. Youtube channel (71 odberateľov, 95 456 zobrazení)	
Produkty organizácie: 1. 6x Organizované prehliadky a. Najkrajšie skvosty Košíc b. Prechádzka Starým mestom c. Sakrálné Košice d. Židovské Košice e. Stredoveké Košice f. Dóm sv. Alžbety g. Po stopách Sándora Máraiho	2. 8 x štandardizovaných výletov do okolia – do regiónu Východného Slovenska so sprievodcom 3. 2 x pobytové balíky a. Víkend plný vína b. Stredoveký víkend 4. On - line rezervačný systém ubytovania 5. Košice Welcome Card a. 2 dňová karta / 9€ b. 3 dňová karta / 13€
Výstupy aktivít organizácie: <ul style="list-style-type: none"> - Top 10 z KE - Pocket Guide - Newsletter - Vlastné Infocentrum - 10 promo videí - umiestnenie Košíc na portáli Tripadvisor - FCB, Twitter a Instagram konto - Ponuka pre organizátorov konferencií a kongresov 	Počet predmetov podnikania: 10 Prevádzkovanie cestovnej agentúry Prevádzkovanie cestovnej kancelárie Reklamné a marketingové služby Organizovanie kultúrnych a iných spoločenských podujatí Vykonávanie mimoškolskej vzdelávacej činnosti Vydavateľská činnosť Poskytovanie služieb rýchleho občerstvenia v spojení s predajom na priamu konzumáciu a ďalšie

Krajská organizácia cestovného ruchu Košický kraj

Zloženie členov: <ul style="list-style-type: none"> - Košický samosprávny kraj - 4 oblasťné organizácie cestovného ruchu 	Personálne obsadenie (platné do 1.1.2015): Výkonný riaditeľ Referent pre marketing Referent pre komunikáciu a média
Zastrešované územie: Košický kraj	Návštevnosť územia zastrešovaných členov: 649 947 prenocovaní ubytovaných návštevníkov (2013)
Hlavný komunikačný nástroj destinačný portál www.kosiceregion.com: <ul style="list-style-type: none"> o jazykové mutácie o Kategorizovaná ponuka 6 parciálnych destinácií o Kategorizovaná ponuka podľa 4 sezónnych období o Kategorizovaná ponuka podľa 4 tém pre cieľové skupiny <ul style="list-style-type: none"> ▪ Voľnosť pohybu ▪ Kultúra a tradícia ▪ Zábava pre deti ▪ Čaro prírody o Kategorizovaná ponuka podujatí v kraji <ul style="list-style-type: none"> ▪ TOP ▪ Aktívne ▪ Kultúrne ▪ Detské 	

<ul style="list-style-type: none"> ○ Odporúčania na výlety ○ Denne aktualizované novinky ○ Databáza služieb CR v Košickom kraji ○ Prepojenie na tri externé komunikačné nástroje (sociálne siete) <ul style="list-style-type: none"> ▪ Facebook (435 odberateľov) + aktívny systém newsletterov ▪ Twitter (54 odberateľov) ▪ Youtube kanál, Google plus
<p>Výstupy aktivít organizácie:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Marketingový plán 2014-2015 na úrovni destinácie Košický kraj - Dotazníkový prieskum spokojnosti v 6 jazykových mutáciách - Databáza turistických produktových balíkov kraja a podujatí organizovaných v kraji - PR články a inzercie o Košickom kraji ako cieľovej destinácie v domácich a zahraničných médiách - Prezentácia turistickej ponuky kraja na výstavách doma i v zahraničí - 8 typov prezentačných printových materiálov - 10 typov reklamných predmetov destinácie Košický kraj - 16 infociest (predovšetkým novinárskych) po destináciách Košického kraja (aj v spolupráci so SACR) - Finančná a marketingová podpora 48 podujatí v Košickom kraji - 1 krajský destinačný spot - obnova značenia turistických trás v okolí mesta Košice a v regióne Zemplín a Spiš“ na dĺžke 240 km turistických trás.
<p>Projekty:</p> <p>1.Partner v projekte s názvom „Cestujúce bábky“ podaný v rámci Nórskeho finančného mechanizmu.</p>
<p>Počet predmetov podnikania: 13</p> <ul style="list-style-type: none"> - Reklamné a marketingové služby - Organizovanie kultúrnych a iných spoločenských podujatí - Vydavateľská činnosť - Činnosť podnikateľských, organizačných a ekonomických poradcov - Fotografické služby - Služby súvisiace s počítačovým spracovaním údajov - Sprostredkovateľská činnosť v oblasti obchodu - Sprostredkovateľská činnosť v oblasti služieb - Kúpa tovaru na účely jeho predaja konečnému spotrebiteľovi (maloobchod) alebo iným prevádzkovateľom živnosti (veľkoobchod) - Poskytovanie obslužných služieb pri kultúrnych a iných spoločenských podujatiach - Poskytovanie služieb rýchleho občerstvenia v spojení s predajom na priamu konzumáciu - Vykonávanie mimoškolskej vzdelávacej činnosti - Prevádzkovanie cestovnej agentúry

Ostatní aktéri cestovného ruchu v kraji

V Košickom kraji je v súčasnosti v prevádzke 19 informačných centier s celoročnou prevádzkou a 6 sezónnych informačných centier, ktoré vykonávajú svoju funkciu podľa zriaďovateľa. V Košickom kraji boli identifikované viaceré subjekty, ktoré majú dosah na rozvoj cestovného ruchu či už po koncepcnej alebo investičnej stránke. Sú to najmä:

- Mikroregionálne združenia obcí
- Miestne akčné skupiny
- Záujmové združenia a inštitúcie verejnej správy:
 - o agentúry regionálneho rozvoja
 - o Štátna ochrana prírody Slovenskej Republiky
 - o Slovenské národné múzeum
 - o množstvo záujmových občianskych združení.

Domáci incomingví touroperátori

Na Slovensku podľa zoznamu Slovenskej agentúry pre cestovný ruch operuje vyše 90 incomingových touroperátorov. Značná časť z nich sa zameriava na najviac známe ponuky Slovenska, ako sú lyžiarske strediská, národné parky a slovenské kúpeľné mestá. Špecialitou slovenských touroperátorov sú viacdňové poznávacie turistické balíky. Z hľadiska predaja ponuky Košického kraja sa najčastejšie vyskytujú parciálne ponuky Slovenského raj, Slovenského krasu, Tokajských vrchov, pamiatok UNESCO na Spiši a Mesta Košice.

Prehľad charakteristiky incomingových touroperátorov pôsobiach v Košickom kraji

Názov	Hlavná ponuka v SR
CK SATUR	<ul style="list-style-type: none"> - Pobyty cez letné a iné prázdniny, predĺžené víkendy - Wellness pobyty, krátkodobý relax (2-3 dni) - Rodinné balíčky (2 dospelí a 2 deti) - Lyžiarske pobyty
CK FERROTOUR	<ul style="list-style-type: none"> - Pobyty v kúpeľoch - Pobyty v lyžiarskych strediskách - Detské tábory
Slovak tours – touroperátor Leteckej agentúry Kolumbus	- viacdňové spoznávanie turistické balíky so sprievodom pre rôzne cieľové skupiny (mladí, rodiny, seniory) zastrešujúce aj regióny CR Košického kraja
OSTOUR, s.r.o.	<ul style="list-style-type: none"> - Poznávacie zájazdy - Pobytové zájazdy - Rekondičné pobyty - Seniorské pobyty - Detské pobyty
CHOTOUR	- Ponuka ubytovacích služieb v rôznych lokalitách Slovenska
KOŠICE Travel (dívizia KOŠICE Turizmus)	<ul style="list-style-type: none"> - Tematické víkendové pobyty - Tematické výlety so sprievodom

Zdroj: Slovenská agentúra pre cestovný ruch

Podpora cestovného ruchu formou dotácie pre Oblastné organizácie cestovného ruchu a Krajské organizácie cestovného ruchu

Činnosti oblastných organizácií cestovného ruchu a krajských organizácií cestovného ruchu podľa § 28 zákona č. 91/2010 o podpore cestovného ruchu sú financované z:

- a) členských príspevkov,
- b) dotácií zo štátneho rozpočtu (ďalej len "dotácia"),
- c) dobrovoľných príspevkov samospráv, fyzických osôb a právnických osôb na aktivity organizácie cestovného ruchu,
- d) príjmov z činnosti, z predaja produktov a služieb,
- e) odmien za sprostredkovanie,
- f) výnosov z činnosti turistických informačných centier,
- g) príjmov z predaja reklamnej plochy,
- h) nenávratných finančných príspevkov z domácich a zahraničných zdrojov vrátane príspevkov z prostriedkov Európskej únie,
- i) ostatných príjmov.

Prehľad dotácií zo štátneho rozpočtu OOCR a KOČR v Košickom kraj 2012 – 2014

organizácie cestovného ruchu	2012	2013	2014
<i>OOCR Košice - Turizmus</i>	<i>157 154,91</i>	<i>157 089,25</i>	<i>157 089,25</i>
<i>OOCR Spiš</i>	<i>11 800,00</i>	<i>11 800,00</i>	<i>12 400,00</i>
<i>OOCR Slovenský raj</i>	<i>Nemala nárok</i>	<i>Nemala nárok</i>	<i>8 190,00</i>
<i>Zemplínska OOCR</i>	<i>5 900,00</i>	<i>5 900,00</i>	<i>6 000,00</i>
<i>KOČR Košický kraj</i>	<i>Nemala nárok</i>	<i>Nemala nárok</i>	<i>34 749,10</i>

Zdroj: Ministerstvo výstavby, dopravy a regionálneho rozvoja

Prehľad členských príspevkov KOČR Košický kraj 2012 – 2014 v EUR

člen	2012	2013	2014
<i>OOCR KOŠICE - Turizmus</i>	<i>1,00</i>	<i>1,00</i>	<i>27 258,19</i>
<i>OOCR SPIŠ</i>	<i>100,00</i>	<i>1240,00</i>	<i>1 390,00</i>
<i>OOCR SLOVENSKÝ RAJ</i>	<i>Nebola členom</i>	<i>Nebola členom</i>	<i>1 400,00</i>
<i>Zemplínska OOCR</i>	<i>100,00</i>	<i>590,00</i>	<i>1 290,00</i>
<i>Košický samosprávny kraj</i>	<i>40 000,00</i>	<i>150 000,00</i>	<i>120 000,00</i>

4 Verejná infraštruktúra cestovného ruchu

Dopravná infraštruktúra

Cestná infraštruktúra

Košický samosprávny kraj (KSK) je od 1.1.2004 vlastníkom ciest II. a III. triedy na svojom území okrem prejazdných úsekov cez mesto Košice a cez colné priestory. Spolu to predstavuje 573 km ciest II. triedy a 1382,29 km ciest III. triedy, ako aj 655 mostných objektov. KSK zabezpečuje plánovanie, prípravu a modernizáciu cestnej siete. Za účelom správy ciest, ich bežnej a zimnej údržby bola zriadená príspevková organizácia Správa ciest Košického samosprávneho kraja, ktorá spravuje cesty prostredníctvom lokálnych stredísk.

Prehľad štruktúry cestných komunikácií v roku 2013

Druh	Dĺžka v km
Cesta I. triedy	339,86
Cesta II. triedy	583,52
Cesta III. triedy	1 414,52
Diaľnice a diaľničné privádzače	5,39
Rýchlostné cesty a privádzače	39,17
Dĺžka ciest spolu	2 382,46

Zdroj: Regionálna databáza Štatistického úradu Slovenskej republiky. 2014.

Letecká infraštruktúra

Priamo v Košickom kraji sa nachádza medzinárodné letisko v Košiciach. V okolí Košického kraja je možné využiť letiská v mestách:

- Poprad,
- Budapešť,
- Rzeszow.

Letisko Košice je v poradí druhým najväčším letiskom s pravidelnou leteckou dopravou na Slovensku a zároveň najväčším letiskom spádovej oblasti východného Slovenska. Situované je 6 km južne od centra mesta Košíc. V čase prípravy Stratégie (2014) Letisko Košice slúži na pravidelné odlety a prílety zo/do štyroch hlavných destinácií: Bratislava, Praha, Viedeň, Londýn.

Vzhľadom na vzdialenosti a veľkosti letísk možno konštatovať, že postavenie Letiska Košice na Slovensku je veľmi významné. Z pohľadu jeho veľkosti umožňuje pristátie širokého spektra lietadiel, využiteľné pre mnoho leteckých spoločností či už v oblasti osobnej, ako aj nákladnej dopravy.

Cestná vzdialenosť medzi mestami Košického kraja a letiskami (v km)

	Košice International Airport	POPRAD - TATRY Medzinárodné letisko	Budapešť - Ferencz Liszt International Airport	Rzeszów - Jasionka International Airport
Košice	9	122	265	211
Gelnica	50	81	308	213
Michalovce	71	163	317	201
Spišská Nová Ves	84	32	280	235
Rožňava	66	77	224	281
Trebišov	60	158	290	208

Zdroj: Vlastné spracovanie

Najviac dostupným letiskom takmer pre všetky regióny Košického kraja je letisko v Košiciach. Len v prípade Spišskej Novej Vsi, regiónu Spiša a sub-regiónu Slovenský raj je najbližším letisko v Poprade.

Z hľadiska počtu medzinárodných leteckých liniek však napriek dlhšej dostupnosti je potrebné brať do úvahy aj medzinárodné letisko v Budapešti, ktoré predstavuje pre mnohých európskych cestovateľov významný turistický bod.

Železničná infraštruktúra

Z hľadiska dostupnosti regiónov cestovného ruchu Košického kraja infraštruktúra železníc zohráva kľúčovú rolu prostredníctvom regionálnych tratí s aktívnou osobnou dopravou.

Prehľad regionálnych železničných tratí v Košickom kraji

Železničná trať č. 160: Košice – Plešivec – (Zvolen)	Elektrifikovaná trať s celkovou dĺžkou 94 km prechádza na území Košického kraja spočiatku prevažne rovinným územím a od mesta Moldava nad Bodvou lemuje hranice atraktívneho územia Národného parku Slovenský kras. Jeho územím prechádza Jablonovský tunel, prostredníctvom ktorého trať prekonáva horský priebeh Soroška. Následne opäť prechádza po hranici Národného parku. Po danej trati premávajú ako rýchliky tak aj osobné vlaky
Železničná trať č. 173 Červená Skala – Margecany	Jednokolejová, neelektrifikovaná trať III. kategórie. Prechádza južnou časťou územia Košického kraja, s premávkou rýchlikov, zrýchlených a osobných vlakov.
Železničná trať č. 180 Košice – Spišská Nová Ves – (Žilina)	Elektrifikovaná, dvojkoľajná hlavná trať I. kategórie – C-E40 – multimodálny koridor s výhľadovou rýchlosťou vlakov 120 – 140 km/hod. Prechádza severnou časťou územia Košického kraja, s premávkou vlakov EC, IC, zrýchlené vlaky, rýchliky, osobné vlaky. V stanici Poprad – Tatry stoja všetky vlaky, v stanici Spišská Nová Ves len niektoré IC, rýchliky, zrýchlené vlaky a osobné vlaky. Osobné vlaky stoja v niektorých obciach severného územia – Spišský Štiavnik, Vydrník, Letanovce, Spišské Tomášovce, Smižany.
Železničná trať č. 173 Červená Skala – Margecany	Jednokolejová, neelektrifikovaná trať III. kategórie. Prechádza južnou časťou územia Košického kraja, s premávkou rýchlikov, zrýchlených a osobných vlakov.
Železničná trať č. Košice - Prešov - Plaveč - (Muszyna)	Jednosmerná elektrifikovaná trať spája dve najväčšie mestá Východného Slovenska a Poľsko.

Železničná trať č. 190: Košice – Čierna nad Tisou	Na elektrifikovanej trati s dĺžkou v 95 km v Košickom kraji premávajú vlaky s maximálnou rýchlosťou 100 km/hod. Dráha trate plní významnú funkciu v samosprávnom kraji, nakoľko spája okrajové časti juhovýchodu územia s administratívnym centrom – mestom Košice. Prekladisko v Čiernej nad Tisou prepája nákladnú železničnú prepravu Slovenska s Východnou Európou.
Železničná trať č. 191: Michalany – Strážske – (Humenné)	Aktuálne na elektrifikovanej trati s maximálnou rýchlosťou 100 km/hod. a s dĺžkou 55 km v Košickom kraji priame linky železničnej prepravy medzi konečnými zastávkami nepremávajú, preprava je zabezpečená prestupovými spojmi v mestách Trebišov a Humenné.

Zdroj: Vlastné spracovanie

Prehľad technických parametrov železničných tratí zasahujúcich do územia Košického kraja

Trať	Stav	Typ trate	max. rýchlosť	Dĺžka (KSK)
160 Zvolen os. st. - Košice	aktívna	čiastočne elektrifikovaná	100 km/h	94 km
166 Plešivec - Slavošovce	pozastavená osobná preprava	neelektrifikovaná	50 km/h	24 km
167 Dobšiná - Rožňava	pozastavená osobná preprava	neelektrifikovaná	60 km/h	26 km
168 Moldava nad Bodvou - Medzev	pozastavená osobná preprava	neelektrifikovaná	50 km/h	15 km
169 Košice - Hidasnémeti MÁV	aktívna	elektrifikovaná	100 km/h	21 km
173 Červená Skala - Margecany	aktívna	neelektrifikovaná	80 km/h	73 km
180 Žilina - Košice	aktívna	elektrifikovaná	120 km/h	83 km
187 Spišské Vlachy - Spišské Podhradie	pozastavená preprava	neelektrifikovaná	60 km/h	9,5 km
190 Košice - Kalša - Trebišov, Sátoraljaújhely-Slovenské N. M. - Čierna n./T.	aktívna	elektrifikovaná	100 km/h	95 km
191 Michalany - Medzilaborce - Lupków (PKP)	aktívna	elektrifikovaná	100 km/h	55 km
192 Trebišov - Vranov nad Topľou	pozastavená osobná preprava	elektrifikovaná	80 km/h	15 km
195 Bánovce nad Ondavou - Veľké Kapušany	aktívna	elektrifikovaná	80 km/h	26 km

Zdroj: Vlastné spracovanie

Okrem vyššie uvedených železničných tratí v Košickom kraji boli identifikované aj staré lesné a banské úzkokolejné železnice v rôznom stave zachovania a s intenzitou potenciálu budúceho využitia. Z hľadiska využívania železničnej infraštruktúry je dôležitou novinkou v roku 2014 príchod 2 súkromných spoločností ako osobných železničných dopravcov, ktoré rozšírili počet vlakových spojení v rámci Slovenska medzi Bratislavou a Košicami a do Českej republiky medzi Košicami a Prahou.

Infraštruktúra vodnej dopravy

V Košickom kraji boli identifikované vodné cesty s klasifikačnými triedami „IV“ a „Va“ medzinárodného významu, ktoré sú určené na splavnenie. Jedná sa o dolné úseky tokov rieky Hornád, Bodrog, Latorica, Laborec.

Prehľad možností plavieb na vodných cestách v Košickom kraji

Vodná cesta	Povolená plavba na rieke		Maximálne rozmery plavidla	Maximálna povolená rýchlosť	Klasifikačná trieda vodnej cesty
	od r. km	do r. km			
Bodrog	65,31	50,01	L=70m, H=12m	7km/h	IV, Va
Hornád					IV, Va
Laborec	11,17	0	L=15m, H=5m	7km/h	IV, Va
Latorica	9,86	0	L=15m, H=5m	7km/h	IV, Va

Zdroj: Štátna plavebná správa 2014.

K identifikovaným vodným cestám patrí aj Zemplínska Šírava, VD Ružín I. a Palcmanská Maša ako uzavreté vodné cesty vhodné na šport a rekreáciu. Predmetné uzavreté vodné cesty (ďalej len UVC) sú regulované Štátnou plavebnou správou.

- Na všetkých troch UVC je zákaz plavby spaľovacích motorov (výnimky kĺzavého režimu);
- Vodné lyžovanie je povolené vo vyhradených častiach na Zemplínskej Šírave a VD Ružín I.;
- Plavba plachetníc a windsurfing je povolený vo vyhradených častiach všetkých troch UVC.

Zdroj: Štátna plavebná správa 2014.

Cyklotrasy

V Košickom kraji bolo v roku 2011 identifikovaných celkovo 1307 kilometrov značených a zlegalizovaných cyklotrás. Väčšina cyklotrás má cykloturistický charakter a je vedená po existujúcich účelových (miestnych, lesných a poľných) a pozemných komunikáciách.

Sumárny prehľad značených cyklotrás v Košickom kraji

Región	Červená dĺžka v km	Modrá dĺžka v km	Zelená dĺžka v km	Žltá dĺžka v km	Spolu dĺžka v km
Košický	105	60,3	55,7	2,5	223,5
Spišský	114,8	167,5	79	38	399,3
Gemerský	198,5	147	43,5	44,5	433,5
Dolnozemplínsky	50	82	75,5	43,1	250,6
Spolu	468,3	456,3	253,7	128,1	1306,9

Zdroj: Košický samosprávny kraj: Cyklotrasy v Košickom kraji. 2013 (na základe údajov z mapovania v roku 2011).

Náučné chodníky

V Košickom kraji existuje vyše 25 náučných chodníkov s rôznym významom. Predmetné náučné chodníky sú zamerané tematicky najmä na lesníctvo, baníctvo, ekológiu, históriu, poľovníctvo a environmentalistiku.

5 Rozvojové a investičné aktivity v oblasti cestovného ruchu

V rámci regiónov cestovného ruchu Košického kraja bolo identifikovaných množstvo rozvojových aktivít v podobe lokálnych iniciatív - podujatí, mäkkých aktivít cestovného ruchu alebo projektov zameraných na rozvoj infraštruktúry, resp. vybavenia. Projekty s pozitívnym dopadom na rozvoj cestovného ruchu realizované na území Košického kraja zahŕňajú pomerne veľké množstvo rôznych iniciatív, z ktorých medzi najviac rezonujúce patria nižšie uvedené.

Chronologický prehľad najviac rezonujúcich projektov s dopadom na rozvoj cestovného ruchu

Termín	Názov	Riešiteľ	Územná pôsobnosť	Hlavné dosiahnuté / očakávané výstupy
2009	Sýpky strážcovia hodnôt - pamiatky v službách cestovného ruchu	ALMA-centrum obnovy a ochrany ľudovej architektúry a tradícií Gemera	Jablonov nad Turňou (Gemerský región)	Rekonštrukcia stredovekej sýpky GRANARIUM a výstavba školiaceho centra vidieckeho cestovného ruchu
2009	Vybudovanie pieckového hája	ALMA-centrum obnovy a ochrany ľudovej architektúry a tradícií Gemera	Jablonov nad Turňou (Gemerský región)	Vybudovanie 4 tradičných piecok.
2009 - 2010	Podpora rozvoja cestovného ruchu v regióne prostredníctvom cezhraničnej spolupráce - ROCER	Mesto Košice	Mesto Košice (Košický región)	Viacjazyčná web stránka mesta. Elektronický mestský informačný systém. Propagačno – informačné materiály o meste Košice.
2008 - 2011	Projekt Via Regia	Agentúra na podporu regionálneho rozvoja Košice, n. o.	Mesto Košice (Košický región)	Regionálne štúdie dostupnosti regiónu východného Slovenska.
2012	Vybudovanie Bikrosovej dráhy v Dobšinej	Mesto Dobšiná	Mesto Dobšiná (Gemerský región)	Vybudovanie bikrosovej dráhy na ploche 2400m ² , v dĺžke 200m.

2012	Výstavba náučného chodníka po stopách baníctva v Dobšinej – Program Terra Incognita	Mesto Dobšina	Mesto Dobšina (Gemerský región)	Náučný chodník s dĺžkou trasy cca 10 660 m, osadenie 9 informačných tabúl, 3 turistických prístreškov, 10 lavíc a 10 smerovníkov. Vydanie turistického sprievodcu k náučnému chodníku (3000 výtlačkov).
2010 - 2012	INFOTOUR – Značenie kultúrnych a turistických cieľov na pozemných komunikáciách	Košický samosprávny kraj	Košický kraj	Osadenie smerového a návestného dopravného značenia (hnedé tabule spolu 305ks) k 48 turistickým cieľom v KSK, 32 priestorových tabúl s informáciami o tematických cestách a turistických atrakciách v okolí, propagačné materiály k vínnej, železnej a gotickej ceste.
2010 - 2012	Projekt Mediavel	Košický samosprávny kraj	Košický kraj	Skvalitnenie vybavenosti kultúrnych inštitúcií v zriaďovateľskej pôsobnosti KSK, návrh turistických balíčkov a ich distribúcia.
2011 - 2012	Rozprávkové kráľovstvo (GROŠ)	Košický samosprávny kraj	Košický kraj	Tvorba detského produktu CR (Rozprávkové kráľovstvo - Tašíkovo).
2013	Cyklotrasa 2712 Dobšina – Tri Ruže – Námestie baníkov – Voniarky – Pod Čižmou – Dobšinská Maša – Palcemanská Maša	Mesto Dobšina	Mesto Dobšina (Gemerský región)	Vybudovanie cyklotrasy v meste s prepojením na Hnileckú cyklomagistrálu dĺžka cyklotrasy 13,8 km.
2007 - 2013	Výstavba Thermal Parku Širava	TRR centrum Kaluža s. r. o.	Zemplínska Širava (Zemplínsky región)	Výstavba 1. termálneho parku v Košickom kraji prostredníctvom verejno - súkromného partnerstva.
2010 - 2013	BICY – Cities & Regions of Bicycles	Košický samosprávny kraj	Košický kraj	Plánovanie, mapovanie v oblasti rozvoja cykloturistiky a cyklodopravy. V rámci projektu bol spracovaný strategický dokument pre túto oblasť, preznačenie 420 km cykloturistických trás v KSK, mapovanie stavu cyklotrás a prieskumy trhu, spracovanie štúdie uskutočniteľnosti na EuroVelo11, školenie cykloznačkárov propagačné materiály.

2011 - 2013	Založenie Gemersko-Turnianskeho rádu rytierov vín sv. Urbana - Visegrad Fund a oslavy vinného rádu	ALMA-centrum obnovy a ochrany ľudovej architektúry a tradícií Gemera	Jablonov nad Turňou (Gemerský región)	Založenie vinného rádu, nákup rób, erbov, štítu, vlajky, organizácia vinných osláv.
2011 - 2013	Karpatská turistická cesta I.	Agentúra na podporu regionálneho rozvoja Košice, n. o.	Košický kraj	Posilnenie spolupráce aktérov CR v Karpatskej oblasti, prezentácia ponuky CR
2012 - 2013	Investičné projekty Mesta Košice v rámci EHMK 2013	Mesto Košice	Mesto Košice (Košický región)	Rekonštrukcia a revitalizácia 13 kultúrno – spoločenských objektov
2012 - 2013	Investičné projekty Košického samosprávneho kraja v rámci EHMK 2013	Košický samosprávny kraj	Mesto Košice (Košický región)	Rekonštrukcia a revitalizácia 7 kultúrno - spoločenských objektov
2012 - 2015	Slovenský raj – Klaster cestovného ruchu NP Slovenský raj a TIC Dobšinská Ľadová Jaskyňa	Obec Stratená	Slovenský raj (Spišský a Gemerský región)	Spracovanie odborných dokumentácií. Založenie Klastra cestovného ruchu NP Slovenský raj (OOCR Slovenský raj) a spracovanie strategických dokumentov. Vzdelávacie aktivity. Marketingové aktivity a rezervačný systém, Publicita (propagácia). Obnovené turistické značenie, úprava priestranstiev turistických areálov. Založenie Turisticko-informačného centra (TIC).
2012 - 2014	Projekt Tokajská vínná cesta / Tokaji Borút	Mesto Košice	Mesto Košice (Košický región)	Založenie vinárskeho múzea v Košiciach. Založenie Múzea tokajských vín v Dome ulánov v meste Abaújszántó.
2012 - 2014	Hviezdy, hviezdy, ekoturistický kompas na Krase pre návštevníkov a poskytovateľov služieb	ALMA-centrum obnovy a ochrany ľudovej architektúry a tradícií Gemera	Gemerský región	Založenie jednotnej regionálnej značky KARSTICUM. Vybudovanie vidieckej tržnice pri objekte GRANARIUM. Vybudovanie strážnej veže - južného oplotenia GRANARIUM. Označenie cezhraničnej cyklotrasy.

2012-2014	Živé hodnoty – rozvoj infraštruktúry a turistických atraktivností radu vínnych obcí Hercegút (HU) a Malý Horeš (SK)	Obec Malý Horeš	Medzibodrožie (Zemplínsky región)	Vybudovanie vínneho dvora a domu spoločenských služieb, v ktorom sa nachádza konferenčná miestnosť, TIC, ubytovanie a pod.
2013 - 2014	Zriadenie cezhraničných cyklotrás spájajúcich obce v regióne Veľkého Miliča s využitím jestvujúcich ciest a ich obnovou	Košický samosprávny kraj	Región Veľkého Miliča (Košický región)	Realizácia cyklistickej infraštruktúry, dĺžka nových cyklotrás v regióne Miliča 17 km
2011 – 2015	Integrovaná propagácia infraštruktúry cestovného ruchu a ponuky aktivít na území Mikroregiónu Slovenský raj	Mesto Spišská Nová Ves	Slovenský raj (Spišský a Gemerský región)	Značka destinácie, marketingová stratégia destinácie, tvorba propagačných materiálov (image prospekt a katalóg, spracovaný návštevný poriadok v populárnej forme, viacjazyčný propagačný film), interaktívna web platforma destinácie s intranetom a rezervačným systémom.
2013 - 2015	Karpatská turistická cesta II.	Agentúra na podporu regionálneho rozvoja Košice, n.o .	Košický kraj	Posilnenie spolupráce aktérov CR v Karpatskej oblasti, prezentácia ponuky CR
2014 - 2015	Projekt Tokaj je len jeden	Združenie Tokajská vína cesta	Tokaj (Zemplínsky región)	Vzdelávacie programy. Rekonštrukcia a otvorenie informačných centier v meste Trebišov a v obci Čerhov. Stála vernisáž maliarskeho plenéra. Postavenie Vyhliadkovej veže. Rekreopark – cyklotrasy, požičovňa bicyklov, náučné trasy . Navigačný informačný systém. Virtuálny informačný systém.
2013 – 2022	Realizácia medzinárodnej cyklotrasy EuroVelo 11 na území KSK	Košický samosprávny kraj - koordinátor projektu, projekt je riešený v širokom partnerstve	Košický kraj	Cykloturistická trasa v dĺžke 45 km na území KSK odpovedajúca medzinárodným štandardom. Celková dĺžka trasy je 6000 km (Atény – Nórsko). KSK v spolupráci so samosprávami a NGO rieši infraštruktúru. Rozvoj služieb a produktov CR bude riešený v spolupráci s organizáciami CR

2013 - 2022	Realizácia Zemplínskej cyklomagistrály	Košický samosprávny kraj - koordinátor projektu, projekt je riešený v širokom partnerstve)	Košický kraj	Prepojenie Zemplínskej šíravy a Tokaja cyklotrasou. KSK v spolupráci so samosprávami a NGO rieši infraštruktúru. Rozvoj služieb a produktov CR bude riešený v spolupráci s organizáciami CR
2011 - súčasnosť	Postupná revitalizácia Vinianskeho hradu	O. Z. Zemplínsko-užská hradná cesta	Obec Vinné (Zemplínsky región)	Propagácia a záchrana hradu nad obcou Vinné, ako aj iniciovanie zakladania ďalších občianskych združení, v záujme ktorých by bolo zachraňovať ostatné hrady a menej známe sakrálne objekty na území historickej Zemplínskej a Užskej župy.
2009 - súčasnosť	Program Terra Incognita - Krajina nespoznaná	Košický samosprávny kraj	Košický kraj	Zvýšenie kvality života a návštevnosti Košického kraja prostredníctvom rozvoja kultúry, športu, voľnočasových aktivít a cestovného ruchu. V rámci programu boli realizované dotačné schémy na podporu podujatí a infraštruktúry v CR.

Zdroj: Prieskum a komunikácia s aktérmi v CR, Vlastné spracovanie

Uvedený prehľad poukazuje na veľký počet rozvojových aktivít verejného a súkromného sektora, pričom viaceré boli realizované individuálne bez partnerskej spolupráce.

Sumár tém plánovaných aktivít na úrovni Košického samosprávneho kraja

- Plánovanie, spracovanie koncepčných a strategických dokumentov v súvislosti s CR
- Metodická a koncepcná podpora rozvoja cykloturistiky a cyklistickej dopravy na území Košického samosprávneho kraja a s prepojením na susedné kraje a štáty.
- Metodická a koncepcná podpora podnikateľského prostredia
- Podpora rozvoja infraštruktúry cestovného ruchu
- Podpora vzdelávania v oblasti cestovného ruchu

Sumár plánovaných aktivít na regionálnej úrovni:

Z hľadiska množstva plánov v podobe aktivít zastrešujúcich organizáciu nových tematických festivalov, výrobu propagačných materiálov, výstavbou uvádzame sumár tém plánovaných aktivít aktérov v cestovnom ruchu na miestnej a regionálnej úrovni:

- Výstavba cyklotrás a údržba a modernizácia existujúcich cyklotrás
- Množstvo plánovaných nových podujatí
- Rozvoj spolupráce na lokálnej úrovni
- Rozvoj cezhraničnej spolupráce
- Rozvoj estetiky krajiny a výstavba lokálnej infraštruktúry
- Rozvoj ľudských zdrojov v cestovnom ruchu

6 SWOT analýza

SWOT analýza poskytuje zhrnutie situácie v cestovnom ruchu v Košickom kraji v rozdelení na štyri základné časti: silné stránky, slabé stránky, príležitosti a ohrozenia rozvoja. Zhrnutie silných stránok vyjadruje pozitívne faktory, ktoré podporujú rozvojové procesy a slabé stránky definujú problémové oblasti interného prostredia, ktoré významne ovplyvňujú možnosti rozvoja v jednotlivých regiónoch Košického kraja. Oba parametre predstavujú sumár vnútorných faktorov. Okrem analýz stavu cestovného ruchu Košického kraja je predmetom záujmu aj okolité prostredie vyvolávajúce pozitívne alebo negatívne vplyvy - vonkajšie faktory.

Spracovanie silných a slabých stránok cestovného ruchu v Košickom kraji vychádza z analýzy existujúcich strategických dokumentov, osobných stretnutí s odborníkmi a aktérmi v cestovnom ruchu v regiónoch Košického kraja a taktiež z verejne dostupných informácií. Príležitosti a hrozby sa opierajú o rovnaké zdroje spracovania a zároveň odrážajú výkonnosť, stav a trendy celoslovenského, európskeho, či globálneho trhu cestovného ruchu. Vychádzajú z verejne dostupných údajov, vrátane Štatistického úradu Slovenskej republiky, Štatistického úradu Európskej únie (Eurostat) a ďalších.

Silné a slabé stránky regiónov Košického kraja

Spiš (Južný Spiš)

(okresy Spišská Nová Ves, Gelnica, časť Rožňavy obce Dedinky a Stratená)

(Subregióny Slovenský raj, sústredenie pamiatok UNSECO, Plejsy lyžiarske stredisko)

Silné stránky	Slabé stránky
<ul style="list-style-type: none">- Pamiatky UNESCO: Spišský hrad a podhradie (Levoča, Žehra)- Kultúrno-historické pamiatky vojenského, civilného a náboženského charakteru- Národný park Slovenský raj - prístupné tiesňavy, rokliny, vodopády, jaskyne (Dobšinská ľadová jaskyňa zapísaná v UNESCO), vodné toky, vodné plochy pre rôzne turistické využitie, Kláštorisko ako jediné turistické stredisko uprostred NP,- Krajinársky hodnotné turistické lokality, chodníky, náučné chodníky, cykloturistické trasy- NATURA 2000, chránené vtáčie územie- Pamiatky gotiky a banského priemyslu- historické námestia (Spišská Nová Ves - najvyššia kostolná veža v SR)	<ul style="list-style-type: none">- Nedobudované kamerové systémy v strediskách CR- Nedostatočná výchova a osвета v prevencii kriminality, najmä medzi marginalizovanými rómskymi komunitami (ďalej len MRK)- Nesystémová starostlivosť, údržba rekonštrukcie technických turistických zariadení najmä v roklinách Slovenského raja- Snižovanie, najviac požiarov v porovnaní s ostatnými obcami v Slovenskom raji- Starostlivosť, údržba o technické turistické zariadenia je závislá od externých zdrojov, nefunguje dostupný interný mechanizmus- Vysoký počet krádeží najmä na Čingove, Košiarnom briežku, potom spolu na Dedinkách a pri Dobšinskej ľadovej jaskyni (v roku 2013 až 33% majetkovej

<ul style="list-style-type: none"> - Široká sieť miestnych komunikácií - Výborné železničné spojenie po trati č180 Žilina - Košice - Začaté rekonštrukcie ciest II a III triedy - 90% lesy, fragmenty pralesa, nenarušeného prírodného lesa, rozhodujúca časť turistických chodníkov vedie lesom - Bohaté a hodnotné lúčne spoločenstvá, trávnaté porasty najmä v južnej a západnej časti Slovenského raja - Kultúrna a športová infraštruktúra sústredená v mestách a väčších obciach (Spišská Nová Ves, Smižany, Dobšiná, Krompachy, Gelnica) - Aktívne pôsobenie PZ SR v strediskách CR - Klesá počet požiarov, klesá výška škôd spôsobená požiarom - Pokles krádeží realizovaných opatreniami na Podlesku - Profesionalita, pôsobenie a činnosti HZS - Existencia OOCR 	<ul style="list-style-type: none"> kriminality za 5 predchádzajúcich rokov, majetková kriminalita rastie) - Vysoký počet krádeží v strediskách cestovného ruchu a turisticky atraktívnych lokalitách - Vysoký počet úrazov turistov v Slovenskom raji v (až 250 výjazdov HZS v horských terénoch z 264 je v Slovenskom raji) - Zdlhavé likvidovanie veterných kalamít v turisticky prístupných roklinách Slovenského raja, nedostatočná koordinácia likvidačných prác s lesohospodárskymi subjektmi - Absencia napojenia na D1 - Absencia úplného napojenia na rýchlostnú cestu R2 - Absencia verejných dopravných spojov zameraných na potreby turistov - Nedostatočná a neúčinná komunikácia subjektov zodpovedných za rozvoj dopravy a mobility, nesystémovosť a nejednotnosť postupu - Nedostatok autobusových spojov najmä cez voľné dni a prázdniny do stredísk CR - Nedostatok parkovacích miest v obciach i strediskách CR (najmä v severnej časti územia) - Pomalý rozvoj cyklickej dopravy - Zlý až havarijný stav miestnych komunikácií - Zlý až havarijný stav prístupových ciest do rekreačných lokalít (najmä Košiarny briežok, Dobšinská Maša, Hnilčík Roztoky) - Plošne rozsiahle výruby lesa, „neporiadok“ v lese, rozjazdené lesné cesty, erózia vplyvom sústredovania dreva – negatívne vnemy až rozhorčenie turistov, nedostatočná informovanosť turistov o spôsobe a potrebe obhospodarovania lesov - Znečistená Palcmanová maša (viď tiež technická infraštruktúra) - Znižovanie výmery plôch lúk a trávnatých porastov pre pravidelné poľnohospodárske využitie, lúky sa nekosia ani v intravilánoch obcí – zvyšovanie plôch invázných druhov rastlín - Slabá marketingová komunikácia ponuky (najmä vkusná a estetická vonkajšia
---	---

	<p>reklama) regiónov aj samotného Košického kraja v teréne - na miestach vstupných brán, záchytných cestných bodov (odpočívadlá pri rýchlostných cestách, diaľniciach a pod)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kultúrne inštitúcie v obciach je málo využívaná pre udalosti ako podporné aktivity a programy pre návštevníkov Slovenského raja (pre tvorbu produktov a služieb) - Nedobudované prvky základnej infraštruktúry v strediskách a atraktívnych lokalitách cestovného ruchu (vrátane turistických centier medzinárodného významu ako Dedinky) - Nedoriešené čistenie odpadových vôd v Stratenej, ďalej v Betlanovciach i v Hnilčíku - Nedostatok kvalitnej a atraktívnej zelene v obciach - Nedostatok oddychových funkčných plôch, prvkov drobnej architektúry so spoločným vizuálom/dizajnom v obciach a strediskách CR - Neexistencia bankomatov v južnej časti Slovenského raja - Neexistencia iných ako potravinových predajní v južnej časti Slovenského raja - Nevybudovaná kanalizácia v turistickom centre medzinárodného významu – Dedinky - Nevyriešené je zhodnocovanie biologicky rozložiteľných odpadov - Nízka dostupnosť lekárskeho služieb pre obyvateľov aj turistov od niektorých stredísk cestovného ruchu (Slovenský raj - Dedinky)
--	--

**Silné a slabé stránky vychádzajú zo spracovaných dokumentov Stratégia rozvoja územia Slovenský raj s dôrazom na rozvoj cestovného ruchu na obdobie rokov 2015 – 2020 (2014) a Marketingová stratégia destinácie Slovenský raj (2014)*

Gemer (Horný Gemer)

(Okres Rožňava)

(Subregióny Jaskyňa Domica s presahom na Aggtelek v Maďarsku, Rožňava a okolie, Slovenský kras s presahom na Maďarsko)

Silné stránky	Slabé stránky
<ul style="list-style-type: none">- NP Slovenský kras- Pamiatky UNESCO: Jaskyne Slovenského krasu- Krajinársky hodnotné turistické lokality, chodníky, náučné chodníky- Kultúrno-historické pamiatky: Hrad Krásna Hôrka, Kaštieľ v Betliari a ďalšie- Pamiatky gotiky, banského a hutníckeho priemyslu- Napojenosť na medzinárodné cestné koridory E50, E58/E571, resp. rýchlostnú cestu R2- Začaté rekonštrukcie ciest II. a III. triedy.	<ul style="list-style-type: none">- Náročnejšia dopravná dostupnosť verejnou dopravou (víkendy, voľné dni, prázdniny) do stredísk a atraktívnych lokalít CR- Neúplná sieť ciest, nedokončených cyklotrás a chodníkov (resp. ich vedenie po cestných komunikáciách)- Nedostatok finančných zdrojov na zaplatenie základnej pracovnej sily v turistickom informačnom centre v ekonomicky slabších regiónoch- Nedostatočná tvorba produktov a služieb podľa trendov v cestovnom ruchu 21. storočia (UNWTO), absencia komplexných a inovatívnych turistických produktov (napríklad s prepojením na susedné regióny, vrátane susedných krajín)- Chýba technicky nenáročná cyklotrasa, všetky v regióne majú náročnejšie prevýšenia- Absencia oblastnej organizácie cestovného ruchu v regióne Horného Gemera- Nedokončená štandardizácia a registrácia niektorých cyklotrás- Nekompletné navigačné a informačné systémy pre návštevníkov v regiónoch, obciach, v niektorých strediskách a atraktívnych lokalitách cestovného ruchu- Zlý stav turistických trás a cyklotrás (konkrétne napríklad NP Slovenský Kras a región Horný Gemer) a chýbajúce zdroje na ich opravu a modernizáciu

Dolný Zemplín

(Okresy Michalovce, Sobrance, Trebišov)

(Subregióny Zemplínska šírava, Tokajské vrchy, vinárska oblasť, Zabodrožie, Súbor drevených kostolíkov)

Silné stránky	Slabé stránky
<ul style="list-style-type: none"> - Celosvetovo-známa vinárska oblasť Tokaj - Zemplínska šírava, Vinné jazero, Morské oko (národná prírodná rezervácia) - Pamiatky UNESCO: Drevený gréckokatolícky kostol Ruská Bystrá, Kyjovský prales - Prírodné hodnoty - 2 Ramsarské územia, 3 národné prírodné rezervácie, 8 prírodných rezervácií, 7 území NATURA 2000 - Takmer celý subregión Medzibodrožia patrí do Chráneného vtáčieho územia - Hrad Vinné a ďalšie kultúrne pamiatky - Poľovníctvo - kvalitné poľovnícke revíry s trofejovou zverou - Rieky Tisa, Bodrog a Latorica, – rekreačné rybárstvo a vodáctvo - Rôznorodosť a bohatstvo živočíchov a rastlín európskeho významu - Sústava rybníkov – rybochov a rybolov - Záujem obyvateľov regiónu o vzdelanie v profesiách, ktoré môžu prispieť k rozvoju cestovného ruchu - Multikulturalita regiónu - Pretrvávajúce vinohradnícke tradície - Rozsiahla ubytovacia kapacita na Zemplínskej šírave - Dostatočná sezónna vyťaženosť veľkých ubytovacích zariadení - Zvyšujúca sa kvalita zrekonštruovaných veľkých ubytovacích zariadení - Všeobecná tradícia a zručnosť ľudí žijúcich vo vidieckych aj mestských oblastiach vo výrobe vín, resp. vínnej kultúre - Thermal park Širava, existencia zdrojov geotermálnej vody (napríklad v obciach Borša, Boľany, Malé Trakany) - Medzinárodné podujatia (Motozraz) 	<ul style="list-style-type: none"> - Absencia prepojenia regiónov cyklomagistrami (Tokaj a Zemplínska šírava) - Absencia turistických spojov (autobusy, vlaky, cyklotrasy) medzi Ukrajinou a Slovenskom - Finančná poddimenzovanosť rozvojových organizácií (RRA, OOCR) - Nedostatok finančných zdrojov na zaplatenie základnej pracovnej sily v turistickom informačnom centre v ekonomicky slabších regiónoch - Nedostatočné zručnosti v riadení územného rozvoja - Absencia monitoringu štatistík jednodňových výletníkov (návštevníkov) - Absencia masových podujatí s tradičnou kultúrnou tematikou - Neurčitá marketingová podpora mikroregiónov presahujúcich administratívne hranice kraja - Nevyhovujúci stav sociálnych zariadení v strediskách a atraktívnych lokalitách cestovného ruchu - Nerovnomerná koncentrácia ubytovacích kapacít v regióne - Absencia komplexných produktov CR - Chýbajúce diaľničné spojenie do Michaloviec

**Silné a slabé stránky vychádzajú aj zo spracovaných dokumentov Stratégia rozvoja cestovného ruchu v regióne Dolný Zemplín (2009), Stratégia rozvoja vidieka subregiónu Medzibodrožie, Stratégia rozvoja cestovného ruchu v regióne Tokaj (2014)*

Abov (Košícký región)

(Okresy Košice I-IV, Košice - okolie)

(Subregióny mesto Košice a jeho okolie, Zádielska dolina, okolie)

Silné stránky	Slabé stránky
<ul style="list-style-type: none">- Technické pamiatky Medzev- Kultúrne pamiatky – kostol v Svinici, archeologické náleziská Nižná Myšľa, Kláštor premonštrátov v Jasove, Granárium v Jablonove nad Turňou, Múzeum vín v Moldave nad Bodvou- Gejzír Herľany- Zádielska dolina, Jasovská jaskyňa zapísaná do UNESCO, Hrušovské rybníky- Kúpele Štós- Bezprostredná blízkosť metropoly východného Slovenska - mesta Košice- Bohaté kultúrne tradície (Turnianska vínná cesta) a kultúrno-historické pamiatky mesta Košice a jeho okolia- Dobré železničné spojenie po trati č.180 Bratislava - Žilina - Košice- Napojenosť na medzinárodné cestné koridory E50, E58/E571, resp. rýchlostnú cestu R2- Relatívna blízkosť medzinárodného letiska v Budapešti (3 hod. cesty po rýchlostných komunikáciách)- Vybudovaná rýchlostná cesta R4 z Košíc do Maďarska	<ul style="list-style-type: none">- Dobrá úroveň cezhraničnej spolupráce- Absencia zastrešenia obcí marketingom OOCR (OOCR na tomto území nie je vytvorená)- Neurčitá marketingová podpora mikroregiónov presahujúcich administratívne hranice kraja- Nízka úroveň predaja ponuky prostredníctvom incomingových cestovných kancelárií- Problém so vstupom turistov do štátnych lesov- Absencia produktového networkingu silného produktu pospájaného z ponuky viacerých menších obcí- Absencia vnútroregionálnej a medziregionálnej výmeny informácií a zberu dát- Nízka informovanosť aktérov v CR o možnostiach a prínosoch OOCR- Nízka úroveň vzájomného poznania sa aktérov na lokálnej úrovni- Absencia ubytovacích kapacít a doplnkových služieb v obciach s atrakciami- Nevyužitý geotermálny potenciály

Mesto Košice

(Okresy Košice I-IV)

Silné stránky	Slabé stránky
<ul style="list-style-type: none"> · Mesto Košice ako najväčšia pamiatková rezervácia v SR (viac ako 500 kultúrnych pamiatok) · Dlhoročné skúsenosti v oblasti práce v klastri cestovného ruchu · Veľmi intenzívna spolupráca s aktérmi – členmi Oblastnej organizácie CR Košice – Turizmus · Stabilná členská základňa · Skúsené personálne obsadenie pre oblasť rozvoja CR · Existujúce zázemie univerzít a prítomnosť zahraničných študentov v meste Košice · Prítomnosť fungujúcich odvetových klastrov a spolupráca organizácií v meste v medzinárodných štruktúrach · Infraštruktúra Európskeho hlavného mesta kultúry a zapojenie ľudí do kultúrneho života · Existujúca turistická informačná kancelária · existujúca vlastná incomingová cestovná kancelária „Košice Travel“ - skúsenosti s predajom produktov cestovného ruchu a sieť obchodných vzťahov · zavedené vlastné produkty CR na trh · skúsenosti s organizáciou medzinárodných športových, kultúrnych a vedeckých podujatí · zavedená mestská turistická karta KOŠICE Welcome Card · zavedený online rezervačný systém ubytovania na oficiálnom návštevníckom portáli www.visitkosice.eu · dohoda so Železnicami Slovenskej republiky na podpore víkendových balíkov výhodným cestovným IC vlakom · najstarší maratón v Európe a v spojení s podujatím Biela noc jeden zlatý víkend destinácie 	<ul style="list-style-type: none"> · Členovia OOCR Košice – Turizmus nemajú personálne kapacity pre intenzívnejšiu prácu v rozvoji CR · Absencia jednotného informačného a navigačného systému v meste · Nízka vyťaženosť ubytovacích zariadení · Letecké spojenia nie sú dostatočné · Podujatia v meste majú lokálny charakter (s výnimkou Medzinárodného maratónu mieru) · Nedostatočne rozvinutá mestská aj prímestská cyklistika, resp. cyklodoprava · Napriek medzinárodne budovanej značke stále prevládajúce lokálne myslenie ako bariéra v rozvoji CR · najmenej prenocovaní vo vianočnom období - lokálne zamerané vianočné trhy · prázdne obchodné priestory na Hlavnej ulici · chýbajúca kongresová infraštruktúra pre kongresy a konferencie nad 350 účastníkov – multifunkčná hala · chýba pobyťová infraštruktúra pre rodiny s deťmi typu aquapark alebo zábavný park · napojenie destinácie na Krakow · nedostupnosť mestských lesov na historické centrum mesta pre turistov · nedostupnosť rieky Hornád pre turistov · neexistujúca metodika merania jednodňových návštevníkov v destinácii

Silné a slabé stránky Košického kraja

Silné stránky	Slabé stránky
<ul style="list-style-type: none"> - Špičkový prírodný potenciál, zachovalá a veľmi atraktívna príroda, vysoká koncentrácia prírodných atraktivít na pomerne malých územiach (jaskyne zapísané v zoznamoch UNESCO) - Unikátne kultúrno-historické pamiatky, vrátane pamiatok UNESCO - Mesto Košice ako najväčšia pamiatková rezervácia v SR (viac ako 500 kultúrnych pamiatok) a dopady EHMK Košice 2013. - Podmienky pre pobyt pri vode, pešiu turistiku, cykloturistiku, poľovníctvo a rybárstvo, geoturizmus - Košický kraj ako jednotná turistická destinácia cestovného ruchu disponuje celoročnou ponukou a pre všetky skupiny turistov - Blízkosť letísk v Poprade a v Košiciach a blízkosť medzinárodného letiska v Budapešti (3 hod. cesty po rýchlostných komunikáciách) - Napojenosť na medzinárodné cestné koridory, resp. rýchlostné cesty a pomerne široká sieť cestných komunikácií vo vnútri regiónu - Veľmi dobrá vzdialenosť stredísk a atraktívnych lokalít cestovného ruchu od väčších slovenských miest (Košice cca 240 tis. obyvateľov, Prešov 89 tis., Poprad 51 tis.) - Výhodná geografická poloha vzhľadom na územie Slovenska a rovnako vzhľadom k štátnym hraniciam (Poľsko, Ukrajina, Maďarsko) - Pretrvávajúce dobré kultúrno-historické povedomie miestnych ľudí v strediskách a atraktívnych lokalitách cestovného ruchu - Remeselné zručnosti a schopnosti miestnych ľudí v strediskách a atraktívnych lokalitách cestovného ruchu - Vysoká všeobecná úroveň cudzích jazykov a jej naďalej rastúci trend (vysoký počet obyvateľov Slovenska hovoriacich 1, 2 a viac jazykmi) - Existujúce zariadenia turistických informačných centier, ich modernizácia a vznik nových (napr. TIC Dobšinská 	<ul style="list-style-type: none"> - 11% obsadenosť ubytovacích kapacít - Náročnejšia dopravná dostupnosť verejnou dopravou (víkendy, voľné dni, prázdniny) do stredísk a atraktívnych lokalít CR - Neúplná sieť ciest, nedokončených cyklotrás a chodníkov (resp. ich vedenie po cestných komunikáciách) a nízka úroveň navigačného značenia v teréne. - Neexistencia systematickej údržby, starostlivosti, nedostatok financií a nefunkčné interné mechanizmy na priebežnú údržbu a obnovu prvkov tvoriacich špičkový krajinný a prírodný potenciál a verejnej infraštruktúry (technických zariadení, cyklotrás, turistických chodníkov) - Absencia širokého spektra podporných a doplnkových služieb v strediskách a atraktívnych lokalitách cestovného ruchu - Málo rozvinuté služby pre turistov (ubytovacie, stravovacie, sprievodcovské služby, atď.) v malých, ale turisticky atraktívnych oblastiach - Nízky podiel ubytovacích zariadení vyššej úrovne mimo väčších miest (Košice, Spišská Nová Ves, Michalovce) - Znečistené vodné plochy a vodné toky (niektoré až na katastrofickej úrovni - Ružín) - Nedostatočná úroveň environmentálneho povedomia ako faktora ovplyvňujúceho kvalitu zážitku turistov u obyvateľov kraja - Nedostatočná schopnosť podporných kultúrnych podujatí prilákať celoslovenské, resp. medzinárodné publikum (nedostatočná úroveň organizácie, slabá koordinácia s ostatnými aktérmi v regióne, nízka informovanosť, nízka prepojenosť na služby v cestovnom ruchu) - Nízka schopnosť kultúrnych organizácií zabezpečiť financovanie vlastného rozvoja a prevádzky vlastných zariadení - Nedostatok personálu vzdelaného v príslušných odboroch CR - Nedostatočná tvorba produktov a služieb podľa trendov v cestovnom ruchu 21.

<p>Ľadová Jaskyňa, Informačné centrum Správy Národného parku Slovenský raj v Podlesku, Tokajská turistická informačná kancelária, TIC Malý Horeš, Regionálny informačný bod Terra Incognita)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Dostupnosť mnohých printových propagačných materiálov v rôznych jazykových mutáciách v informačných centrách aj v ďalších zariadeniach cestovného ruchu - Zvyšujúca sa kvalita informácií na internetových portáloch oblastí, stredísk, či atraktívnych lokalít cestovného ruchu, vrátane existencie verzií v cudzích jazykoch - Zvyšujúci sa počet turistických kariet pre zvýšenie motivácie turistov (Spiš Card, Košice Welcome Card, Karta do Raja, - Zvyšujúci sa podiel ubytovacích a stravovacích zariadení, ktoré sa prezentujú na medzinárodných turistických a rezervačných portáloch - Existujúca sieť organizácií aktívnych v podpore rozvoja cestovného ruchu (organizácie cestovného ruchu, združenia) - Existujúce medzinárodné väzby, na ktorých je už budovaná a fungujúca medzinárodná spolupráca - Existencia siete turistických informačných kancelárií a dobrej občianskej vybavenosti, či základnej infraštruktúry vo významných subregiónoch, resp. strediskách CR (vstupné brány do Slovenského raja, Zemplínskej šíravý, Tokaja, Spiša) - Vysoký počet ubytovacích kapacít v najviac navštevovaných strediskách a atraktívnych lokalitách cestovného ruchu 	<p>storočia (UNWTO), absencia komplexných a inovatívnych turistických produktov (napríklad s prepojením na susedné regióny, vrátane susedných krajín)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Nízka diverzifikácia ponuky, nedostatok balíkov produktov pre návštevníkov mimo hlavnej sezóny v jednotlivých regiónoch - Nízka úroveň využívania moderných technológií pre podporu marketingových činností (najmä propagácie), či znižovanie nákladov - Neaktuálnosť mnohých informácií o ponuke produktov, služieb, aktivít - Slabá jednotná komunikácia ponuky Košického kraja pre zahraničné trhy on-line - Slabá spätná väzba od turistov, resp. potenciálnych turistov na úrovni Košického kraja - Nízka schopnosť malých a stredných podnikateľov získať úverové prostriedky pre rozvoj podnikania v oblasti cestovného ruchu (vysoká sezónnosť aj rizikovosť aktivít) - Napriek existujúcej sieti – stále nízka úroveň spolupráce aktérov, kľúčových hráčov a súkromných subjektov v cestovnom ruchu vo vnútri regiónov, ako aj medzi regiónmi - Schátralý stav domového fondu vidieckych sídiel tvoriacich lokálnu urbanistickú a kultúrnu identitu zaostávajúcich regiónov a sídiel - Migrácia obyvateľstva vidieckych obcí vedúci k úpadku a postupnému zániku tradičných architektonických vidieckych sídiel a s ňou spojenéj kultúry
---	---

7 Analýza problémov a príležitostí

Problémové oblasti

Časť faktorov negatívne ovplyvňujúcich rozvoj cestovného ruchu v Košickom kraji možno považovať za všeobecne uplatniteľné na celý Košický kraj, iné sa týkajú vo väčšej miere niektorého z jeho regiónov, stredísk cestovného ruchu, prípadne turisticky atraktívnych lokalít. Napriek tomu sú mnohé problémy spoločné pre všetky regióny, či sub-regióny a ich dôsledky je možné badať v negatívnych dopadoch na výkonnosť cestovného ruchu. Medzi hlavné negatívne dopady patria:

- **Nízky počet turistov, ktorí prenocujú v Košickom kraji;**
- **Nízka priemerná doba prenocovania turistov v Košickom kraji;**
- **Nízky prínos aktivít cestovného ruchu pre hospodárstvo kraja;**

a to v porovnaní s ostatnými krajinami Slovenska.

Náročnejšia dopravná dostupnosť

Východné Slovensko a Košický kraj sa dlhodobo identifikujú s náročnejšou dopravnou dostupnosťou po cestných komunikáciách zo vzdialenejších regiónov Slovenska. Napriek tomu, že sa jedná aj o faktory externého prostredia, predstavujú problémovú oblasť cestovného ruchu Košického kraja. Medzi najviac viditeľné dôvody patria:

- Dlhodobou neúplnou napojenie na diaľnice, resp. rýchlostné cesty spájajúce Košický kraj so západným Slovenskom a západnou Európou, či s okolitými krajinami – Maďarskom a Poľskom;
- Neúplná sieť cyklotrás, prípadne ich trasovanie po cestných komunikáciách, a tiež pomalý rozvoj cyklistickej dopravy;
- Neúplná sieť ciest, prípadne nevyhovujúci stav najmä miestnych komunikácií a ciest v strediskách a atraktívnych lokalitách CR je dlhodobou vážnym problémom cestovného ruchu Košického kraja, ktorého hlavným spoločným menovateľom je nedostatok finančných zdrojov a slabá spolupráca samospráv pri zvyšovaní dostupnosti atraktívnych bodov cestovného ruchu;
- Náročnejšia dopravná dostupnosť verejnou dopravou do stredísk a atraktívnych lokalít CR patrí medzi problémové oblasti predovšetkým počas najdôležitejších období zvýšeného prílevu turistov: počas víkendov, voľných dní a prázdnin.

Napriek mnohým negatívnym faktorom, trend rozvoja cestných komunikácií, či cyklodopravy predstavujú dôležitú príležitosť v budúcom období.

Nízka efektívnosť marketingu – tvorby produktov a marketingovej komunikácie

Problém nízkej efektívnosti marketingu bol identifikovaný nielen aktérmi v cestovnom ruchu v Košickom kraji, ale je aj jednou z hlavných slabých stránok podľa Stratégie rozvoja cestovného ruchu do roku 2020 (MDVaRR SR). Jedná sa pritom o nízku efektívnosť tak propagácie, ako aj práce so samotnou ponukou, resp. produktmi v cestovnom ruchu.

Košický kraj disponuje mimoriadne silným potenciálom najmä z hľadiska primárnej ponuky. Napriek rozvoju moderných foriem propagácie u individuálnych poskytovateľoch

a využívania medzinárodných portálov ako booking.com, či Tripadvisor, najväčšie nedostatky boli identifikované v tvorbe komplexných produktov, schopnosti spoznať potreby turistov a zaujať inováciami.

Na úrovni Košického kraja medzi hlavné príčiny možno zaradiť:

- Neaktuálnosť informácií o ponuke produktov, služieb a aktivít - jednak dostupných v regióne, ale aj rozvíjajúcich sa v domácich aj zahraničných konkurenčných regiónoch;
- Nezáujem, všeobecný nedostatok informácií o svetových a európskych trendoch, produktoch úspešných konkurenčných destinácií, resp. regiónov,
- Nedostatok financií lokálnych aktérov na propagáciu destinácie a zároveň súvisiaci problém nedostatočnej spolupráce aktérov cestovného ruchu, ktorý by viedol k efektívnejšiemu využívaniu finančných zdrojov na projekty spoločnej propagácie;
- S touto príčinou súvisí aj nedostatočná spolupráca aktérov na rôznych úrovniach pri marketingovej komunikácii regiónov a destinácie ako celku, rozdrobenosť aktivít medzi individuálnych hráčov a tiež nízka informovanosť o možnostiach a prínosoch oblastných organizácií cestovného ruchu;
- Neznalosť moderných nástrojov a možností pre podporu ponuky a celého marketingu cestovného ruchu, predovšetkým spojený s technológiami a novými metódami overenými v medzinárodnom meradle;
- Nedostatok financií na profesionálne marketingové kapacity ľudí či už v samotných oblastných organizáciách cestovného ruchu, v strediskách, alebo atraktívnych lokalitách cestovného ruchu.

Špecifiká regiónov Košického kraja:

Oblastná organizácia CR Košice – Turizmus vďaka dlhoročným skúsenostiam v destinačnom marketingu a práci v klastrí má bohaté skúsenosti s marketingom na národnej aj medzinárodnej úrovni a predstavuje pozitívny faktor pre rozvoj CR v kraji ako zdroj znalostí, skúseností a best-practice výsledkov.

Nedostatočná reálna spolupráca

Napriek existujúcemu silnému lokálpatriotizmu u rôznych aktérov v rozvoji cestovného ruchu a ich významnej individuálnej práci je spolupráca aktérov vnútri regiónov, oblastí, či medzi nimi navzájom slabá. Dôsledky nedostatku tejto spolupráce sa najviac prejavujú v nízkom počte komplexných a najmä inovatívnych produktov cestovného ruchu, ale aj napríklad pri tvorbe štátnej politiky CR bez lokálnych aktérov cestovného ruchu.

Spomedzi príčin, ktoré boli identifikované v rámci celého Košického kraja sú najviac badateľnými:

- Absencia efektívnej výmeny informácií a zberu dát o turistoch (nielen výkonnosť odvetvia cestovného ruchu, ale aj záujmy, potreby a spätná väzba od turistov);
 - *Nízka aktuálnosť informácií o rozvoji cestovného ruchu v Košickom kraji, existujúcich problémoch a bariérach;*

- *Neexistujúca ucelenosť a koordinovanosť práce s informáciami v cestovnom ruchu a ich pomalý, nákladný zber a vyhodnocovanie;*
- **Slabá schopnosť aktérov v cestovnom ruchu vtiahnuť do spolupráce podnikateľov – tak pre tvorbu komplexných produktov v CR - ako aj pre lepšiu schopnosť finančnej udržateľnosti týchto produktov aj z iných, ako grantových/dotačných zdrojov;**
- Nejednotnosť v príprave projektov z podporných finančných nástrojov;
- Stále nedostatočne využívaný potenciál spolupráce so susednými regiónmi a cezhraničnej spolupráce.

Nedostatok personálu vzdelaného v príslušných odboroch cestovného ruchu

Nevyhnutnou súčasťou kvalitných komplexných produktov v cestovnom ruchu sú ľudské zdroje. Napriek mnohým pozitívnym stránkam vývoja v tejto oblasti, naďalej pretrváva problém štrukturálnej nezamestnanosti, ktorý sa v cestovnom ruchu prejavuje v podobe zlej štruktúry potenciálnych zamestnancov pre cestovný ruch. Medzi najhoršie dôsledky tohto javu patrí nespokojnosť turistov s poskytovateľmi služieb v cestovnom ruchu.

Medzi hlavné príčiny patria:

- Nízka vnímavosť/náklonnosť obyvateľov Košického kraja k záujmom a potrebám turistov;
- Nízka čistá mzda v sektore cestovného ruchu (najmä ubytovacie a stravovacie služby), ktorá nie je atraktívnou na prilákanie skúsených, zručných pracovníkov, či manažérov;
- Odliv kvalifikovaných a talentovaných ľudí z menej rozvinutých regiónov a nízky podiel obyvateľov s vyšším vzdelaním v oblastiach so strediskami a atraktívnymi lokalitami cestovného ruchu.

Neúplná, poškodená, či neudržiavaná technická, občianska infraštruktúra a kvalita krajiny a prírodného prostredia

Absencia širokého spektra podporných a doplnkových služieb v strediskách a atraktívnych lokalitách cestovného ruchu, alebo na cyklotrasách a turistických chodníkoch patrí medzi popredné často identifikované problémy:

- Nekompletné navigačné a informačné systémy pre návštevníkov;
- Absencia doplnkovej infraštruktúry pre športových a rekreačných turistov;
- Absencia účelových cyklotrás;
- Absencia atraktivít celosezónneho charakteru;
- Absencia kvalitnej drobnej obecnej architektúry, oddychovo-relaxačných zón v obciach;
- Nedostatočná ponuka zábavných a voľno časových aktivít;
- Nedostatok oficiálnych prírodných možností ubytovania, kempovania a bivačovania;
- Neexistencia bankomatov vo významných strediskách cestovného ruchu.

Medzi hlavné príčiny patria predovšetkým :

- Nedostatok financií na realizáciu rozvojových zámerov obcí, resp. podnikateľov;
- Slabá spolupráca aktérov pri tvorbe produktov cestovného ruchu, ktorá by zabezpečila jednotný prístup a sústredenie obmedzených zdrojov na najviac

významné prvky (napríklad spoločné cyklochodníky, náučné chodníky a prístrešky, či sanitárne zariadenia na nich).

Nemenej dôležitým problémom je neudržiavaná, resp. poškodená technická a občianska infraštruktúra, ktorá patrí medzi dlhotrvajúce identifikované negatívne faktory v každom regióne Košického kraja. Pod nepriaznivý stav sa podpísali predovšetkým:

- Neexistencia systematickej údržby, starostlivosti;
- Nefunkčné interné mechanizmy;
- Nedostatok financií;

na priebežnú údržbu a obnovu prvkov tvoriacich špičkový krajinný a prírodný potenciál a verejnej infraštruktúry (technických zariadení, cyklotrás, turistických chodníkov).

Špecifiká regiónov Košického kraja:

V subregióne Národný park Slovenský raj boli častejšie, ako v iných regiónoch identifikované problémové otázky týkajúce sa bezpečnosti – a to či už z hľadiska pešej turistiky, ako aj z hľadiska potenciálnej hrozby požiarov, či majetkovej kriminality. Stratégia rozvoja územia Slovenský raj s dôrazom na rozvoj cestovného ruchu na obdobie rokov 2015 – 2020 sa detailne zaoberá uvedenými problémami.

Pomalý rozvoj mikro, malého a stredného podnikania v cestovnom ruchu

Ďalším zo spoločných menovateľov viacerých problémových oblastí v cestovnom ruchu Košického kraja je pomalý rozvoj podnikania predovšetkým v ekonomicky najslabších regiónoch. Ten sa prejavuje predovšetkým v podobe nasledujúcich negatívnych dopadov:

- Málo rozvinuté služby pre turistov (ubytovacie, stravovacie, sprievodcovské služby, atď.) predovšetkým v malých, ale turisticky atraktívnych oblastiach;
- Málo drobných a malých podnikateľov v rámci lokálnej ponuky v strediskách a atraktívnych lokalitách cestovného ruchu, ako napríklad: spracovanie ovocia a zeleniny, tradičná gastronómia, tradičné remeslá, stolárstvo, doplnkové služby;
- Nedostatok nových podnikateľských iniciatív pri tvorbe inovatívnych produktov v cestovnom ruchu s cieľom tvorby zisku.

Medzi hlavné príčiny patria:

- Všeobecné legislatívne a ekonomické podmienky pre rozvoj podnikania na Slovensku;
- Všeobecne nízka úroveň podnikateľských zručností a podnikateľského myslenia;
- Odliv talentovaných a kvalifikovaných ľudí z Košického kraja;
- Chýbajúca osвета a podporné nástroje na rozvoj drobného a malého podnikania v najviac zaostalých regiónoch prostredníctvom už osvedčených príkladov najlepšej praxe (zo Slovenska, či okolitých krajín).

Pozitívnym faktorom rozvoja je blízkosť metropoly východného Slovenska (mesto Košice) a väčších miest, ktoré disponujú jednak kvalitnými ubytovacími aj stravovacími kapacitami, ako aj skúsenými podnikateľmi v oblasti cestovného ruchu.

Príležitosti a trendy cestovného ruchu Košického kraja

Príležitosti	Ohrozenia
<ul style="list-style-type: none"> - Podpora cyklistickej dopravy na úrovni národnej politiky a jej rozvoj, vrátane finančnej podpory cykloturistiky a cyklodopravy - Dokončenie diaľničného spojenia Košice - Bratislava v období implementácie Stratégie a dobudovanie rýchlostnej cesty z Miskolca a jej napojenie na rýchlostnú cestu R4 - Dostupnosť podporných nástrojov EÚ a SR na financovanie rozvojových aktivít rozvíjajúcich turistickú primárnu, či sekundárnu ponuku, ľudské zdroje, spoluprácu - Existencia a dostupnosť podporných finančných prostriedkov z nadácií a iných neštátnych zdrojov na aktivity rozvoja miest, obcí, vidieka - aj vo vzťahu k cestovnému ruchu (skrášľovanie okolia, krajiny, rozvoj spoločnosti) - Programy aktívnej podpory zamestnanosti formou dotácií (na štátnej úrovni ÚPSVaR) - Stále existujúca štátna pomoc a investičná pomoc pre smerovanie investícií do zaostalých regiónov - Zvyšovanie významu domáceho cestovného ruchu - Celosvetový trend zvyšujúceho sa počtu turistov motivovaných spoznávať cudzie krajiny - Podpora podnikania v cestovnom ruchu zo strany štátu pomocou "ďalších" ekonomických nástrojov v zmysle národnej Stratégie rozvoja CR do roku 2020 (v riešení sú formy motivácie cez daňový a odvodový systém) - Podpora revitalizácie vidieckych sídiel prostredníctvom záchran, obnovy a postupného využívania objektov vo výrazne zaostávajúcich regiónoch a sídlach pre rozvoj kapacít vidieckeho CR 	<ul style="list-style-type: none"> - Nedokončenie kľúčových projektov rekonštrukcie, resp. výstavby regionálnej dopravnej infraštruktúry (spomalenie zvyšovania dostupnosti regiónu) - Predlžovanie doby napojenia na diaľnicu D1 a tým viaznuce spojenie Košice - Bratislava - Degradácia chráneného územia (národné parky, chránené vtáčie územia, jaskyne, a pod.) v prípade mimoriadne vysokej neregulovanej návštevnosti - Investičné zámery v oblasti novej ťažby nerastných surovín ohrozujúcich jedinečnosť krajiny - Legislatívne zmeny negatívne ovplyvňujúce správu chránených území (najmä národných parkov), ktoré predstavujú dôležitý podiel na celkovej turistickej atraktivite Košického kraja - Negatívne dopady neprofesionálneho správania sa pracovníkov štátnych inštitúcií, spravujúcich časť primárnej ponuky v Košickom kraji, na turistov (napr. jaskyne) - Úplná neschopnosť riešiť odstraňovanie nových environmentálnych záťaží spolu s neodstránenými starými - Ďalšie znečistenie krajiny a prírodných zdrojov - najmä vodných plôch ako následok nedobudovaných prvkov základnej infraštruktúry (ČOV, kanalizácia, a pod.) - Závislosť kultúrnych organizácií a inštitúcií na financovaní z verejných/grantových zdrojov a ohrozenie ich existencie (resp. produkcie) v prípade znižovania štátnych a verejných výdavkov na kultúru - Zvyšujúca sa migrácia mladých ľudí za prácou, odliv kvalifikovaných ľudí v cestovnom ruchu preč z regiónu - Nepripravenosť na rast konkurencie na trhu CR - v národnom aj environmentálnom kontexte a strata schopnosti zaujať turistov - Cykly ekonomickej recesie, či vznik nových globálnych konfliktov znižujúcich motiváciu turistov cestovať

<p>Špecifické príležitosti z hľadiska OOCR Košice - Turizmus</p> <ul style="list-style-type: none"> · Vstup ďalšieho medzinárodného sieťového hotela do destinácie Košice · Členstvo v medzinárodnej asociácii „European cities marketing“ · Rozšírenie a prepojenie mesta na okolitý región · Vytvorenie marketingovej aliancie s ostatnými mestskými OOCR · Prepojenie OOCR Košice – Turizmus s novými kultúrnymi operátormi · Využitie medzinárodných partnerstiev v rámci „2nd cities“ V4 prostredníctvom marketingovej aliancie · Zapojenie sa do spolupráce so Slovak Convention Bureau (MICE) · Využitie potenciálu ďalšieho veľkého podujatia v Košickom kraji na rozvoj CR v meste Košice 	<ul style="list-style-type: none"> - Zmeny pravidiel čerpania podporných finančných nástrojov Európskej únie, resp. Slovenskej republiky a neschopnosť aktérov v cestovnom ruchu využívať tieto nástroje. - <p>Špecifické ohrozenia z hľadiska OOCR Košice - Turizmus</p> <ul style="list-style-type: none"> · Odchod leteckých prepravcov, resp. zníženie leteckých liniek z letiska v Košiciach · Zníženie kultúrnej produkcie a zníženie záujmu kultúrnych operátorov o novú (inovatívnu) produkciu · Nízky sklon slovenských turistov cestovať na výlety do miest (slovenských miest) · Samosprávne kraje vynechávajú z podpory miest mesto svojho sídla · Zníženie, či úplná eliminácia štátnej dotácie pre OOCR a zníženie príjmov týchto organizácií pre rozvoj CR · Ohrozenie výpadku ekonomických efektov v prípade nediverzifikácie ponuky CR (vo vzťahu k zimnej dovolenke a klimatickým zmenám)
---	--

Rozvoj cestnej dopravy a blízkosť medzinárodných letísk

Napriek nedostatkom v dostupnosti, Košický kraj podľa napredujúceho vývoja a trendov:

- Bude plne napojený na diaľnicu D1;
- Bude napojený na rýchlostnú cestu R3 spájajúcu Slovensko s Maďarskom;
- Má k dispozícii blízke letiská v Košiciach a Poprade s medzinárodnými linkami (najmä pravidelné priame spojenia do Prahy, Viedne, Londýna).

+ Blízke letiská

+ Diaľnice a rýchlostné cesty majú byť dokončené v horizonte realizácie Stratégie

+ Potenciál využitia zdrojov z podporných nástrojov EÚ pre rekonštrukciu prístupových ciest

+ Potenciál využitia zdrojov z podporných nástrojov SR a EÚ pre výstavbu a rozvoj cyklistickej dopravy

+ Nárast konkurencie v osobnej železničnej preprave, zvýšenie počtu vlakových spojení na Slovensku a na trase Košice - Praha

- Pretrvávajúca nízka kvalita lokálnych a prístupových ciest a nedostatok zdrojov financovania na ich rekonštrukciu; neschopnosť ovplyvniť rekonštrukcie ciest zo strany aktívnych hráčov v CR

- Znižujúca sa kvalita prostriedkov verejnej hromadnej dopravy a tým aj kvalita prepravných služieb

Slovensko ako TOP destinácia pre Slovákov

Ako uvádza Stratégia SACR 2014 – 2020 „Slovensko má priaznivé predpoklady, aby sa pre Slovákov stalo TOP Destináciou. Z pohľadu trhovej situácie je na strane primárnej a sekundárnej ponuky pre domáceho cestovného ruchu vysoká koncentrácia rôznorodých atraktivít cestovného ruchu.“

Košický kraj tak dnes, ako aj v minulých rokoch ukazuje, že je atraktívnou destináciou cestovného ruchu pre domácich návštevníkov.

Aj keď možno dovolenkové cesty Slovákov v poslednom období označiť za častejšie s vyššími vynaloženými výdavkami, stále existujú výrazné rozdiely medzi pobytní Slovákov doma a v zahraničí.

- + Blízkosť trhov a nízke náklady na oslovenie potenciálnych turistov
- + Nižšie nároky na kvalitu poskytovaných služieb
- Nižší kúpyschopný dopyt v porovnaní so zahraničnými návštevníkmi
- Vyššia preferencia cestovať do zahraničia v porovnaní s turistami okolitých krajín

Nárast záujmu o cestovanie za dovolenkou kvôli prírode, krajine, horám

V rebríčku hlavných motívov cestovania európskych turistov v roku 2013 viedla téma „slnko a pláž“. Takmer 46% turistov vzorky prieskumu Eurobarometra uviedlo, že „slnko a pláž“ sú ich dôvodom výberu dovolenky, čo je dokonca viac, ako v roku 2012 (40%). Podstatnými motívmi cestovania na dovolenku však boli aj **návštevy rodiny a známych (34%)** a **vzrástol aj počet cestujúcich za dovolenkou kvôli prírode, krajine, horám (30%)**.

Spomedzi nasledujúcich motívov cestovania za dovolenkou uviedli európski turisti **kultúru (25%)**, **mestské výlety (23%)**, **športové aktivity (14%)**, **wellness a zdravie (13%)**, **špecifické podujatie (8%)**, iný dôvod (13%).

Hlavné dôvody európskych turistov cestovať v roku 2013

	Slovensko	Česká republika	Maďarsko	Poľsko	Rakúsko	Nemecko	Veľká Británia
Slnko, pláž	50%	41%	51%	40%	47%	44%	49%
Návšteva priateľov a známych	30%	23%	28%	38%	28%	32%	40%
Príroda (hory, jazerá, krajina)	32%	54%	30%	39%	38%	38%	18%
Kultúra (gastro, umenie, nábož.)	28%	18%	20%	13%	38%	27%	22%
Mestské výlety	22%	20%	35%	34%	30%	21%	14%
Šport (potápanie, bicyklovanie a pod.)	11%	25%	7%	18%	25%	2%	11%
Wellness, kúpele, zdravie	21%	20%	20%	12%	24%	15%	5%
Špeciálne podujatia - festivaly; kluby	9%	7%	10%	10%	9%	5%	12%

Zdroj: Eurobarometer

Medzi hlavné motívy, prečo by sa turisti rozhodli vrátiť do destinácie, ktorú navštívili:

- Prírodné podmienky (krajina, počasie) až na úrovni 46%
- Kvalita ubytovania 33%
- Kultúrne a historické atrakcie 30%
- Všeobecná úroveň cien 26%
- Kvalita služieb vo všeobecnosti (doprava, reštaurácie, voľnočasové aktivity) 24%
- Správanie sa k turistom (služby pre deti, starostlivosť o zákazníkov, a pod.) 23%

+ ponuka Košického kraja je mimoriadne bohatá na ponuku prírodných krás, atrakcií, zaujímavostí, kultúrneho dedičstva, ako aj možností mestských výletov

+ napriek parciálnym problémom Košický kraj disponuje kvalitnými ubytovacími zariadeniami v mestách

- kvalita služieb a správanie sa k turistom patria medzi problémové oblasti (celého Slovenska, vrátane jeho krajov)

Pokračujúca intenzívna integrácia moderných technológií v cestovnom ruchu

Prostredníctvom internetu si v roku 2013 spolu 58% turistov rezervovalo dovolenku, a tým opäť zvýšilo mieru využívania moderných nástrojov oproti roku 2012 (53%). Rezervácia dovolení prostredníctvom internetu jednoznačne dominuje pred rezerváciou cez „niekoho, koho turisti poznajú“ (22%), rezerváciou cez pulty cestovných kancelárií (22%), cez telefón (18%), či priamo na mieste (11%).

Spôsob rezervácie dovolenky

	Internet	Priehradka cestovnej kancelárie	"Niekoľko koho poznám"	Po telefóne	Na mieste	Na pulte dopravnej spoločnosti	Poštou
Slovensko	44%	18%	21%	16%	8%	5%	1%
Česká republika	48%	20%	30%	18%	14%	4%	1%
Maďarsko	45%	14%	22%	12%	6%	5%	1%
Poľsko	45%	14%	22%	26%	12%	8%	2%
Rakúsko	61%	35%	21%	21%	14%	5%	2%
Nemecko	58%	30%	19%	21%	9%	3%	3%
Veľká Británia	73%	23%	27%	27%	11%	9%	5%

Zdroj: Eurobarometer

Napriek „internetizácii“ a „globálnemu spájaniu sa“, na rozhodnutie o plánovaní svojej budúcej dovolenky podstatná časť turistov stále dá na **odporúčania priateľov, kolegov a známych**, ako najviac dôležitý zdroj informácií:

- Odporúčania priateľov, kolegov a známych **56%**,
- Internetové webstránky **46%**,
- Osobná skúsenosť **33%**,
- Cestovné agentúry 19%,
- Katalógy a brožúry zadarmo 11%,
- Platení sprievodcovia a časopisy 7%,
- Sociálne médiá 7%,
- Správy, rádio, televízia.

Hľadanie informácií o dovolenkovej destinácii

	Odporúčania	Internetové stránky	Osobná skúsenosť	Cestovné agentúry	Katalógy a brožúry	Rádio, TV, správy	Sprievod. a časopisy	Sociálne médiá
Slovensko	50%	46%	34%	8%	7%	7%	3%	4%
Česká republika	66%	56%	45%	12%	15%	8%	5%	5%
Maďarsko	59%	40%	34%	9%	10%	8%	5%	7%
Poľsko	60%	44%	32%	9%	8%	7%	4%	6%
Rakúsko	63%	53%	38%	27%	19%	8%	11%	10%
Nemecko	53%	46%	34%	25%	12%	7%	11%	7%
Veľká Británia	62%	59%	28%	12%	9%	10%	10%	14%
Lotyšsko	72%	53%	26%	9%	10%	12%	3%	10%
Fínsko	55%	66%	31%	9%	13%	13%	7%	11%
Švédsko	62%	59%	28%	12%	9%	10%	10%	14%

Zdroj: Eurobarometer

+ využívanie moderných technológií v cestovnom ruchu aj medzi aktérmi v Košickom kraji sa stáva neustále posúva dopredu a stáva sa samozrejým

Nové programové obdobie podporných nástrojov EÚ a Slovenskej republiky

Nové programové obdobie podporných nástrojov prináša pre roky 2014 – 2020 viaceré nové témy rozvoja. Aj napriek tomu, že nie všetky možnosti využívania podporných nástrojov sú explicitne zamerané na podporu cestovného ruchu, pozitívom je, že mnohé z nich sú orientované na čiastkové problémové oblasti identifikované v Košickom kraji. (Predmetná téma súčasťou nasledujúcich častí Stratégie).

8 Sumár ponuky cestovného ruchu územia

Existujúca ponuka v cestovnom ruchu

Gemer (Horný Gemer)

(Okres Rožňava)

(Subregióny Jaskyňa Domica s presahom na Aggtelek v Maďarsku, Rožňava a okolie, Slovenský kras s presahom na Maďarsko)

- Národný park Slovenský kras
- Jaskyne zapísané v zozname UNESCO
- Hrad Krásna Hôrka, kaštieľ Betliar, kostoly na Gotickej ceste, technické pamiatky na Železnej ceste a ďalšie kultúrne pamiatky
- Historické banské mesto Rožňava
- Turistika a cykloturistika
- Víno, gastronómia

Spiš (Južný Spiš)

(okresy Spišská Nová Ves, Gelnica, časť Rožňavy obce Dedinky a Stratená)

(Subregióny Slovenský raj, sústredenie pamiatok UNSECO, Plejsy lyžiarske stredisko)

- Národný park Slovenský raj
- Historické dedičstvo UNESCO –Spišský hrad a okolie
- Kultúrne pamiatky
 - o Sezónne krátkodobé pobytové balíky (OOCR Slovenský raj)
- Dobšinská Ľadová jaskyňa (UNESCO)
- Historické mesto Spišská Nová Ves
- Lyžiarske strediská Spiša
- Ružín ako najkrajšia vodná plocha na Slovensku
- Turistika a cykloturistika
- Turistická karta SPIŠ (OOCR Spiš)

Dolný Zemplín

(Okresy Michalovce, Sobrance, Trebišov)

(Subregióny Zemplínska šírava, Tokajské vrchy, vinárska oblasť, Zabodrožie, Súbor drevených kostolíkov)

- Turistické strediská Zemplínskej šíravy a okolie (jazero Vinné, jazero Morské oko)
- Svetová vinohradnícka oblasť (Tokajská vínná cesta)
 - o Pobytový balík – Víkend plný vína
- Vodná turistika v Medzibodroží (vypožičiavanie lodí rieka Bodrog)
- Historické a prírodné dedičstvo zapísané v zoznamoch UNESCO (drevený kostol, prales)
- Cykloturistika
- Kultúrne pamiatky
- Náboženský turizmus

Abov (Košícký región)

(Košice - okolie)

(Časti okres Košice okolie, Zádielska dolina)

- Kúpele Štós
- Jasov - barokový kláštorňý komplex a UNESCO jaskyňa
- Múzeum vín v Moldave nad Bodvou
- Skanzen v Nižnej Myšli
- Ružín ako najkrajšia vodná plocha na Slovensku
- Cykloturistika
- Montánny cestovný ruch v oblasti bývalých banských miest (Jasov, Medzev)

Mesto Košice

(Okresy Košice I-IV)

- Historické kráľovské mesto Košice
- Organizované prehliadky
 - Najkrajšie skvosty Košíc
 - Prechádzka Starým mestom
 - Sakrálne Košice
 - Židovské Košice
 - Stredoveké Košice
 - Dóm sv. Alžbety
 - Po stopách Sándora Máraiho
- Pobytový balík
 - Stredoveký víkend

Existujúce produktové služby v rámci produktových línií

Hlavné druhy - produktové skupiny cestovného ruchu Stratégie cestovného ruchu Košíckého kraja do roku 2020 vychádzajú z hlavných produktových skupín CR Stratégie rozvoja cestovného ruchu (Slovenska) do roku 2020:

- Letný cestovný ruch
- Zimný cestovný ruch
- Kúpeľný a zdravotný cestovný ruch
- Kultúrny a mestský cestovný ruch
- Kongresový cestovný ruch
- Vidiecky cestovný ruch a agroturistika

V podmienkach Košíckého kraja je možné produktové línie stanovené v Marketingovej stratégii Slovenska obsiahnuť nasledovne.

Prehľad hlavných produktových línií

Produktové skupiny	Produktové línie	Produkty a služby	Košický kraj
Letný cestovný ruch	Voda a zábava	<i>Aquaparky a termálne kúpaliská</i> <i>Splavovanie riek a vodný turizmus</i> <i>Adrenalinové centrá</i> <i>Golf</i>	Thermal Park Širava Splav Hornádu v Slovenskom raji Splav riek Dolného Zemplína/Medzibodrožia (Bodrog, Tisa, Latorica) Adrenalinové centrá/atrakcie: Mlynky, Spišská Nová Ves, Vinné, Krásnohorská jaskyňa, Košice – let balónom, Skydive Spišská Nová Ves, Slovenský raj Horská cyklistika, Bobová dráha Košice, Adrenalinové vodné športy Zemplínska Širava, Lanové parky Spišská Nová Ves, Košice, Stratená Golfové ihriská: Košice – Bankov, Malá Ida
	Hory a turistika	<i>Pešia a vysokohorská turistika</i> <i>Jaskyne</i> <i>Cykloturistika</i> <i>Autokempingy</i>	Národný park Slovenský raj Národný park Slovenský kras Dobšinská ľadová jaskyňa Jaskyne Slovenského krasu Cyklotrasy: Po celom Košickom kraji Autokempingy: Slovenský raj, Spiš, Zemplínska Širava, Košice
Zimný cestovný ruch	Zimné športy	<i>Lyžiarske strediská</i> <i>Bežecké lyžovanie</i> <i>Skialpinizmus</i> <i>Zimná turistika</i>	Lyžiarske strediská: Plejsy, Dedinky, Stratená, Jahodná, Kavečany, Ski park Erika, Poráč Park, Rejdová, Mlynky – Biele vody, Gugel Bežecké lyžovanie: Slovenský raj, Spiš Zimná turistika v celoročne otvorenom Slovenskom raji – ľadopády Zimná turistika vo Vihorlatských vrchoch
	Zábava v zime	<i>Aquaparky</i> <i>Zimné adrenalinové aktivity</i> <i>Apreski a podujatia v lyžiarskych strediskách</i> <i>Vianočné trhy</i>	Vianočné trhy v mestách: Košice, Spišská Nová Ves, Rožňava, Gelnica, Michalovce, Trebišov
Kúpeľný a zdravot. cestovný ruch	Zdravie Wellness	<i>Kúpele – liečebné pobyty</i> <i>Medical Tourism</i> <i>Wellness strediská</i> <i>Relax hotely</i> <i>Aquaparky</i>	Kúpele Štós, Thermal Park Širava

Kultúrny a mestský cestovný ruch	Kultúrne dedičstvo	<p><i>UNESCO</i></p> <p><i>Hrady, zámky, kaštiele, galérie, múzeá</i></p> <p><i>Skanzeny a pamiatkové rezervácie ľudovej architektúry</i></p>	<p>Pamiatky UNESCO:</p> <p>Spišský hrad a podhradie</p> <p>Drevený kostol sv. Mikuláša Ruská Bystrá</p> <p>Kostol Ducha Svätého v Žehre</p> <p>Ďalšie:</p> <p>Kaštieľ v Betliari</p> <p>Hrad Krásna hôrka</p> <p>Hrad nad obcou Vinné</p> <p>Zemplínske múzeum</p> <p>Mestská pamiatková zóna Štítnik</p> <p>Mestská pamiatková zóna Rožňava</p> <p>Mestská pamiatková zóna Spišská Nová Ves</p> <p>Mestská pamiatková zóna Gelnica</p> <p>Vidiecka pamiatková zóna Lúčka</p> <p>Mestská pamiatková zóna Spišské Vlachy</p> <p>Mestská pamiatková zóna Markušovce</p> <p>Mestská pamiatková zóna Vyšný Medzev</p> <p>Vidiecka pamiatková zóna Turnianska Nová Ves</p> <p>Mestská pamiatková zóna Medzev</p> <p>Mestská pamiatková zóna Smolník</p> <p>Špeciálna pamiatková zóna Veľká Tŕňa</p>
	Mestá a kultúra	<p><i>Košice</i></p> <p><i>Architektúra, história, pútne miesta</i></p> <p><i>Zábava, nakupovanie (city breaks)</i></p> <p><i>Kultúrno-spoločenské podujatia</i></p>	<p>Komplexná ponuka architektonických, historických atrakcií</p> <p>Mesto Košice</p> <p>Mesto Spišská Nová Ves</p> <p>Mesto Michalovce</p> <p>Mesto Sobrance</p> <p>Mesto Veľké Kapušany</p> <p>Kultúrno-spoločenské podujatia medzinárodného významu: Medzinárodný maratón mieru v Košiciach, Motozraz Zemplínska šírava, Biela Noc Košice, Noc múzeí Košice</p>
	Spoločenské podujatia	<p><i>Festivaly – moderné, folklórne</i></p> <p><i>Púte a náboženské podujatia</i></p> <p><i>Jarmoky a vinobrania</i></p> <p><i>Vianočné trhy</i></p>	<p>Spoločenské podujatia lokálneho charakteru po celom kraji</p>
	Zážitková gastronómia	<p><i>Regionálne špeciality</i></p> <p><i>Gastronomické podujatia</i></p> <p><i>Vinárstvo a vinné cesty</i></p>	<p>Pestré lokálne podujatia a festivaly zamerané na gastronómiu (Gurmanfest, Vínne festivaly, Husacie hody)</p> <p>Tokajská vinná cesta</p> <p>Turnianska vína cesta</p> <p>Podujatia vo Východoslovenskej vinohradníckej oblasti (rajóny: Sobranský, Michalovský, Kráľovskochľmecký, a Moldavský vinohradnícky rajón)</p>

Kongresový cestovný ruch	MICE*	<i>Kongresové a konferenčné hotely a zariadenia</i> <i>Incentive house a eventové agentúry</i> <i>Špeciálne eventové priestory</i> <i>Professional conference organizer (ďalej len PCO),</i> <i>Destination management companies (ďalej len DMC), lokálne convention bureau</i>	<i>Ponuka Košického kraja nedisponuje predmetnými službami v zmysle MICE okrem Mesta Košice</i>
Vidiecky cestovný ruch	Krásy vidieka a pokoj v prírode	<i>Pobyty na vidieckych usadlostiach a farmách spojené s hospodárskymi aktivitami, ľudovými tradíciami, regionálnou gastronómiou a folklórnymi podujatiami</i> <i>Pešia turistika a cykloturistika, jazda na koni.</i>	Bohaté možnosti pešej a cykloturistiky v celom Košickom kraji. Možnosť jazdy na koňoch a iné hospodárske aktivity. Viacdenné rekreačné pobyty s možnosťou ubytovania a iných služieb v pôvodných objektoch (domoch).

*„Meetings, incentives, conferencing, exhibitions“

Strategická časť

1 Vízia cestovného ruchu Košického kraja do roku 2020

Cestovný ruch v roku 2020 tvorí dôležitú súčasť regionálnej ekonomiky Košického kraja

Vzhľadom na identifikované problémy a bariéry rozvoja cestovného ruchu a charakter cestovného ruchu ako odvetvia hospodárstva s potenciálom tvorby pracovných miest a rozvoja regiónov vyplýva potreba komplexného chápania rozvoja odvetvia cestovného ruchu, ktoré presahuje medzi rôznymi odvetviami hospodárstva.

Dosiahnutie vízie pozostáva z naplnenia strategických výsledkov počas rokov 2015 až 2020 v 4 hlavných oblastiach. Uvedené 4 oblasti **definujú stav cestovného ruchu v Košickom kraji v roku 2020, ktorý má stratégia v úmysle dosiahnuť**:

Krajina a prírodné prostredie sú neustále atraktívnymi pre turistov a poskytujú možnosti pre vznik nových produktov v cestovnom ruchu

- Košický kraj má prehľadný a moderný informačný a navigačný systém.
- Košický kraj má komplexný a kvalitný systém cykloturistických koridorov.
- V Košickom kraji sú dobré prístupové cesty k atraktívnym lokalitám.
- Krajina, prírodné prostredie, infraštruktúra a technické zabezpečenie pre cestovný ruch v Košickom kraji sú systematicky udržiavané a rozvíjajú sa // Infraštruktúra v Košickom kraji zabezpečuje vysoko hodnotné zážitky pre turistov.
- Košický kraj má prívetivé a vítajúce prostredie pre turistov.

Prírodné prostredie a možnosti rekreácie, ktoré ponúka, patria medzi prvoradé motívy turistov navštíviť Košický kraj. Vhodná kvalitná infraštruktúra zvýrazňuje celkový zážitok návštevníkov. Potenciálni turisti pri výbere cieľa ich cesty, ako aj počas ich pobytu očakávajú dostupnosť dobrými cestami, fungujúcu verejnú dopravu, odpadkové koše, toalety, parkoviská, značenie, ale aj tak základné vybavenia ako prístup k zdrojom elektrickej energie, pitnej vody a v súčasnej dobe neustále dôležitejšieho internetového pripojenia.

Hlavnú úlohu v zabezpečení vhodnej infraštruktúry majú predovšetkým miestna, regionálna samospráva a štátna správa.

Aktéri v cestovnom ruchu vrátane podnikateľov majú prospech zo vzájomnej podpory a spolupráce

- Regionálni a miestni aktéri (podnikatelia, samosprávy, oblastné organizácie cestovného ruchu, záujmové združenia) aktívne spolupracujú na inovatívnych spoločných produktoch.
- Oblastné organizácie sú aktívnym partnerom v tvorbe spoločných regionálnych produktov a zvyšovaní ich kvality.

Úspešné odvetvie cestovného ruchu v Košickom kraji potrebuje ústretové, vítajúce a dobre organizované lokálne prostredie, s ktorým turisti prichádzajú priamo do kontaktu. Spolupracujúci aktéri na rôznych úrovniach sú hlavným predpokladom vytvorenia priaznivého prostredia, v ktorom sa nie len turista bude cítiť dobre, ale aj aktéri budú spoločne prosperovať.

Košický kraj je vnímaný ako žiadaný atraktívny cieľ pre turistov

- Jednotná a sústredená marketingová komunikácia efektívne zabezpečuje medzinárodnú viditeľnosť jednotlivých destinácií Košického kraja.
- Slovenskí návštevníci jednotlivých destinácií Košického kraja tvoria významnú súčasť dopytu po produktoch v cestovnom ruchu.
- Produkty CR ponúkané destináciami v Košickom kraji sa neustále vyvíjajú a pružne reagujú na potreby turistov.

Súčasná ponuka cestovného ruchu Košického kraja - produkty, infraštruktúra a prístup aktérov cestovného ruchu - je orientovaná na minulé a súčasné potreby a záujmy turistov.

Atraktívne prírodné prostredie, krajina, vyhovujúca infraštruktúra a spolupracujúci aktéri v cestovnom ruchu dokážu poskytnúť návštevníkom naplnenie ich očakávaní a uspokojenie potrieb v limitovanom časovom horizonte a pre limitovanú cieľovú skupinu turistov.

Ponuka cestovného ruchu musí byť schopná reagovať na nové príležitosti a nové riziká.

Na to, aby odvetvie cestovného ruchu v Košickom kraji bolo schopné vôbec udržať si počty domácich aj zahraničných návštevníkov a v dlhodobom horizonte ich zvyšovať, je nevyhnutné nielen sporadicky zvyšovať kvalitu ponuky, ale predovšetkým neustále priebežne zbierať informácie o záujmoch a potrebách turistov, vyhodnocovať ich a premietiť ich do nových a inovovaných produktov cestovného ruchu.

Pod pojmom „produkt cestovného ruchu“ je pritom potrebné chápať nielen fyzickú ponuku samostatných prírodných a kultúrnych atraktivít, aktivít, či zaujímavých miest, ale jednotný súbor služieb, ktoré produkuje a ponúka cieľové miesto, podniky a inštitúcie, ktoré majú schopnosť uspokojiť potreby návštevníkov, a vytvoriť tak komplexný súbor zážitkov.

Ponuka cestovného ruchu zložená zo vždy aktuálnych turistických produktov, o ktoré je preukázaný záujem domácich alebo zahraničných turistov, bude tvoriť žiadané a atraktívne motívy pre turistov cestovať do Košického kraja.

Pre zvýšenie viditeľnosti ponuky regiónov a destinácií Košického kraja a postupné šírenie povedomia aj na medzinárodnej úrovni je vyžadovaný strategický dlhodobý prístup jednotného budovania značky.

Na to, aby Košický kraj efektívne využil dostupné možnosti, je dôležité, aby tvorba a marketing nových produktov cestovného ruchu boli v súlade s produktovými líniami Marketingovej stratégie Slovenskej agentúry pre cestovný ruch na roky 2014 – 2020.

Košický región

Subregióny	Prioritné produkty a služby (v súlade s hlavnými produktovými líniami*)
Mesto Košice	<i>Kongresové a konferenčné hotely a zariadenia; Incentive house a eventové agentúry; Špeciálne eventové priestory; Professional conference organizer, Destination management company, lokálne convention bureau; Architektúra, história, pútnické miesta; Zábava, nakupovanie (city breaks); Kultúrno-spoločenské podujatia; UNESCO, Hradý, zámky, kaštiele, galérie, múzeá; Skanzeny a pamiatkové rezervácie ľudovej architektúry; Aquaparky, Zimné adrenalínové aktivity, Apreski a podujatia v lyžiarskych strediskách, Vianočné trhy.</i>
Košice a okolie	<i>Skanzeny a pamiatkové rezervácie ľudovej architektúry; Pobyty vo vidieckych sídlach, na vidieckych usadlostiach a farmách spojené s hospodárskymi aktivitami, ľudovými tradíciami, regionálnou gastronómiou a folklórnymi podujatiami; Pešia turistika a cykloturistika, jazda na koni; Kúpele – liečebné pobyty; Medical Tourism; Wellness strediská; Relax hotely; Aquaparky.</i>
Slovenský kras (Zádielska dolina, okolie)	<i>Pešia a horská turistika; Jaskyne; Cykloturistika; Autokempingy; Festivaly – moderné, folklórne; Púte a náboženské podujatia; Vianočné trhy; Regionálne špeciality; Gastronomické podujatia; Vinárstvo a vinné cesty.</i>

Dolnozemplínsky región

Subregióny	Prioritné produkty a služby (v súlade s hlavnými produktovými líniami*)
Zemplínska šírava	<i>Vodné športy a vodný turizmus; Splavovanie riek; Adrenalínové centrá; Aquapark, kúpaliská; Liečebné pobyty; Wellness strediská; Relax hotely; Pobyty vo vidieckych sídlach, na vidieckych usadlostiach a farmách spojené s hospodárskymi aktivitami, ľudovými tradíciami, regionálnou gastronómiou a folklórnymi podujatiami; Pešia turistika a cykloturistika, jazda na koni; Vinárstvo a vinné cesty; Poľovníctvo; Kultúrno-spoločenské podujatia. Medzinárodný futbalový dorastenecký turnaj – Michalovce Cup. Medzinárodný motozraz Sveta motocyklov Zemplínska šírava Múzeá v mestách Michalovce, Sobrance, Veľké Kapušany.</i>
Tokajské vrchy a Zabodrožie (Medzibodrožie)	<i>Vinárstvo a vinné cesty; Regionálne špeciality; Gastronomické podujatia Splavovanie riek a vodný turizmus; Pobyty vo vidieckych sídlach, na vidieckych usadlostiach a farmách spojené s hospodárskymi aktivitami, ľudovými tradíciami,</i>

	<i>regionálnou gastronómiou a folklórnymi podujatiami; Pešia turistika a cykloturistika, jazda na koni.</i>
Súbor drevených kostolíkov	<i>UNESCO; galérie, múzeá; Skanzeny a pamiatkové rezervácie ľudovej architektúry. Náboženský turizmus</i>

Spišský región

Subregióny	Prioritné produkty a služby (v súlade s hlavnými produktovými líniami*)
Slovenský raj	<i>Pešia a horská turistika; Jaskyne; Cykloturistika; Autokempingy; Lyžiarske strediská; Bežecké lyžovanie; Skialpinizmus; Zimná turistika; Zimné adrenalínové aktivity; Apreski a podujatia v lyžiarskych strediskách; Vianočné trhy; Pobyty vo vidieckych sídlach, na vidieckych usadlostiach a farmách spojené s hospodárskymi aktivitami, ľudovými tradíciami, regionálnou gastronómiou a folklórnymi podujatiami; Pešia turistika a cykloturistika, jazda na koni.</i>
Sústredenie pamiatok UNESCO	<i>UNESCO; Hrady, zámky, kaštiele, galérie, múzeá; Skanzeny a pamiatkové rezervácie ľudovej architektúry; Festivaly – moderné, folklórne; Púte a náboženské podujatia; Jarmoky; Vianočné trhy.</i>
Plejsy lyžiarske stredisko	<i>Lyžiarske strediská; Bežecké lyžovanie; Skialpinizmus; Zimná turistika Zimné adrenalínové aktivity; Apreski a podujatia v lyžiarskych strediskách.</i>

Gemerský región

Subregióny	Prioritné produkty a služby (v súlade s hlavnými produktovými líniami*)
Jaskyňa Domica s presahom na Aggtelek (Maďarsko)	<i>Jaskyne; Pešia turistika; Cykloturistika; Autokempingy.</i>
Rožňava a okolie a Slovenský kras s presahom na Maďarsko	<i>Regionálne špeciality; Gastronomické podujatia; Pobyty vo vidieckych sídlach, na vidieckych usadlostiach a farmách spojené s hospodárskymi aktivitami, ľudovými tradíciami, regionálnou gastronómiou a folklórnymi podujatiami; Pešia turistika a cykloturistika, jazda na koni.</i>

***Prioritné produktové línie** - Oblasť produktových línií vytvorených Slovenskou agentúrou pre cestovný ruch. Na úrovni regiónov by sa mali podporiť tvorba produktov a služieb, ktoré prioritne spadajú do predmetných produktových línií

Cestovný ruch v Košickom kraji je atraktívnym odvetvím a priťahuje pracovníkov aj ďalšie investície

- Odvetvie cestovného ruchu priťahuje a udržiava zručných pracovníkov a talentovaných podnikateľov.
- Podniky v cestovnom ruchu pripravujú a realizujú vlastné produkty a služby na základe dostupných a aktuálnych dát z výskumu v cestovnom ruchu.

Nositeľom výkonu v každom hospodárskom odvetví je mysliaci človek. Mimoriadne silný potenciál prírodných a kultúrnych pamiatok sám o sebe v dnešnej globálnej aj regionálnej konkurencie nestačí. Napriek tomu, že uvedený potenciál dokáže pritiahnuť turistov, sám o sebe nezabezpečí ekonomický prínos bez aktívnej ľudskej činnosti, vrátane mikro, malého a stredného podnikania.

Na to, aby sa cestovný ruch v Košickom kraji vyvíjal ako odvetvie, je nevyhnutné zabezpečiť jeho ekonomické efekty pre regióny. Tie sa prejavujú v podobe spotreby prichádzajúcich turistov na produkty cestovného ruchu pozostávajúce z tovarov a služieb poskytovaných predovšetkým podnikateľskými subjektmi, ktoré v regiónoch, či destináciách cestovného ruchu pôsobia. Prosperujúci podnikateľský sektor v cestovnom ruchu súčasne s rastom dopytu vytvára nové pracovné miesta a má potenciál pritiahnuť zručných pracovníkov všetkých stupňov kvalifikácie.

Napriek tomu, že v cestovnom ruchu v Košickom kraji pôsobí veľké množstvo najrôznejších podnikateľských subjektov je potrebné systematicky podporovať ich schopnosť poskytovať tovary a služby schopné plniť potreby návštevníkov.

Pre rozvoj cestovného ruchu v Košickom kraji je nemenej dôležitou oblasťou rozvoj sekundárnej ponuky pre turistov či už v podobe kvalitnejších zariadení cestovného ruchu schopných poskytovať vysokokvalitné služby (napríklad hotely vyššej kategórie, termálne rekreačné zariadenia,), alebo v podobe zariadení schopných uspokojiť dopyt veľkého objemu návštevníkov (kongresové a konferenčné strediská).

Hlavnú úlohu v zabezpečení ekonomických efektov cestovného ruchu pre regióny Košického kraja majú podnikatelia a podnikateľské subjekty.

Regionálna a miestna samospráva zohráva kľúčovú úlohu v zabezpečení regionálnych a lokálnych podmienok pre podporu najmä malého a stredného podnikania v cestovnom ruchu a na pritiahnutie nových investorov.

Je potrebné zdôrazniť kľúčový faktor dokončenia výstavby diaľničného spojenia východného Slovenska do roku 2020, ktorý má významný dopad na dlhodobý rozvoj Košického kraja, ako aj dostupnosti služieb cestovného novým cieľovým skupinám. Nakoľko existuje ohrozenie ďalšieho posunutia termínu požiadavka dokončenia diaľničného spojenia musí byť intenzívnejšie komunikovaná zo strany všetkých relevantných aktérov smerom k príslušným štátnym orgánom.

2 Ciele a opatrenia na dosiahnutie vízie

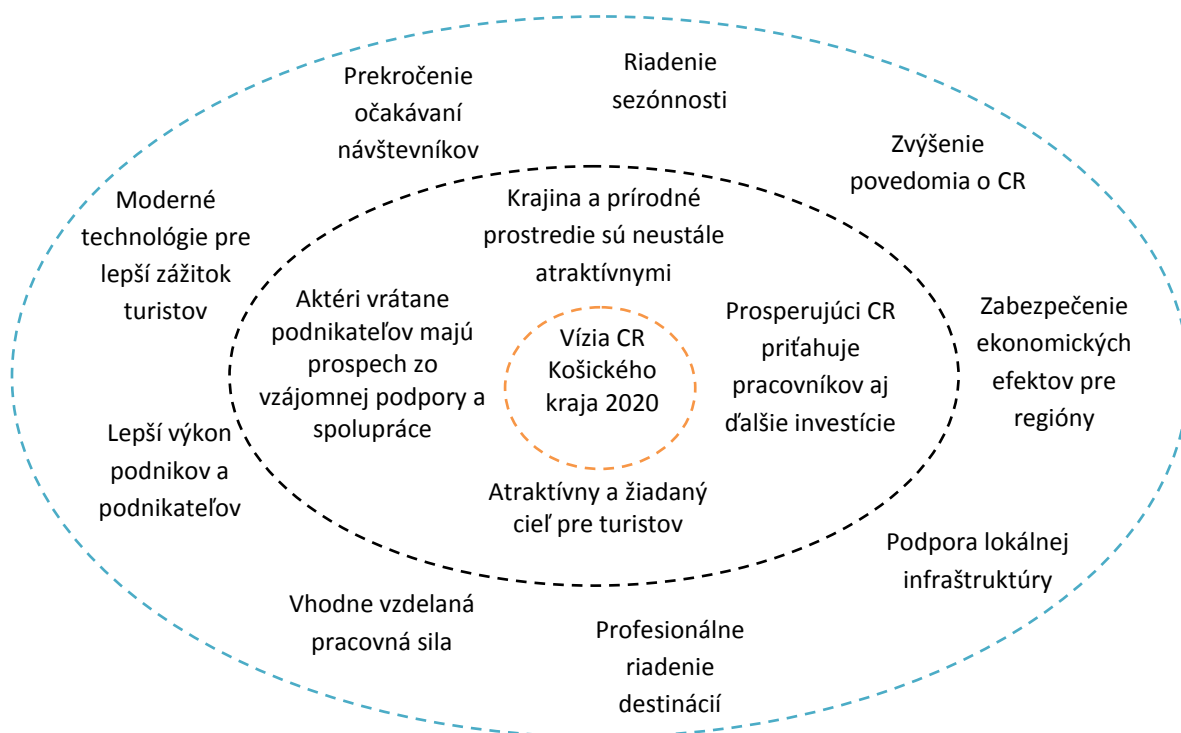
Dosiahnutie opísanej vízie je postavené na dosiahnutí 4 hlavných cieľov, ktoré sú rovnocenné a rovnako dôležité, a k nim prislúchajúcich opatrení, ktoré zastrešujú konkrétne aktivity a odporúčania nevyhnutné pre dosiahnutie stanovených cieľov.

Vízia			
Vízia: Cestovný ruch v roku 2020 tvorí dôležitú súčasť regionálnej ekonomiky Košického kraja			
Cieľ 1	Cieľ 2	Cieľ 3	Cieľ 4
Zatraktívniť krajinu a prírodné prostredie, podporiť infraštruktúru a zabezpečiť prínos primárnej ponuky pre vznik nových produktov v cestovnom ruchu	Zvýšiť spoločný prospech aktérov v cestovnom ruchu vrátane podnikateľov zlepšením spolupráce a vzájomnej podpory	Zvýšiť efektívnosť marketingu Košického kraja ako atraktívneho cieľa pre turistov	Zvýšiť atraktivnosť odvetvia cestovného ruchu pre pracovníkov aj ďalšie investície v Košickom kraji
Opatrenie 1.1. Sprehľadniť a modernizovať informačný a navigačný systém v Košickom kraji	Opatrenie 2.1. Podporiť spoluprácu aktérov v cestovnom ruchu na inovatívnych spoločných produktoch	Opatrenie 3.1. Zjednotiť marketingovú komunikáciu v zabezpečení medzinárodnej viditeľnosti destinácií Košického kraja	Opatrenie 4.1. Podporiť prilákanie a udržanie zručných pracovníkov a talentovaných podnikateľov
Opatrenie 1.2. Vytvoriť komplexný a kvalitný systém cykloturistických koridorov	Opatrenie 2.2. Podporiť OOCR v roli aktívneho partnera a hlavného iniciátora tvorby spoločných regionálnych produktov, ktoré reagujú na potreby a záujmy turistov	Opatrenie 3.2. Podporiť dopyt po produktoch cestovného ruchu u slovenských návštevníkov jednotlivých destinácií Košického kraja	Opatrenie 4.2. Zvýšiť motiváciu podnikov v cestovnom ruchu pripravovať a realizovať vlastné nové produkty a služby na základe dostupných aktuálnych dát z výskumu v CR
Opatrenie 1.3. Zabezpečiť dobré prístupové cesty k atraktívnym lokalitám		Opatrenie 3.3. Podporiť pružné reakcie produktov CR ponúkaných destináciami v Košickom kraji na potreby turistov	
Opatrenie 1.4. Zlepšiť stav hlavnej a doplnkovej infraštruktúry pre vysoko hodnotné zážitky turistov vo všetkých fázach cesty			
Opatrenie 1.5. Podporiť vytvorenie prívetivého a vítajúceho prostredia pre turistov			

Implementačný mechanizmus

Pre dosiahnutie vízie a jej hlavných výsledkov je potrebné, aby všetci aktéri v cestovnom ruchu v rámci svojich kompetencií a možností dodržiavali a presadzovali základné zásady, ktoré odrážajú priority pre všetky rozvojové oblasti.

- Podporovali zvyšovanie povedomia o cestovnom ruchu ako odvetví, ktoré prináša ekonomické efekty v podobe príjmov samospráv a zamestnanosti obyvateľov
- Zamerali svoje úsilie na spoločný, organizovaný rozvoj v cestovnom ruchu s dôrazom na prekročenie očakávaní turistov a zvyšovanie výdavkov návštevníkov
- Podporovali vývoj širokého spektra inovatívnych produktov spájajúcich tradičné, medzinárodne známe atraktivity s kvalitnou lokálnou ponukou
- Udržovali a neustále zlepšovali produkty, ktoré plnia potreby návštevníkov
- Tvorili dôvody a zvyšovali motiváciu turistov cestovať do Košického kraja počas celého roka a znižovali tak sezónnosť
- Podporovali turistov, aby cestovali aj mimo zaužívaných koľají a zažili kvalitnú lokálnu ponuku regiónov Košického kraja
- Využívali potenciál talentovaných pracovníkov a podnikateľov na plánovanie a vývoj produktov cestovného ruchu
- Zapájali odborníkov v marketingu, cestovnom ruchu, moderných technológiách a ďalších bez ohľadu na hospodárske odvetvie do plánovania a tvorby produktov cestovného ruchu
- Využívali moderné technológie pri dosahovaní vízie a jej hlavných výsledkov

1 Akčný plán rozvoja cestovného ruchu v Košickom kraji

Akčný plán sa orientuje na realizáciu nevyhnutných krokov v krátkodobom horizonte, ktoré budú mať bezprostredný efekt na dosiahnutie výsledkov stratégie.

Nedostatočná a nejednotná spolupráca, nedostatok inovatívnych produktov cestovného ruchu a neefektívny marketing boli identifikované ako popredné nedostatky v rozvoji cestovného ruchu. Elimináciou bariér v uvedených oblastiach sa položia veľmi dôležité základy ďalšej implementácie stratégie.

Štruktúra akčného plánu stanovuje plánované ciele a uvádza opatrenia a aktivity potrebné na ich dosiahnutie.

Cieľ 1: Zatraktívniť krajinu a prírodné prostredie, podporiť infraštruktúru a zabezpečiť prínos primárnej ponuky pre vznik nových produktov v cestovnom ruchu		
Opatrenie 1.1. Sprehľadniť a modernizovať informačný a navigačný systém v Košickom kraji	Hlavní aktéri	Termín
1.1.1. Modernizovať a inštalovať značenie v obciach	Samosprávy	2015 a následne
1.1.2. Zabezpečiť odstránenie mätúcich dopravných značení pre lepšiu navigáciu turistov	KSK	2015 a následne
1.1.3. Modernizovať a inštalovať značenie vedúce k atraktivitám a od atraktivít	OOCR, TIC	2015 a následne
1.1.4. Zabezpečiť uvádzanie základných informácií o regionálnej verejnej doprave aj v anglickom jazyku	OOCR, KSK	2015 a následne
1.1.5. Označovať objekty CR v angličtine, resp. jazyku viažucom sa k objektu	KOCR, OOCR, TIC, majitelia a správcovia objektov	2015 a následne
1.1.6. Zlepšiť navigáciu pre peších turistov medzi centrami, resp. atraktivitami a železničnými a autobusovými stanicami	OOCR, TIC, samosprávy	2015 a následne
Opatrenie 1.2. Vytvoriť komplexný a kvalitný systém cykloturistických koridorov	Hlavní aktéri	Termín
1.2.1. Navrhnuť sieť diaľkových cyklomagistrál, ktoré prepoja najväčšie turistické atraktivity a sídelné útvary v KSK s napojením na susedné kraje a štáty	KSK	2015
1.2.2. Zabezpečiť prepojenie regiónov, destinácie a strediská cestovného ruchu cyklotrasami vrátane realizácie diaľkových medzinárodných cyklotrás	KSK, samosprávy, záujmové združenia	priebežne
1.2.3. Vytvoriť systém trvalého udržiavania a financovania údržby cyklotrás	KSK	2016
1.2.4. Doplniť informačný systém na pozemných komunikáciách, skvalitniť turistické a cykloturistické značenie	KSK	priebežne

Opatrenie 1.3. Zabezpečiť dobré prístupové cesty k atraktívnym lokalitám		Hlavní aktéri	Termín
1.3.1.	<p>Zabezpečiť skvalitnenie prístupových ciest k turisticky najvýznamnejším lokalitám (okamžitý potenciál v rokoch 2015-2017)</p> <p>Aktivitu je potrebné realizovať vo vzťahu ku krátkodobým prioritám stanoveným v súvisiacich strategických dokumentoch – najmä Marketingovej stratégie SACR, ktorá definuje najvýznamnejšie produktové línie a medzinárodné trhy v rokoch 2015 - 2017.</p>	Samosprávy, KSK	2017
1.3.2.	<p>Zabezpečiť skvalitnenie prístupových ciest k turistickým atraktivitám - (dlhodobý potenciál 2018-2020)</p> <p>Aktivitu je potrebné realizovať vo vzťahu k dlhodobým prioritám stanoveným v súvisiacich strategických dokumentoch – najmä Marketingovej stratégie SACR, ktorá definuje najvýznamnejšie produktové línie a medzinárodné trhy v rokoch 2018– 2020.</p>	Samosprávy, KSK	2019
Opatrenie 1.4. Zlepšiť stav hlavnej a doplnkovej infraštruktúry pre vysoko hodnotné zážitky turistov		Hlavní aktéri	Termín
1.4.1.	Plánovanie, spracovanie koncepčných a strategických dokumentov v súvislosti s CR (plán mobility, územné plány a pod.)	KSK	priebežne
1.4.2.	<p>Realizovať infraštruktúru v oblasti cykloturistiky, vodnej turistiky, vidieckej turistiky (hlavná a doplnková: cesty, internetové pripojenie obzvlášť vo vidieckych oblastiach, zdroje vody, odpadové hospodárstvo, verejné toalety, parkoviská, prístaviska), revitalizovať infraštruktúru v oblasti kultúrneho cestovného ruchu</p> <ul style="list-style-type: none"> - v spolupráci s ostatnými majiteľmi a správcami infraštruktúry (napr. vodohospodárske podniky, SOPS R a pod.) 	KSK, samosprávy	priebežne
1.4.3.	Pravidelne vyhodnocovať dopady aktívneho cestovného ruchu na životné prostredie kraja	KSK	2016, 2018, 2020
Opatrenie 1.5. Podporiť vytvorenie prívetivého a vítajúceho prostredia pre turistov		Hlavní aktéri	Termín
1.5.1.	<p>Realizovať projekty estetizácie krajiny a vidieckych sídiel v spolupráci s ostatnými správcami infraštruktúry (napr. vodohospodárske podniky, SOPS R a pod.)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Podpora v oblasti revitalizácie vidieckych sídiel by mala byť zameraná aj na záchranu, obnovu a postupné využívanie objektov vo výrazne zaostávajúcich regiónoch a sídlach. Identitu tohto prostredia je potrebné formovať v primeranom architektonickom aj urbanistickom štýle adekvátnom krajinnému prostrediu a pôvodnej kultúre (revitalizácia, rekonštrukcia, uvedenie do pôvodného stavu). 	Samosprávy, KSK, záujmové združenia	priebežne

1.5.2.	Realizácia projektov na zlepšenie stavu železničných a autobusových staníc	Samosprávy, KSK, záujmové združenia	2016 a následne
Cieľ 2: Zvýšiť spoločný prospech aktérov v cestovnom ruchu vrátane podnikateľov zlepšením spolupráce a vzájomnej podpory			
Opatrenie 2.1. Podporiť spoluprácu aktérov v cestovnom ruchu na inovatívnych spoločných produktoch		Hlavní aktéri	Termín
2.1.1.	<p>Realizovať aktivity na sieťovanie podnikateľov, organizovanie podnikateľských misií s cieľom tvorby spoločných produktov</p> <p>Pre úspešnú realizáciu je potrebné iniciovať neformálne stretnutia zamerané na spájanie čo najviac aktérov súkromného aj verejného sektora, vrátane neziskových organizácií, resp. občianskych združení, ktorí vlastnia, spravujú, prípadne zaoberajú sa primárnou, či sekundárnou ponukou v cestovnom ruchu. Stretnutia je možné realizovať na úrovni regiónov, ako aj medzi regiónmi. Ich hlavným účelom je zoznamovanie sa a výmena kontaktov, ktoré povedú k tvorbe nových produktov cestovného ruchu. Pre zvýšenie úspešnosti aktivít je vhodné:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Spoločne iniciovať stretnutia podnikateľov na úrovni regiónov CR v Košickom kraji; • Realizovať prieskum záujmu medzi podnikateľmi o neformálne skupinové stretnutia; • Na základe výsledkov prieskumu organizovať každoročne aspoň 4 regionálne podnikateľské misie; • Využiť účasť odborníkov a profesionálov v cestovnom ruchu prinášajúcich inšpiráciu a znalosti v tvorbe produktov CR moderovaním aktivít. <p>Súčasťou aktivity môže byť aj vytvorenie platformy výmeny informácií medzi OOCR a (regionálnymi) aktérmi – potenciálnymi tvorcami ponuky CR:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Inovatívna a kvalitná produkcia podujatí s využitím ľudí z kreatívnych a kultúrnych odvetví (napríklad v prípade mesta Košice účastníci projektu ESCALATOR); - Využívanie spojení pri produkcii kvalitného medzinárodného súčasného umenia (napríklad v prípade mesta Košice - DIG Gallery, Projekt K.A.I.R.- Košice Artist In Residence). <p>Výsledok: Vznik iniciatív, skupín a partnerstiev pre prípravu a tvorbu produktových balíkov na báze partnerstva podnikateľského sektora, samospráv a neziskového sektora v každom regióne</p>		
		KSK, KOOCR, OOCR	2015 a následne

2.1.2.	<p>Vytvoriť pilotné inovatívne produkty v CR Vytvorenie pilotných projektov inovácií produktov v CR, napríklad aj s využitím medzinárodne skúsených lektorov prinášajúcich best-practice</p> <p>Pre úspešnú realizáciu je potrebné na základe prvotných výsledkov sieťovania podnikateľov iniciovať ďalšie neformálne stretnutia podnikateľov a čo najširšieho spektra aktérov v CR za účelom tvorby, resp. plánovania inovatívnych produktov cestovného ruchu, ktoré by spájali individuálne ponuky aktérov do produktov vytvorených na báze širokého partnerstva:</p> <ul style="list-style-type: none"> · Podľa individuálneho charakteru regiónov CR v Košickom kraji je potrebné zabezpečiť profesionálov v oblasti produktového manažmentu pre vedenie tvorby pilotných produktov; · Je potrebné, aby organizácia aktivity bola založená na vzájomnej podpore všetkých aktérov a tvorivom invenčnom prístupe všetkých účastníkov; · Prostredníctvom cezhraničnej spolupráce využívať potenciál prihraničných regiónoch susedných štátov; · V rámci spolupráce je nevyhnutné zabezpečiť komplex budúcich marketingových aktivít vzniknutých produktov v spolupráci s KOČR a OOCR; · Bez ohľadu na obdobie ukončenia aktivity je potrebné monitorovať úspešnosť produktov a výsledky zapracúvať do ich aktualizácie. <p>Výsledok: Inovatívne regionálne produkty vzniknuté na základe partnerstva aktérov CR na úrovni regiónov</p> <p>Príklady inovatívnych produktov:</p> <ul style="list-style-type: none"> · Tematické cykloturistické produkty s využitím moderných technológií (mobilných aplikácií, geografických informačných systémov, a pod.); · Spojenie ponuky tradičných operátorov (napr. múzeí) a informačných technológií do jednotného produktu; · Využitie globálnych tém ochrany životného prostredia - vybudovanie strediska cestovného ruchu (napr. „letného tábora“) napájaného len z alternatívnych zdrojov energie (napr. vodnej, veternej a fotovoltickej energie); · Inter-regionálne trojboje pre skupiny amatérov (Spojenie vodných športov, cyklistiky, orientačného behu, byvakovania/ubytovania v prírode); · Produkty spojené s využitím tvorivého ľudského potenciálu regiónu (napr. spájanie ciest a pobytov s výučbou tradičných remesiel, s účasťou na významných kultúrnych podujatiach a pod.); · Produkty spojené s poznávaním, či priamo prežívaním banských a iných priemyselných procesov a tradícií; · Produkty spojené s vidieckym spôsobom života (bývanie vo vidieckych sídlach). 	KOČR, OOCR, samosprávy, záujmové združenia	2015 a následne
--------	--	--	--------------------

2.1.3.	<p>Realizovať sektorové iniciatívy (podpora tímového ducha medzi tradičnými konkurentmi) tvoriacich jednotný ziskový výsledok pre všetkých.</p> <p>Pre úspešnú realizáciu je potrebné na základe existujúcich a aktualizovaných databáz aktérov CR v jednotlivých sektoroch navrhnúť okruhy iniciatív s definíciou podmienok zapojenia sa do spoločných produktov:</p> <ul style="list-style-type: none"> · Vytvoriť elektronické informačné materiály pre disemináciu informácií o možnostiach zapojenia sa prostredníctvom vlastných a partnerských komunikačných nástrojov; · V pilotnej fáze brať do úvahy možnosti ako napríklad: spojenie lokálnych reštaurácií pre vytvorenie gurmánskej ponuky zameriavajúc sa na turistov; Spojenie regionálnych múzeí bez rozdielu veľkosti, zamerania, vlastníckych vzťahov pod spoločný produkt, alebo prezentáciu (prípadne web stránku); Spojenie producentov (vína, či ďalších komodít) na propagáciu ich produktu a regiónu; Rozvoj múzeí smerom k zvýšeniu interaktivity; Spolupráca tradičných kultúrnych inštitúcií s kreatívnymi a IT odvetvami. <p>Výsledok: Každoročný vznik minimálne 1 sektorovej iniciatívy produktu CR</p>	KOCR, OOCR	2015 a následne
2.1.4.	<p>Podpora budovania dopravného spojenia (leteckého, autobusového, vlakového, cestného)</p>	KSK, KOCR, OOCR	2015 a následne
2.1.5.	<p>Vytvoriť informačný systém pre projektové aktivity v oblasti CR</p> <p>Zámerom aktivity je vytvorenie priestoru pre možnosť sledovania progresu CR v jednom informačnom systéme na úrovni Košického kraja. V danom systéme každý aktér CR bude môcť priradiť svoju konkrétnu projektovú aktivitu k problémovej oblasti identifikovanej na úrovni kraja, ako aj k príslušnému korešpondujúcemu opatreniu. Cieľom predmetného opatrenia je ponúknuť v prípade potreby aktérom v rámci ich projektových aktivít pomoc prostredníctvom operatívnych riešení.</p> <p>Pre realizáciu aktivity je potrebné rozšíriť existujúci informačný systém v gescii Košického samosprávneho kraja o príslušné funkcie.</p> <p>Výsledok: Vytvorený priestor pre vzájomnú podporu v oblasti projektových aktivít všetkých relevantných aktérov CR.</p>	KSK	2016

Opatrenie 2.2. Podporiť OOCR v úlohe aktívneho partnera a hlavného iniciátora tvorby spoločných regionálnych produktov, ktoré reagujú na potreby a záujmy turistov		Hlavní aktéri	Termín
2.2.1.	<p>Realizovať projekty priamej a nepriamej podpory pracovných miest v riadení u OOCR - podpora manažmentu</p> <p>Cieľom aktivity je podpora odborných kapacít organizácií destinačného manažmentu pre odstránenie súčasných bariér ich rozvoja – zvýšením počtu členov a zvýšením príjmov z členských príspevkov. Hlavnými podmienkami uvedenej podpory pre zabezpečenie úspešnosti aktivity sú:</p> <ul style="list-style-type: none"> Definovať odborné požiadavky na pracovníka s dôrazom na profesionálne skúsenosti v cestovnom ruchu (najmä schopnosť facilitovania stretnutí, obchodné zručnosti, poskytovanie služieb v CR, a pod.); Vymedziť úlohy pracovníka prioritne na budovanie členskej základne a príjmov OOCR, vrátane regionálneho produktového manažmentu. <p>Výsledok: Posilnené pracovné kapacity OOCR v regiónoch oblasti manažmentu destinácie a podpora rozširovania členov a členských príspevkov s cieľom zabezpečenia finančnej udržateľnosti aktivít OOCR</p>	KOCR, OOCR	2015, 2016
2.2.2.	<p>Vytvoriť jednotný systém informácií o ponuke z celého kraja na báze IT</p> <p>Systém predstavuje „lokálny intranet“ predovšetkým pre oblastné organizácie Košického kraja ako informačný systém slúžiaci na zber informácií o produktoch cestovného ruchu pre tvorbu viacdňových itinerárov v kraji. Pre úspešnú realizáciu je potrebné:</p> <ul style="list-style-type: none"> Rozšíriť funkcie centrálného portálu cestovného ruchu Košického kraja o interný systém, ktorý by bol prístupný pre aktérov CR v Košickom kraji a umožňoval zber a aktualizáciu ponuky služieb a aktivít v regióne; Nastaviť pravidlá aktualizácií (najmenej 4 krát ročne) a využívania systému rôznymi aktérmi v CR <p>Výsledok: Vytvorený komunikačný kanál pre aktérov v CR; Informačný systém KOCR poskytuje jednotnú a aktuálnu bázu informácií aktérom pre plánovanie aktivít v CR, tvorbu produktov CR, rozvoj ďalšej spolupráce</p>	KOCR	2016
2.2.3.	<p>Realizovať aktivity pre monitorovanie záujmu turistov a potenciálnych turistov.</p> <p>Medzi prioritné aktivity pre obdobie implementácie stratégie patria predovšetkým moderné metódy tzv. „e-marketingu“ realizované prostredníctvom profesionálov v odvetví, ako napríklad:</p> <ul style="list-style-type: none"> Realizácia internetových kampaní zameraných na 	KOCR, OOCR, TIC	priebežne

	<p>využívanie nástrojov ako „Google Analytics“, vrátane napríklad merania konverzií, resp. tzv. A/B Split test, správanie sa návštevníkov počas prehliadania internetových stránok a pod.;</p> <ul style="list-style-type: none"> Meranie úspešnosti mailing listov a ich vyhodnocovanie vo vzťahu k sezónnosti. <p>Nevyhnutnou súčasťou aktivity je priebežný reporting správania sa potenciálnych turistov v štvrťročných intervaloch (najmenej 1 sezónu vopred).</p> <p>Výsledok: Spätná väzba o preferenciách potenciálnych turistov navštevujúcich internetové stránky</p>		
2.2.4.	<p>Realizovať osvetové aktivity pre široké spektrum aktérov v CR na zvýšenie povedomia o význame CR pre región</p> <p>Pre úspešnú realizáciu je vhodné zabezpečiť moderné prezentácie odrážajúce svetové trendy v cestovnom ruchu, ktoré prinesú nové poznatky a inšpiráciu aktérom v CR pre tvorbu ich produktov. Potenciálne aktivity zahŕňajú široké spektrum možných formátov, spomedzi ktorých patria medzi najefektívnejšie prednášky, medzi súčasné moderné tzv. „webináre“ (on-line video-prednášky).</p> <p>Výsledok: Zvýšený záujem o aktivity v CR a nárast počtu aktérov zapájajúcich sa do rozvoja produktov CR</p>	KSK	2016 a následne
2.2.5.	<p>Vytvoriť systém trvalého udržiavania podpornej infraštruktúry, technického zabezpečenia a vybavenia</p> <ul style="list-style-type: none"> Spracovať analýzu aktuálneho stavu v oblasti problematiky na úrovni kraja; Audit nákladov potrebných pre pravidelnú a systematickú údržbu (najmä verejnej infraštruktúry); Konzultácia možností systému s relevantnými aktérmi CR (samosprávy a ďalší správcovia infraštruktúry, technického zabezpečenia a vybavenia) Prijatie a implementácia systému. <p>Výsledok: Viacročný rozpočet pre udržiavanie podpornej infraštruktúry, technického zabezpečenia a vybavenia</p>	OOCR, KSK, samosprávy	2016
Cieľ 3: Zvýšiť efektívnosť marketingu Košického kraja ako atraktívneho cieľa pre turistov			
Opatrenie 3.1. Zjednotiť marketingovú komunikáciu v zabezpečení medzinárodnej viditeľnosti jednotlivých destinácií Košického kraja		Hlavní aktéri	Termín
3.1.1.	<p>Spracovať plán jednotnej marketingovej komunikácie</p> <p>Plán marketingovej komunikácie existujúcich produktových línií v Košickom kraji cielených na domáci aj zahraničný trh, ktorého príležitosti a ohrozenia sú každoročne vyhodnocované a aktualizované podľa preferencií</p>	KOCR	ročne

	<p>cieľových trhov.</p> <p>Výsledok: Každoročne aktualizovaný plán marketingovej komunikácie odrážajúci aktuálne príležitosti a správanie sa turistov</p>		
3.1.2.	<p>Realizovať nákladovo-efektívne programy marketingovej komunikácie</p> <p>Pre úspešnú realizáciu je odporúčané realizovať:</p> <ul style="list-style-type: none"> - maximálne využitie efektov, ktoré prináša jednotne nakúpený komerčný mediálny priestor pre marketing regiónov CR, - využitie moderných informačných a komunikačných technológií. <p>Súčasťou aktivity je zváženie presahu marketingovej komunikácie, ako aj celého marketingu na Východné Slovensko (využiť potenciál a efektívnosť marketingovej komunikácie voči národnému a medzinárodným trhom, ktorý by priniesla iniciatíva Marketingová aliancia „Východ Slovenska“).</p>	KOCR	priebežne
3.1.3.	Realizovať netradičné spôsoby propagácie zamerané na globálne internetové médiá	KOCR	priebežne
3.1.4.	Označiť regionálne najviac exponované dopravné koridory vkusnou vonkajšou reklamou	KSK, samospráva	2017
3.1.5.	<p>Vytvoriť jednotný systém objektívnych informácií pre návštevníkov</p> <p>Účelom systému je zvýšenie transparentnosti ponuky produktov Košického kraja pre domácich aj zahraničných turistov. Pre úspešnú aplikáciu aktivity je potrebné:</p> <ul style="list-style-type: none"> · V pilotnej fáze rozšíriť centrálny portál cestovného ruchu Košického kraja o systém pre objektívne hodnotenie produktov a zážitkov z návštevy kraja návštevníkmi; · V nadstavbovej časti rozšíriť možnosti systému o prepojenie s existujúcimi internetovými a mobilnými aplikáciami (vrátane napríklad medzinárodných rezervčných portálov). <p>Výsledok: Zvýšené povedomie o ponuke CR, zabezpečenie priamej spätnej väzby ku záujmom a potrebám návštevníkov a základy pre užívateľský audit produktov cestovného ruchu v Košickom kraji</p>	KOCR	2016
Opatrenie 3.2. Podporiť dopyt po produktoch cestovného ruchu u slovenských návštevníkov jednotlivých destinácií Košického kraja		Hlavní aktéri	Termín
3.2.1.	Spracovať marketingový plán pre segment domáceho cestovného ruchu	KOCR	2015
3.2.2.	Vytvoriť pilotné produkty pre domácich turistov	OOCR, KOCR	2015, 2016

	<p>Pre úspešnú realizáciu je potrebné:</p> <ul style="list-style-type: none"> Na základe existujúcich informácií z prieskumov správania sa návštevníkov vytvoriť návrhy pilotných produktov zameraných pre domácich turistov a zabezpečiť ich marketingovú komunikáciu prostredníctvom internetovej stránky. Napríklad: Sprevádzané výlety do regiónov (špecifické skupinové výlety s pridanou hodnotou) pre šírenie povedomia o ponuke a budovaní publika; Vytvoriť špecializované zóny pokoja, oddychu a relaxu vo vybraných subregiónoch, destináciách, resp. strediskách cestovného ruchu; Prostredníctvom nástrojov moderného e-marketingu vyhodnocovať správanie sa návštevníkov a ich záujem o navrhnuté produkty; Vypracovať základný itinerár pre rozvoj domáceho cestovného ruchu na základe zistených informácií. <p>Výsledok: Vytvorené projekty produktov CR pre domácich turistov</p>		
3.2.3.	Organizovať vlastné podujatia a podporovať partnerské podujatia medzinárodného významu.	KOCR, OOCR	2015 a následne
Opatrenie 3.3. Podporiť pružné reakcie produktov CR ponúkaných destináciami v Košickom kraji na potreby turistov		Hlavní aktéri	Termín
3.3.1.	Sledovať a vyhodnocovať správanie sa návštevníkov a potenciálnych turistov. Realizáciou aktivity destinácie Košického kraja jasne zdefinujú segmentáciu návštevníkov podľa svojho produktového zamerania.	KOCR, OOCR, TIC	priebežne
3.3.2.	Realizovať prieskumy v cestovnom ruchu s využitím moderných technológií (špecializované internetové kampane s meraním správania sa návštevníkov stránok).	KOCR	2016 a následne
3.3.3.	Poskytovať informácie z výskumu a prieskumov v cestovnom ruchu prostredníctvom spoločnej platformy.	KOCR	2016 a následne
3.3.4.	Monitorovať využívanie domácich aj medzinárodných rezervačných a distribučných kanálov a informovať aktérov ako najlepšie využívať tieto kanály (napr. Google Places, príp. iné).	TIC, OOCR	ročne
3.3.5.	Realizovať aktivity zamerané na zvýšenie povedomia a znalostí o možnostiach moderných nástrojov na distribúciu produktov cestovného ruchu	KOCR, OOCR	2016 a následne
3.3.6.	Vytvoriť inovatívne produkty v cestovnom ruchu na základe spätnej väzby o záujme turistov Medzi navrhované nové produkty v CR pri využití odlišností potenciálu jednotlivých destinácií patria napríklad: <ul style="list-style-type: none"> Medzinárodná súťaž hodnotenia vín; Vinárske múzeum – salón Tokaja a vín karpatského 	OOCR	2017, 2019

	<p>regiónu (špecificky pre mesto Košice);</p> <ul style="list-style-type: none"> · Multifunkčné centrum pre podporu kongresového turizmu (špecificky pre mesto Košice); · Vodný svet alebo aquapark; · Zatraktívnenie mestských a obecných lesov pre zážitkové trávenie voľného času. 		
Cieľ 4: Zvýšiť atraktivnosť odvetvia cestovného ruchu pre pracovníkov aj ďalšie investície v Košickom kraji			
Opatrenie 4.1. Podporiť prilákanie a udržanie zručných pracovníkov a talentovaných podnikateľov		Hlavní aktéri	Termín
4.1.1.	<p>Realizovať program zvyšovania povedomia o podnikaní v cestovnom ruchu s cieľom rozvoja mikro, malého a stredného podnikania.</p> <p>Výsledok: Zvýšené povedomie o ekonomických možnostiach a prínosoch odvetvia CR medzi budúcimi potenciálnymi tvorcami produktovej ponuky CR</p>	KSK	2015, 2016
4.1.2.	<p>Realizovať inovatívne formy tréningov a školení</p> <p>Pre úspešnú realizáciu je potrebné, aby školenia a tréningy boli schopné neustále reagovať na meniacu sa situáciu v odvetví cestovného ruchu. Aktivita je určená predovšetkým v rámci programov ďalšieho vzdelávania dospelých. V rámci pilotných tréningov a školení patria medzi navrhované témy v súlade s cieľmi tejto Stratégie nasledovné zamerania na:</p> <ul style="list-style-type: none"> · udržateľnosť produktov CR; · rozvoj publika (aktívna práca s cieľovými trhmi); · produktový networking; · spoločenskú zodpovednosť firiem v oblasti rozvoja CR; · profesionálny dizajn služieb. <p>Výsledok: Rozšírené zručnosti aktérov CR v oblastiach s priamym dopadom na výkonnosť produktov CR, vedúce k zvýšeniu celkovej ekonomickej výkonnosti CR v KSK</p>	KOCR, KSK, záujmové združenia	2015 a následne
4.1.3.	<p>Realizovať programy podpory kvality a férového prístupu služieb v CR.</p> <p>Napríklad TOP kuchár, TOP personál a pod.:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Krajská súťaž priebežných hodnotení návštevníkov v kategóriách „TOP kuchár“, „TOP personál“ a pod.; - Krajská cena „TOP inovácií v cestovnom ruchu“; - Krajská cena najpriateľskejšieho turistického strediska. <p>Výsledok: Každoročne ocenení top pracovníci alebo top nápady v CR prostredníctvom on-line hlasovania</p>	KOCR	2016 a následne
4.1.4	<p>Navrhnuť štandardy a systém hodnotenia kvality poskytovaných služieb v cestovnom ruchu</p>	KOCR, OOCR	2019

	Výsledok: Zvýšenie kvality služieb v cestovnom ruchu		
Opatrenie 4.2. Zvýšiť motiváciu podnikov v cestovnom ruchu pripravovať a realizovať vlastné nové produkty a služby na základe dostupných aktuálnych dát z výskumu v CR		Hlavní aktéri	Termín
4.2.1.	Podporiť významné projekty cestovného ruchu s využitím investičnej pomoci Uvedené je potrebné realizovať predovšetkým prostredníctvom: <ul style="list-style-type: none"> · Vyhľadávania a iniciovania spolupráce na projektoch cestovného ruchu s využitím investičnej pomoci; · Poskytnutie metodologickej podpory pri príprave významných projektov. 	KSK	priebežne
4.2.2.	Vytvoriť databázu investičných príležitostí v cestovnom ruchu na území Košického kraja Výsledok: Priebežne aktualizovaná databáza investičných príležitostí	KSK	2015
4.2.3.	Podporiť prístup podnikateľov v cestovnom ruchu k výskumu a trhovému prieskumu	KSK	priebežne
4.2.4	Vytvárať podmienky pre vstup investorov do oblasti cestovného ruchu	KSK, samosprávy	priebežne

2 Model udržateľnosti realizácie stratégie

Inštitucionálny model spolupráce v regióne

Hlavnými aktérmi pre zabezpečenie implementácie a udržateľnosti realizácie stratégie sú Košický samosprávny kraj, Krajská organizácia cestovného ruchu Košický kraj a oblastné organizácie cestovného ruchu.

Samosprávy, záujmové združenia, podnikateľské subjekty a ďalšie organizácie sú kľúčovými hráčmi pre implementáciu stratégie na základe koordinácie a iniciatív zo strany hlavných aktérov.

Hlavné úlohy v spolupráci aktérov v regióne

	Hlavné úlohy pre udržateľnosť realizácie stratégie	Spolupráca s partnermi pre udržateľnosť realizácie stratégie
Košický samosprávny kraj (KSK)	<ul style="list-style-type: none"> · Koordinácia politik v oblasti cestovného ruchu a súvisiacich odvetví · Plánovanie, spracovanie koncepčných a strategických dokumentov · Realizácia infraštruktúry v kompetencii KSK · Vyhodnocovanie dopadov na životné prostredie · Aktivity zamerané na podporu podnikania v cestovnom ruchu 	<ul style="list-style-type: none"> · Spolupráca pri realizácii infraštruktúry v kompetencii samospráv · Spolupráca s organizáciami a inštitúciami štátnej správy v pôsobnosti: MDVaRR SR v oblasti rozvoja cestovného ruchu a dopravnej infraštruktúry; MŽP SR v oblasti životného prostredia; MPRV SR v oblasti rozvoja vidieka a projektov estetizácie krajiny

	<ul style="list-style-type: none"> · Vyhodnocovanie realizácie a naplňania Stratégie · Výskum v cestovnom ruchu 	<ul style="list-style-type: none"> · Spolupráca a koordinácia aktivít na zlepšovaní dopravného značenia
Krajská organizácia cestovného ruchu Košický kraj (KOCR Košický kraj)	<ul style="list-style-type: none"> · Realizácia jednotnej marketingovej stratégie · Zabezpečovanie jednotnej propagácie Košického kraja na domácom aj globálnom trhu · Poskytovanie členom poradensko-konzultačných služieb pri tvorbe produktov CR · Poskytovanie poradenstva pre OOCR · Podpora manažmentu členských organizácií (OOCR) · Centrálné zabezpečovanie kolobehu informácií medzi aktérmi cestovného ruchu v regióne 	<ul style="list-style-type: none"> · Spolupráca so Slovenskou agentúrou pre cestovný ruch (SACR) v oblasti marketingu a štátnej propagácie cestovného ruchu · Príprava a realizácie vlastných rozvojových projektov s využitím podporných finančných nástrojov v spolupráci s OOCR a KSK
Oblasť organizácie cestovného ruchu v Košickom kraji	<ul style="list-style-type: none"> · Tvorba a manažment produktov v cestovnom ruchu · Predaj produktov cestovného ruchu · Propagácia produktov cestovného ruchu najmä na domácej a regionálnej úrovni s výnimkou mesta Košice · Zber informácií o ponuke a dopyte v cestovnom ruchu · Poskytovanie poradenstva pre členov OOCR · Práca s členskou základňou a jej rozširovanie · Zabezpečovať chod TIC 	<ul style="list-style-type: none"> · Spolupráca so SACR v oblasti marketingu a štátnej propagácie cestovného ruchu · Spolupráca s KOCR pri propagácii na medzinárodnom trhu · Spolupráca so samosprávami pri modernizácii turistického a dopravného značenia · Príprava a realizácie vlastných rozvojových projektov s využitím podporných finančných nástrojov v spolupráci s KOCR a KSK
Samosprávy	<ul style="list-style-type: none"> · Realizácia infraštruktúry a vybavenia v kompetencii samospráv · Zber a poskytovanie aktuálnych a včasných informácií pre jednotný informačný systém 	<ul style="list-style-type: none"> · Spolupráca s OOCR, záujmovými združeniami, podnikateľskými subjektmi a ďalšími aktérmi pri rozvoji a údržbe lokálnej infraštruktúry · Spolupráca s OOCR a podnikateľskými subjektmi pri tvorbe produktov CR
Turistické informačné centrá v Košickom kraji (TIC)	<ul style="list-style-type: none"> · Monitorovanie záujmu turistov a získavanie spätnej väzby od návštevníkov regiónov · Poskytovanie aktuálnych informácií o ponuke a produktov CR v Košickom kraji 	<ul style="list-style-type: none"> · Výmena informácií na úrovni KOCR a OOCR

3 Finančný model (systém zdieľania a generovania zdrojov)

Zdroje financovania aktivít

Rozpočtové zdroje Košického samosprávneho kraja

Rozpočtové zdroje KOČR Košický kraj

- Členské príspevky
- Dotácie štátneho rozpočtu pre KOČR Košický kraj
- Príjmy z vlastnej podnikateľskej činnosti (predaj produktov a služieb CR, predaj reklamnej plochy, výnosy z činnosti turistických informačných centier, odmeny za sprostredkovanie)

Rozpočtové zdroje OOCR

- Členské príspevky
- Dotácie štátneho rozpočtu pre OOCR
- Príjmy z vlastnej podnikateľskej činnosti (predaj produktov a služieb CR, predaj reklamnej plochy, výnosy z činnosti turistických informačných centier, odmeny za sprostredkovanie)
- iné zdroje

Rozpočtové zdroje samospráv

Podporné finančné nástroje Európskej únie, Slovenska a ďalších krajín.

Podporné finančné nástroje Európskej únie v programovom období 2014-2020

Spomedzi mnohých možností čerpania finančných prostriedkov z podporných nástrojov EÚ sú pre oblasť cestovného ruchu a súvisiacich odvetví možné dostupné zdroje v rámci nasledujúcich programov a podprogramov predovšetkým:

- **Integrovaný regionálny operačný program (IROP)** 3.1 Rozvoj kreatívneho talentu a netechnologických inovácií (*Pozn.: Vzhľadom na prebiehajúci proces schvaľovania IROP Európskou komisiou uvádzaný potenciálny zdroj financovania vychádza z pracovného materiálu*);
- IROP 5.1.3 Rozvoj a vytváranie priestorov pre inovatívnu kultúrnu produkciu a rozvoj služieb so zreteľom na miestne a regionálne kultúrne a prírodné dedičstvo a tradície;
- **Program rozvoja vidieka (PRV)** 6.5 Podpora investícií do vytvárania a rozvoja nepoľnohospodárskych činností - rekonštrukcia a modernizácia existujúcich ubytovacích zariadení s kapacitou do 10 lôžok, ako aj nevyužívaných objektov s kapacitou do 10 lôžok;
- PRV 7.5 Podpora investícií pre verejné využívanie rekreačnej infraštruktúry, informačnej a drobnej infraštruktúry cestovného ruchu; Rozvoj a marketing vidieckeho cestovného ruchu;
- PRV 16.2. Podpora pilotných projektov a podpora vývoja nových postupov, procesov a technológií;
- PRV 16.3 Spolupráca medzi strediskami prevádzkovateľov v organizovaní spoločných pracovných procesov pri spoločnom využívaní zariadení a prostriedkov pre rozvoj/marketing cestovného ruchu;

- **Program cezhraničnej spolupráce Maďarsko – Slovensko (HUSK)** 1.1 Podpora spolupráce a rozvoja lokalít kultúrneho dedičstva;
- HUSK 1.1. Zachovávanie a propagácia prírodného dedičstva v programovej oblasti;
- HUSK 1.1 Príprava cezhraničných akčných plánov, vytvorenie modelov a testovacích pilotných aktivít na lepšie využitie kultúrneho a prírodného dedičstva regiónov a kombinovanie cestovného ruchu s propagáciou a ochranou prírodného a kultúrneho dedičstva regiónov s vykonávaním kreatívnych a umeleckých aktivít;
- HUSK 1.1 Spoločný rozvoj turistických produktov a ponúk, ktoré sú šetrné k životnému prostrediu a rozvoj cezhraničnej infraštruktúry ekoturizmu;
- HUSK 1.1 Fond malých projektov podporujúcich investície malého rozsahu spojené s aktivitami „ľudia ľuďom“ v oblasti cestovného ruchu, životného prostredia, športu a kultúry;
- HUSK 4.1: Zvyšovanie úrovne cezhraničnej spolupráce medzi inštitúciami a rozšírenie cezhraničnej spolupráce medzi občanmi;
- **Dunajský nadnárodný program 2014 – 2020 (DNP)** 2.1: Trvalo udržateľné využívanie prírodného a kultúrneho dedičstva a zdrojov (udržateľný cestovný ruch „zelený CR“;
- DNP 3.1: Bezpečné dopravné systémy šetrné k životnému prostrediu a vyvážená dostupnosť TEN-T v mestských a vidieckych oblastiach (lepšie plánovanie a koordinácia mestských, medzimestských a cezhraničných cyklistických trás v Podunajsku);
- **Program spolupráce Stredná Európa (Central Europe)** 3.2: Zlepšiť kapacity pre udržateľné využívanie kultúrneho dedičstva a zdrojov;
- Okrem vyššie menovaných prichádza do úvahy aj široké spektrum ďalších podporných nástrojov (napr. Program cezhraničnej spolupráce Poľsko - Slovensko, Nórsky finančný mechanizmus, Švajčiarsky finančný mechanizmus a ďalšie).

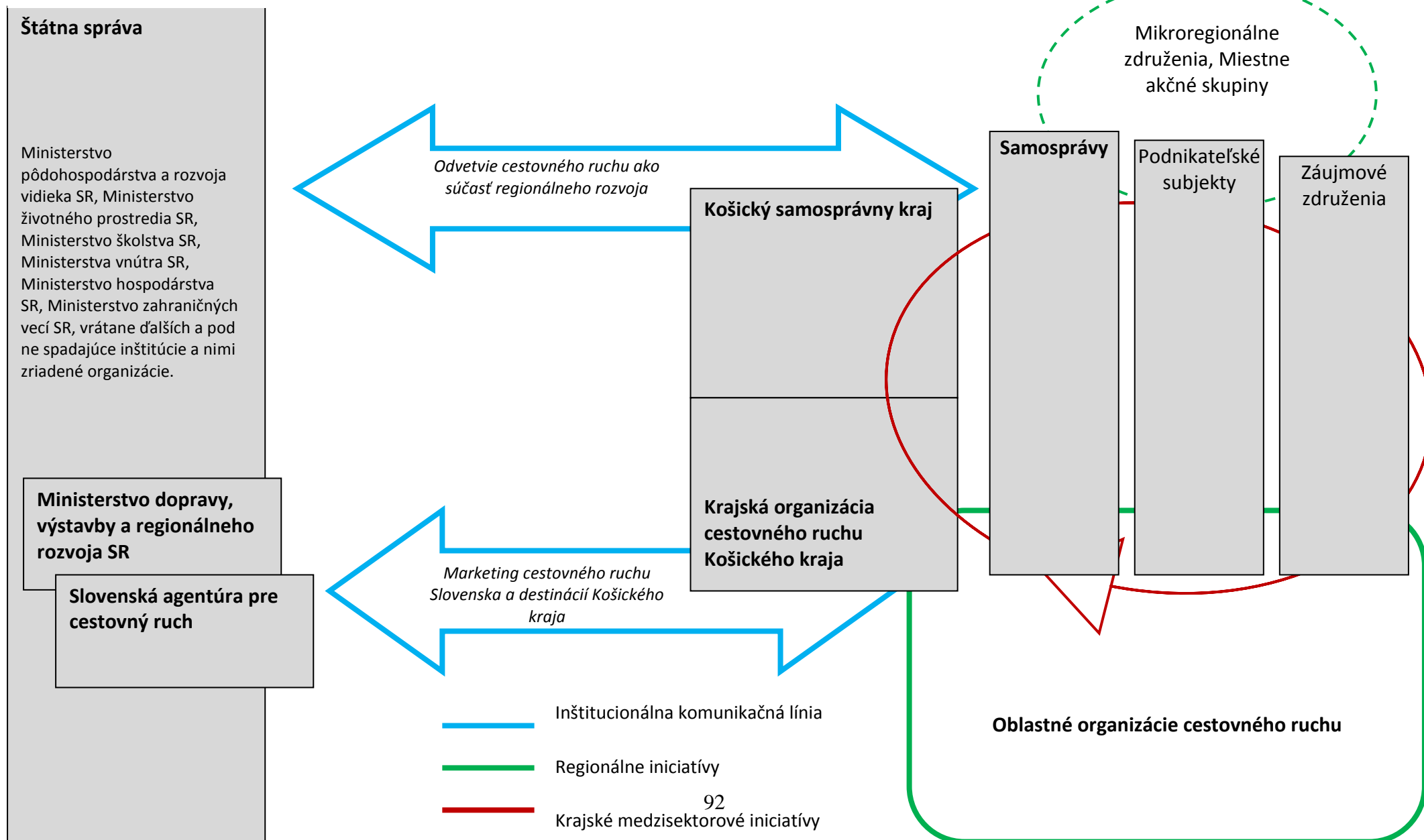
Potenciálne zdroje financovania

Strategická oblasť	Hlavné zdroje financovania	Vybrané príklady potenciálnych podporných finančných nástrojov EÚ*
Cieľ 1: Zatraktívniť krajinu a prírodné prostredie, podporiť infraštruktúru a zabezpečiť prínos primárnej ponuky pre vznik nových produktov v cestovnom ruchu		
Opatrenie 1.1. Sprehľadniť a modernizovať informačný a navigačný systém v Košickom kraji	Rozpočtové zdroje samospráv	Spolupráca a zdieľanie zdrojov so samosprávami pri využívaní PRV HUSK
Opatrenie 1.2. Vytvoriť komplexný a kvalitný systém cykloturistických koridorov	Rozpočtové zdroje samospráv Rozpočtové zdroje KSK	Spolupráca a zdieľanie zdrojov so samosprávami pri využívaní PRV HUSK
Opatrenie 1.3. Zabezpečiť dobré prístupové cesty k atraktívnym lokalitám	Rozpočtové zdroje samospráv	HUSK
Opatrenie 1.4. Zlepšiť stav	Rozpočtové zdroje	IROP

hlavnej a doplnkovej infraštruktúry pre vysoko hodnotné zážitky turistov vo všetkých fázach cesty Opatrenie 1.5. Podporiť vytvorenie prívetivého a vítajúceho prostredia pre turistov	samospráv Rozpočtové zdroje KSK	HUSK Spolupráca a zdieľanie zdrojov so samosprávami pri využívaní PRV
Cieľ 2: Zvýšiť spoločný prospech aktérov v cestovnom ruchu vrátane podnikateľov zlepšením spolupráce a vzájomnej podpory		
Opatrenie 2.1. Podporiť spoluprácu aktérov v cestovnom ruchu na inovatívnych spoločných produktoch	Rozpočtové zdroje KSK Rozpočtové zdroje KOČR	IROP 5.1.3 PRV 16.2. a 16.3. HUSK 1.1. a 4.1. Program Stredná Európa 3.2.
Opatrenie 2.2. Podporiť OČR v roli aktívneho partnera a hlavného iniciátora tvorby spoločných regionálnych produktov, ktoré reagujú na potreby a záujmy turistov	Rozpočtové zdroje KOČR – zdieľanie personálu Rozpočtové zdroje OČR	PRV 16.2. a 16.3. HUSK 1.1. a 4.1. Program Stredná Európa 3.2.
Cieľ 3: Zvýšiť efektívnosť marketingu Košického kraja ako atraktívneho cieľa pre turistov		
Opatrenie 3.1. Zjednotiť marketingovú komunikáciu v zabezpečení medzinárodnej viditeľnosti destinácií Košického kraja	Rozpočtové zdroje KOČR Rozpočtové zdroje OČR	Spolupráca a zdieľanie zdrojov so samosprávami pri využívaní PRV IROP HUSK Program Stredná Európa 3.2.
Opatrenie 3.2. Podporiť dopyt po produktoch cestovného ruchu u slovenských návštevníkov jednotlivých destinácií Košického kraja Opatrenie 3.3. Podporiť pružné reakcie ponuky produktov CR ponúkaných destináciami v Košickom kraji na potreby turistov	Rozpočtové zdroje KOČR Rozpočtové zdroje OČR	Spolupráca a zdieľanie zdrojov so samosprávami pri využívaní PRV IROP Program Stredná Európa 3.2.
Cieľ 4: Zvýšiť atraktivnosť odvetvia cestovného ruchu pre pracovníkov aj ďalšie investície v Košickom kraji		
Opatrenie 4.1. Podporiť prilákanie a udržanie zručných pracovníkov a talentovaných podnikateľov	Vlastná činnosť KSK Rozpočtové zdroje KOČR	IROP 5.1.3 PRV 16.2. a 16.3. HUSK Program Stredná Európa 3.2.
Opatrenie 4.2. Zvýšiť	Vlastná činnosť KSK	Zákon o investičnej pomoci č.

<p>motiváciu podnikov v cestovnom ruchu pripravovať a realizovať vlastné nové produkty a služby na základe dostupných aktuálnych dát z výskumu v CR</p>		<p>561/2007 Z. z.</p>
---	--	-----------------------

Model komunikačnej stratégie (inštitúcií pôsobiacich v cestovnom ruchu)

4 Systém monitorovania a vyhodnocovania akčného plánu

Monitorovanie a vyhodnocovanie akčného plánu Stratégie sa zameriava na porovnávanie plánovaného stavu aktivít s ich skutočnou realizáciou, ako aj na sledovanie vývoja príležitostí a rizík, ktoré môžu mať zásadný vplyv pre naplnenie Stratégie. Zisťovanie a vyhodnocovanie bude realizované pravidelne v ročných intervaloch, pričom začiatkový stav plánovaných indikátorov bude predmetom zisťovania v rámci prvého monitorovacieho obdobia (1. kvartál roku 2015).

Evaluácia úspešnosti stratégie bude sledovaná prostredníctvom bežne dostupných verejných informácií (informácie Štatistického úradu SR), ako aj na základe interných prieskumov a hodnotení. Výsledky priebežného vyhodnocovania akčného plánu môžu byť podkladom pre aktualizáciu Stratégie. Monitorovanie a vyhodnocovanie plnenia Stratégie bude realizované Referátom cestovného ruchu Košického samosprávneho kraja a bude predkladané Zastupiteľstvu Košického samosprávneho kraja.

Aktualizácia Stratégie a schvaľovanie zmien v Stratégii

Stratégia rozvoja cestovného ruchu v Košickom kraji do roku 2020 je živým dokumentom, ktorého ambíciou je flexibilne reagovať na nové trendy v cestovnom ruchu. Súčasťou implementácie Stratégie je aj pravidelný systém monitorovania a vyhodnocovania akčného plánu, na základe ktorého bude Stratégia predmetom možnej aktualizácie na základe identifikovaných nových skutočností. Proces aktualizácie Stratégie, ako základného strategického dokumentu pre cestovný ruch Košického kraja, podlieha oficiálnym interným procedúram, na základe iniciatívy hlavných aktérov: Košického samosprávneho kraja, Krajskej organizácie cestovného ruchu Košický kraj a oblastných organizácií cestovného ruchu pôsobiacich v Košickom kraji.

Indikátory plnenia výsledkov

Hlavnými indikátormi naplňania Vízie cestovného ruchu Košického kraja sú:

Výsledkové ukazovatele:

- počet výstupov realizovaných projektov realizácie infraštruktúry a technického zabezpečenia,
- počet projektov inštalácie moderného informačného a navigačného systému (oprava, aktualizácia a rozšírenie značenia v obciach, mestách, strediskách CR),
- počet projektov zameraných na estetizáciu krajiny a sídiel (podiel počtu projektov na celkovom počte samospráv),
- počet zrekonštruovaných železničných a autobusových staníc,
- počet ukončených komplexných cykloturistických koridorov,
- počet vytvorených produktov cestovného ruchu,

- počet členov oblastných organizácií cestovného ruchu a objem členských príspevkov získaných oblastnými organizáciami CR,
- počet spoločných sektorových iniciatív,
- počet realizovaných netradičných propagačných kampaní s využitím moderných technológií a globálnych internetových médií,
- počet vytvorených pilotných produktov cestovného ruchu pre domáci trh,
- počet účastníkov zapojených do programov zvyšovania povedomia, inovatívnych tréningov a školení v cestovnom ruchu,
- počet certifikovaných poskytovateľov služieb CR.

Dopadové ukazovatele:

- počet návštevníkov v ubytovacích zariadeniach v Košickom kraji,
- počet prenocovaní návštevníkov v ubytovacích zariadeniach v Košickom kraji,
- priemerná doba prenocovaní návštevníkov v Košickom kraji,
- objem tržieb za ubytovacie služby na úrovni Košického kraja,
- objem tržieb z pohostinskej činnosti na úrovni Košického kraja.

Návrh príkladov rozpočtov pre vybrané zadefinované aktivity v zmysle akčného plánu

Aktivita 2.1.1. Realizovať aktivity na sieťovanie podnikateľov, organizovanie podnikateľských misií s cieľom tvorby spoločných produktov

Hlavní zastrešujúci aktéri:	Košícký samosprávny kraj			Termín realizácie	2015 – 2016
Opis rozpočtovej aktivity:	8 podujatí (charakteristika podujatia podľa akčného plánu) v rokoch 2015 – 2016 na úrovni regiónov CR				
Prehľad položiek rozpočtovej aktivity v Eur					
Názov položky	Náklady na 1 podujatie	Náklady 2015 (4 podujatia)	Náklady 2015 – 2016 (8 podujatí)	Opis položky	
Vytvorenie databázy potenciálnych účastníkov (podnikateľov CR)	100	400	800	Služby za inventarizáciu všetkých podnikateľov v CR na úrovni regiónov CR do štruktúrovanej databázy a jej aktualizácie podľa potrieb organizátora v jednotlivých rokoch realizácie podujatia.	
Informačná kampaň	200	800	1600	Služby za nábor účastníkov (rozosielenie elektronických pozvánok, telefonické kontaktovanie potenciálnych účastníkov, informačná kampaň prostredníctvom relevantných externých komunikačných kanálov web portály, sociálne siete). Výroba elektronických propagačných materiálov.	
Odmena lektora	400	1600	3200	Hrubá odmena lektora s medzinárodnými skúsenosťami za moderovanie a vytvorenie tematického programu podujatia podľa individuálnych potrieb regiónov CR (trvanie 1 podujatia 6 - 8 hod.). V rámci odmeny sú zahrnuté cestovné náhrady (doprava, ubytovanie a strava).	
Prenájom priestorov	100	400	800	Prenájom priestorov konferenčnej miestnosti s kapacitou min. 50 osôb v mieste konania podujatia.	
Prenájom techniky	30	120	240	Prenájom potrebnej IKT techniky pre podujatie (projektor, projektové plátno, PC zostava + internetové pripojenie.	
Drobné občerstvenie	300	1200	2400	Drobné občerstvenie pre predpokladaných 50 účastníkov v rámci jedného podujatia pozostávajúce z - Minerálna voda, jednoduché pečivo, káva, čaj.	
Jednoduchý obed pre účastníkov	250	1000	2000	Jednoduchý obed účastníkov (polievka, druhé jedlo, nealkoholický nápoj.	

Podporná obsluha	60	240	480	Odmena 2 brigádnikov – technická koordinácia účastníkov, roznášanie občerstvenia, upratovanie miestnosti.
Výroba poznávacích visačiek	30	120	240	Identifikačné visačky účastníkov.
Medzisúččet	1470	5880	11760	
Indikátor výstupu aktivity:	Počet zapojených podnikateľov			

Aktivita 2.2.2. Vytvoriť jednotný systém informácií o ponuke z celého kraja na báze IT

Hlavní zastrešujúci aktéri:		KOCR	Termín realizácie	2016
Opis rozpočtovej aktivity:		Integrácia komunikačného kanála pre aktérov v CR (charakteristika aktivity podľa akčného plánu)		
Prehľad položiek rozpočtovej aktivity v Eur				
Názov položky	2016	Opis položky		
Elektronická inventarizácia všetkých aktérov CR v kraji	1 000	Vytvorenie kategorizovanej elektronickej databázy všetkých aktérov CR - potenciálnych užívateľov pre analýzu tematického rozsahu rozhrania.		
Rozšírenie existujúceho portálu o rozhranie interného systému	5 000	Vytvorenie administrátorského rozhrania (rozhranie správcu platformy ktorý schvaľuje zverejňovaný užívateľský obsah (aktérov), zdieľa individuálnu (informácia pre konkrétneho užívateľa) a skupinovú informáciu (aktuality, usmernenia a pod.). Vytvorenie užívateľského rozhrania (rozhranie aktéra CR v rámci ktorého zdieľa ponuku pre schvaľovací proces zverejnenia, komunikuje individuálne alebo skupinovo s administrátorom a ostatnými užívateľmi, zdieľa výzvy na kooperáciu a pod.), Aktualizačné moduly, Bezpečnostné moduly.		
Vytvorenie elektronickej užívateľskej príručky	1 000	Vytvorenie interaktívneho užívateľského návodu pre aktérov CR (testovacie rozhranie v rámci ktorého je užívateľ prakticky oboznámený so všetkými funkciami a pravidlami využívania platformy).		
Zaškolenie administrátorov portálu	500	Odborné školenie zodpovedných pracovníkov za prevádzku interného komunikačného systému.		
Informačná kampaň	1 000	Nábor kritickej masy užívateľov (aktérov CR) v rámci vlastných a externých informačných kanálov na úrovni regiónov CR.		
Medzisúčtet	8 500			
Indikátor výstupu aktivity:	Vytvorený nový komunikačný kanál pre aktérov v CR; Počet zapojených aktérov CR.			

Aktivita 2.2.3. Realizovať aktivity pre monitorovanie záujmu turistov a potenciálnych turistov

Hlavní zastrešujúci aktéri:	KOCR, OOCR, TIC,		Termín realizácie	priebežne
Opis rozpočtovej aktivity:	Využívanie moderných nástrojov e-marketingu (charakteristika aktivity podľa akčného plánu)			
Prehľad položiek rozpočtovej aktivity v Eur				
Názov položky	Pilotný rok	Opis položky		
Prepojenie monitorovacích nástrojov so sledovanými komunikačnými kanálmi	500	Prepojenie web stránky KOCR, 4 x OOCR s externými monitorovacími nástrojmi pre potreby priebežného monitoringu. Nastavenie monitoringu externých komunikačných nástrojov sledovaných organizácií (sociálne siete).		
Priebežný monitoring on – line správania sa užívateľov	6 000	Zber a parciálna analýza údajov intenzity interaktivity s priebežne zdieľaným obsahom v rámci sledovaných komunikačných nástrojov.		
Sezónny reporting monitoringu	4 000	Sezónny reporting (4 vypracované správy ročne) o on-line správaní (preferenciách) turistov a potenciálnych turistov s odporúčaniami.		
Odborné vyškolenie pracovníkov organizácií	1 000	Po nastavení systému monitoringu podľa individuálnych potrieb Košického kraja. Vyškolenie pracovníkov monitorovaných aktivít pre budúce zastrešenie aktivity vlastnými kapacitami.		
Medzisúčet	11 500	Náklady na pilotné spustenie aktivity pre budúci prirodzený priebeh aktivity.		
Indikátor výstupu aktivity:	Každoročné sezónne výsledky o preferenciách návštevníkov internetových stránok (4 vypracované správy ročne).			

